

Technische Universiteit Delft

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2018

24 april 2019

Technische Universiteit Delft
Stevinweg 1
2628 CN Delft

INHOUDSOPGAVE	Pagina
JAARVERSLAG VAN HET BESTUUR	2
JAARREKENING 2018	
Geconsolideerde balans per 31 december 2018	31
Geconsolideerde staat van baten en lasten 2018	32
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2018	33
Algemene toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten	34
Grondslagen voor waardering van activa en passiva	36
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	39
Toelichting op de geconsolideerde balans	41
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	55
Enkelvoudige balans per 31 december 2018	64
Enkelvoudige staat van baten en lasten 2018	65
Toelichting op de enkelvoudige balans	66
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten	75
Model E: Verbonden partijen	86
WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	87
Treasurybeleid & Regeling Beleggen en Belenen	89
OVERIGE GEGEVENS	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	91

Jaarverslag van het bestuur

Het bestuursverslag in dit financieel jaarverslag dient in samenhang te worden gezien met het jaarverslag van Technische Universiteit Delft (hierna: TU Delft) dat als afzonderlijk document is opgesteld. In het jaarverslag 2018 is een aantal elementen opgenomen dat op grond van wet- en regelgeving in het verslag van het bestuur bij de jaarrekening moet worden toegelicht. Door dit bestuursverslag en het jaarverslag als één verantwoording te beschouwen, wordt integraal aan de vereisten uit de wet- en regelgeving voldaan. In dit verslag gaat het College van Bestuur in op de financiële ontwikkelingen van het jaar 2018. Allereerst wordt ingegaan op het instellingsprofiel en de strategische prioriteiten, zoals vastgelegd in het TU Delft Strategisch Kader 2018-2024.

Instellingsprofiel

De TU Delft is de grootste technische universiteit van Nederland met circa 24.700 studenten en 5.400 medewerkers. Vanuit een traditie van meer dan 175 jaar op het gebied van civiele techniek, hebben we een breed onderzoeksportfolio ontwikkeld dat, verdeeld over 41 afdelingen en acht faculteiten, praktisch het gehele spectrum aan ingenieurswetenschappen bestrijkt. TU Delft is de hoogst genoteerde Nederlandse universiteit en behoort tot de top 20 van technische universiteiten wereldwijd (THE & QS). De universiteit biedt een breed scala aan hoogwaardige opleidingen en unieke faciliteiten en doet wereldwijd toonaangevend onderzoek op uiteenlopende gebieden als quantum-nano- en bio-nanotechnologie, maritieme techniek, bouwkunde, transport, watermanagement, lucht- en ruimtevaarttechniek en robotica. De missie van de universiteit is om bij te dragen aan het oplossen van mondiale uitdagingen door nieuwe generaties maatschappelijk verantwoordelijke ingenieurs op te leiden en de grenzen van de technische wetenschappen te verleggen.

Impact voor een betere samenleving

Als TU Delft streven we er niet alleen naar om goed te zijn in wat we doen, maar wat we doen moet ook ergens goed voor zijn. Daarbij zoeken we steeds de balans tussen enerzijds het leveren van wetenschappelijke topprestaties en het verzorgen van hoogstaand onderwijs, en anderzijds het ontwikkelen van oplossingen voor maatschappelijke problemen. Ook in 2018 hebben we op verschillende vlakken laten zien dat maatschappelijke impact en wetenschappelijke topprestaties hand in hand kunnen gaan. Baanbrekende initiatieven waarin wij een sleutelrol spelen, zoals het roboticacluster RoboValley en het medisch technologisch consortium *Medical Delta*, bieden binnen 'living labs' tal van mogelijkheden om onderwijs en onderzoek integraal deel te laten uitmaken van het werken aan maatschappelijke uitdagingen. Op deze en andere gebieden ontplooiën allerhande teams binnen de universiteit nieuwe strategische samenwerkingsverbanden, met andere universiteiten én met bedrijven en maatschappelijke partners. We maken hierbij goed gebruik van de complementariteit van de universiteiten in de regio via de LDE-alliantie, en stemmen binnen de 4TU.Federatie zorgvuldig af met de andere technische universiteiten in Nederland.

Verwevenheid van onderzoek, onderwijs en valorisatie

Onderzoek, onderwijs en valorisatie kunnen aan de TU Delft niet los van elkaar worden gezien. Integendeel, deze drie pijlers versterken elkaar. Het technisch-wetenschappelijk onderzoek is een voedingsbodemp voor het onderwijs en de valorisatie van kennis aan de TU Delft. Omgekeerd leidt de interactie met nieuwsgierige en kritische studenten, bedrijven en overheden tot nieuwe, onverwachte onderzoeksvragen. Onderzoek, onderwijs en kennisvalorisatie inspireren elkaar.

Strategische prioriteiten

In 2018 heeft de TU Delft een nieuwe instellingsstrategie gepresenteerd voor de komende zes jaar: het Strategisch Kader 2018-2024. Door dit kader loopt als een rode draad een aantal uitgangspunten die we in deze periode verder willen ontwikkelen: excellentie, impact, betrokkenheid en openheid. Deze karakteristieken komen terug in al onze kernactiviteiten, die zich laten onderverdelen in vier operationele gebieden: studenten & onderwijs, onderzoek & innovatie, mensen & gemeenschap en campus & dienstverlening. In onderstaande matrix zijn de vier uitgangspunten gekoppeld aan de operationele gebieden. Onderstaande tabel geeft geen compleet overzicht van het Strategisch Kader, maar beoogt een indruk te geven van de manier waarop de verschillende elementen samenhangen en hoe deze samen onze visie op de toekomst weergeven. Het Strategisch Kader is te vinden op www.tudelft.nl/over-tu-delft/strategie/.

Strategie op één pagina				
	Excellentie	Impact	Betrokkenheid	Openheid
Studenten & onderwijs	Wij versterken onze ambitieuze studiecultuur, die wordt gekenmerkt door inhoud, uitdagingen en academische breedte.	Wij bereiden studenten voor op het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en leiden de verantwoordelijke leiders van morgen op in wetenschap, technologie, design en innovatie.	Wij investeren in permanente ('continuus') educatie en bieden een relevant portfolio in een wereldomspannende omgeving.	Wij bevorderen en faciliteren Open Onderwijs. Wij versterken ons online onderwijs.
Onderzoek & innovatie	Wij streven ernaar het aantal wetenschappelijke zwaartepunten te vergroten.	Wij leveren een significante bijdrage aan de oplossing van maatschappelijke uitdagingen door wetenschap, techniek en design op verantwoorde wijze te combineren.	Wij bevorderen de communicatie met het (lokale) publiek en versterken de internationale betrokkenheid via gezamenlijke onderzoeksinitiatieven.	Wij bevorderen en faciliteren Open Science en Open Innovatie. Wij vergroten het aantal grootschalige publiek-private samenwerkingen.
Mensen & gemeenschap	Wij dagen onze studenten en medewerkers uit om het beste uit zichzelf te halen, en bieden hen hierbij de benodigde ondersteuning.	Wij steunen studenten en medewerkers met het gezamenlijk maken en aanbieden van oplossingen voor maatschappelijke kwesties.	Wij zorgen voor sterkere betrokkenheid van onze alumni en mensen uit de omgeving. We bouwen met elkaar rondom de TU Delft een 'gemeenschap voor het leven' op.	Wij beschouwen diversiteit als hoeksteen voor innovatie. Wij streven ernaar internationalisering te integreren binnen al onze kernactiviteiten.
Campus & dienstverlening	Wij ontwikkelen excellente en efficiënte dienstverlening die gericht is op de gebruiker.	Wij ontwikkelen de campus als een 'Living Lab' waarin onderwijs, onderzoek en innovatie bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.	Wij stemmen onze faciliteiten en dienstverlening af op ons streven een duurzame en maatschappelijk verantwoorde bijdrage te leveren aan de regio, Nederland en de wereld.	We ontwikkelen onze campus zodanig dat we meer open staan voor geïnteresseerden uit de regio en de gemeente Delft.

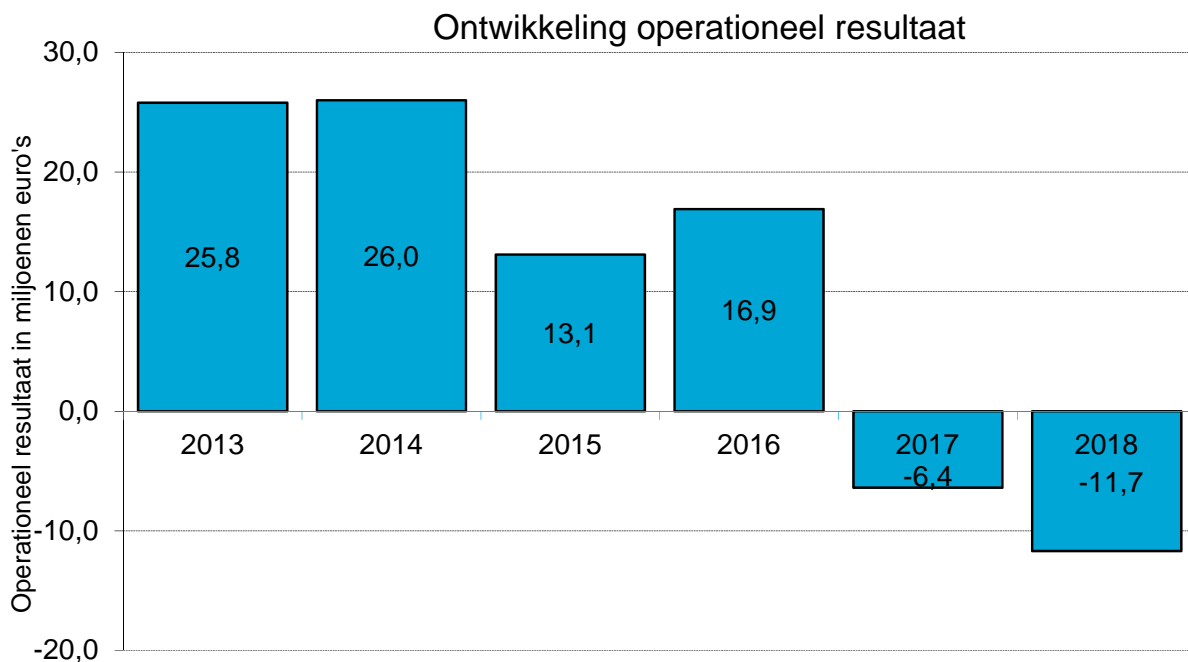
Financiële ontwikkelingen

De financiële context waarbinnen de TU Delft opereert wordt gekenmerkt door toenemende studentenaantallen, daarbij achterblijvende overheidsmiddelen en noodzakelijke vernieuwingen op vastgoedgebied. Hierdoor neemt de financiële druk steeds meer toe.

Door strikte sturing op financiële ratio's laten deze ogenschijnlijk een gezond beeld zien. Echter, door de structureel achterblijvende overheidsbekostiging zijn de afgelopen jaren onvoldoende middelen besteed aan de ontwikkeling van het vastgoed en de borging van de kwaliteit van het onderwijs. De uitdagingen voor de toekomst zijn daarmee groter geworden.

In 2018 heeft de TU Delft een resultaat behaald van -/- M€ 11,7 tegenover een begroot resultaat van -/- M€ 10,9. Dit is het 2^e achtereenvolgende jaar dat de TU Delft afsluit met een negatief exploitatieresultaat. In de exploitatie komen nog niet alle uitdagingen waar de TU Delft voor staat financieel tot uitdrukking; geanticipeerd is alleen op asbest- en rioolkosten en door het investeringsprogramma nemen vastgoed-gerelateerde afschrijvingen toe.

Er waren in 2018 enkele bijzondere posten die het resultaat hebben beïnvloed. Om een goed beeld te geven van de ontwikkeling van het resultaat in de afgelopen jaren zijn bijzondere posten buiten beschouwing gelaten en wordt in de grafiek hieronder het verloop van het operationele resultaat zichtbaar gemaakt. Tot en met 2016 zijn positieve resultaten behaald en is gespaard voor toekomstige investeringen in vastgoed. Sinds 2017 zijn de jaarresultaten negatief. Door de gestegen studentenaantallen en niet voldoende meebewegende overheidsbekostiging blijken de uitdagingen groter te zijn dan waar eerder rekening mee werd gehouden. In de continuïteitsparagraaf wordt hier verder op ingegaan.

Voorinvesteringen Wet Studievoorschot

In 2018 is M€ 8,0 aan de faculteiten beschikbaar gesteld in het kader van de voorinvestering op de Wet Studievoorschot. Deze middelen zijn ingezet voor het verhogen van de onderwijskwaliteit. Het volledige budget in 2018 is besteed. Daarnaast hebben de faculteiten gezamenlijk M€ 0,7 extra besteed aan de uitvoering van de goedgekeurde plannen in het kader van de Wet Studievoorschot. Ook zijn er een aantal extra projecten gestart die worden betaald met de niet bestede middelen uit 2016 en 2017. In paragraaf 1.3 van het jaarverslag is meer informatie te vinden over de besteding van deze middelen.

Zwaartekrachtprogramma's

Eind 2012 is door het Ministerie van OCW onder het programma Zwaartekracht een aanvraag voor het voorstel *Frontiers of Nanoscience* (Nanofront) gehonoreerd. Voor het totale consortium is in de periode 2012-2021 een totaalbedrag van M€ 37,0 toegekend. In 2017 is voor de periode 2017-2026 een bedrag van M€ 19,2 toegekend voor het voorstel *Building a Synthetic Cell*. Aangezien het kasritme van de uitbetaling van de Rijksbijdrage niet gelijk loopt met de besteding van de gelden, is ultimo 2018 van de ontvangen bedragen een bedrag van M€ 10,8 (2017: M€ 12,4) op de balans opgenomen. De besteding verloopt in lijn met interne plannen en is afgestemd met het ministerie.

Treasurybeleid & Regeling Beleggen, lenen en derivaten

De TU Delft verricht haar treasurytransacties overeenkomstig het treasurystatuut van de TU Delft. Het treasurybeleid is met name gericht op het in kaart brengen en waar nodig afdekken van risico's en rente-optimalisatie van tijdelijk overtollige liquide middelen. De inhoud van het treasurystatuut is afgestemd met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016, welke door het Ministerie van OCW op 6 juni 2016 is vastgesteld.

Omdat transparante scheiding van de tijdelijk overtollige liquide middelen niet eenduidig is te maken, heeft de TU Delft ervoor gekozen om in haar financiële administratie geen onderscheid te maken tussen publieke en private middelen. Uitzondering hierop betreffen de private middelen die zijn ondergebracht in specifieke gelieerde en meegeconsolideerde rechtspersonen van de TU Delft. Alle tijdelijke liquiditeitsoverschotten die bij de TU Delft afkomstig zijn van haar kerntaken

onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie, zijn publieke middelen en worden door de TU Delft uitgezet op spaarproducten bij diverse Nederlandse commerciële banken die minimaal een A-rating hebben. Het totale saldo aan liquide middelen is op korte termijn (binnen 30 dagen) opneembaar en is zo risicomijdend en flexibel mogelijk uitgezet. Optimalisatie van rente wordt binnen deze uitgangspunten nagestreefd.

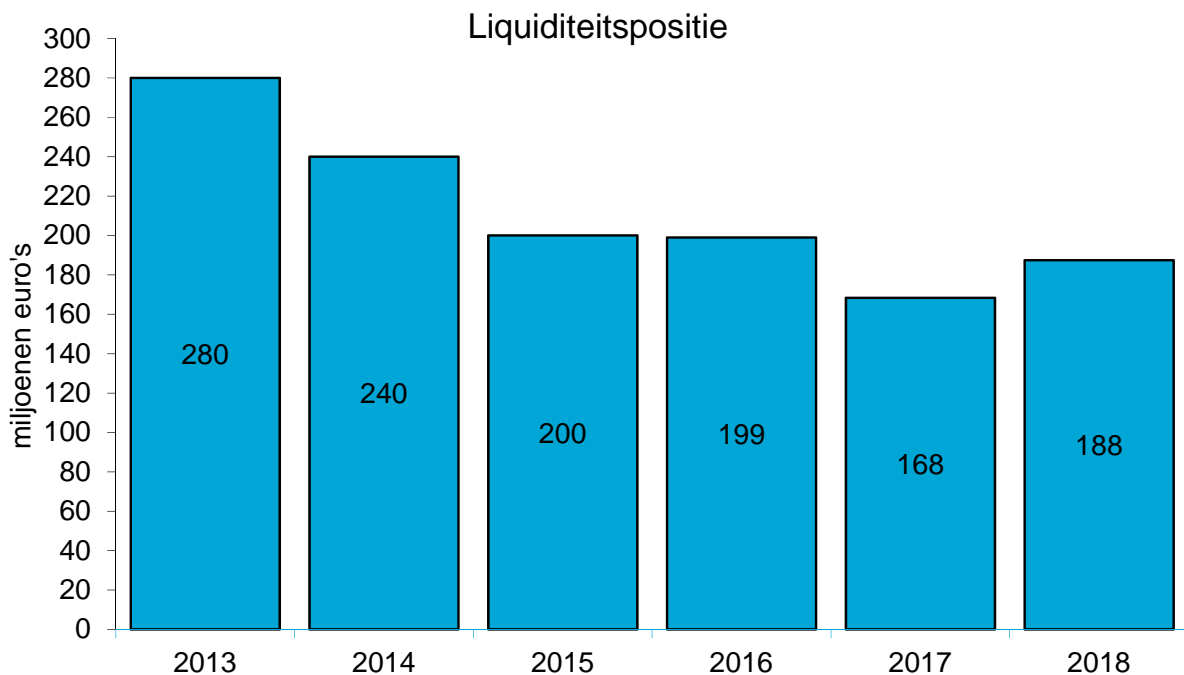
De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksvakgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband Dutch Blockchain Coalition. Om de techniek achter de blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft per balansdatum een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze cryptocurrency vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats. Leningen worden door de TU Delft uitsluitend verstrekt aan rechtspersonen die nauw verbonden zijn aan de universiteit of één van haar kerntaken (zoals studentenverenigingen en TU Delft Services B.V.). De verstrekte leningen zijn per balansdatum opgenomen onder de financiële vaste activa. Om financiële risico's van materiële omvang sterk te reduceren heeft de TU Delft in 2015 enkele valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomende subsidiestromen die in vreemde valuta (USD) van externe partijen worden verkregen. Het afsluiten van deze valutatermijncontracten vindt alleen plaats als aan aantal criteria is voldaan. Hierbij is het met name van belang dat er zekerheid bestaat over de daadwerkelijke ontvangst

en het tijdschema van ontvangsten van de subsidies en dat deze middelen in zijn geheel worden besteed in Euro-valuta. Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd. In de jaarrekening 2018 is per balansdatum voor een totaal bedrag van M€ 17,9 aan effecten verantwoord. Deze beleggingen betreffen private middelen die in bezit zijn van de in de jaarrekening van de TU Delft meegeconsolideerde rechtspersonen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds, Stichting Nanoscience TU Delft en Stichting Het Lammingafonds. Deze rechtspersonen hebben eigen financiële administraties, ontvangen geen publieke middelen en vallen derhalve niet onder de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. De gehele effectenportefeuilles van deze meegeconsolideerde rechtspersonen zijn ondergebracht bij externe vermogensbeheerders, waarbij het vermogensbeheer is ingericht aansluitend bij de doelstelling van de rechtspersonen en de lange termijn beleggingshorizon. Concreet resulteert dit in effectenportefeuilles die door externe vermogensbeheerders worden beheerd met een gemiddeld gezien neutraal risicoprofiel.

Liquiditeitspositie

De liquiditeitspositie van de TU Delft is eind 2018 M€ 187,5 (M€ 168,3 ultimo 2017). De stijging van de liquide middelen wordt veroorzaakt door de liquiditeit van verbonden partijen en dan vooral bij meegeconsolideerde partijen TU Delft Services B.V. en Delft Enterprises B.V. (+M€ 12,3).

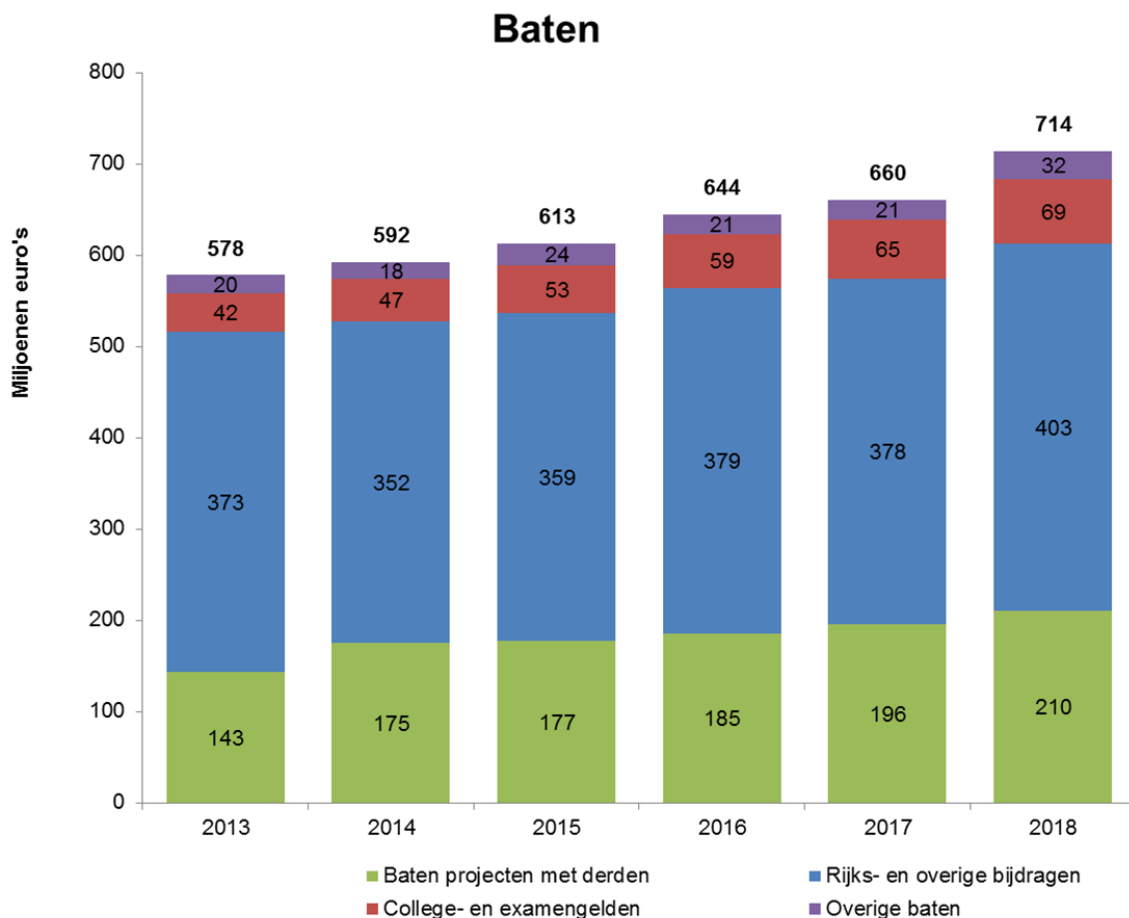
In de positie eind 2018 is een bedrag van M€ 13,4 (2017: M€ 14,7) opgenomen dat betrekking heeft op vooruit ontvangen bedragen uit hoofde van penvoerderschappen. Deze gelden zijn feitelijk niet van de TU Delft, maar worden doorgestort naar andere deelnemers binnen de 2^e/3^e geldstroomprojecten.

De overtollige liquide middelen zijn tijdelijk van aard en zijn in de komende jaren noodzakelijk voor de financiering van de noodzakelijke investeringen in vastgoed, de vernieuwingen in onderwijs en onderzoek en de instroom van personeel als gevolg van de stijgende studentenaantallen. De financiële meerjarenraming laat zien dat de liquiditeitspositie hierdoor de komende jaren zal teruglopen en dat externe financiering binnen afzienbare tijd noodzakelijk is. Een toelichting hierop is te vinden in de continuïteitsparagraaf.

Batenanalyse

De totale baten (exclusief financiële baten en resultaat deelnemingen) zijn in 2018 met M€ 54,0 toegenomen tot een niveau van M€ 714,1. Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de baten per categorie weer voor de periode 2013-2018.

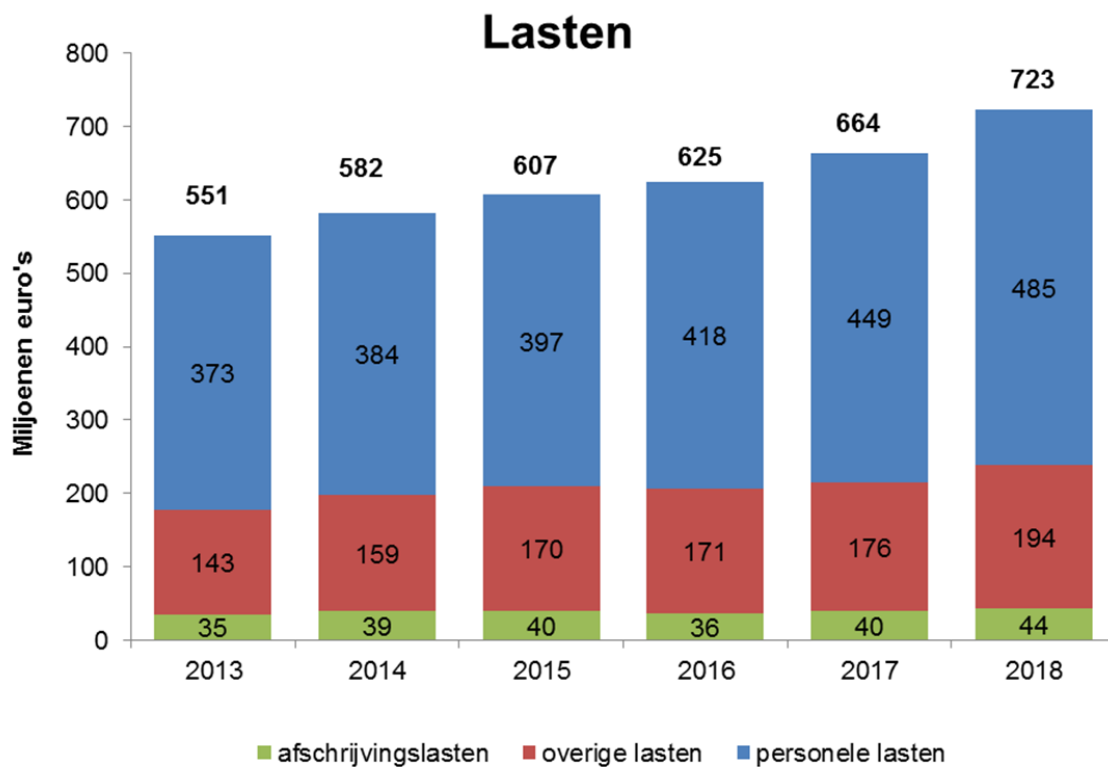
De Rijks- en overige bijdragen stijgen in 2018 met M€ 25,1 tot M€ 403,1, naast een loonprijscompensatie is hierin de compensatie verwerkt voor de halvering van het collegegeld voor 1^e-jaars studenten.

De baten uit projecten met derden stijgen in 2018 met M€ 14,3 tot M€ 210,0. Deze stijgende ontwikkeling is al een aantal jaren zichtbaar en is in lijn met de groei van de instelling.

De gerealiseerde collegegelden in 2018 bedragen M€ 69,4 tegenover een realisatie van M€ 65,1 in 2017. Dit is het gevolg van de gestegen studentenpopulatie. Ongeveer 10% van de studenten betaalt het instellingstarief en circa 90% het wettelijk vastgestelde tarief.

Lastenanalyse

De totale lasten, exclusief financiële baten en lasten, stijgen in 2018 met M€ 59,3 tot M€ 723,2. De personele lasten namen toe met M€ 36,7 en de afschrijvingslasten stegen met M€ 4,0. De overige lasten (inclusief huisvestingslasten) laten ten opzichte van 2017 een stijging zien van M€ 18,6.

Personele lasten

Een uitsplitsing van de personele lasten geeft het volgende beeld:

Personele lasten

<i>in miljoenen euro's</i>	2017	2018
Lasten eigen personeel	361,2	388,5
Personeel van derden	63,3	63,3
Mutatie voorzieningen	5,6	16,5
Overige personele lasten	18,4	16,9
Totaal	448,5	485,2

Lasten eigen personeel

De stijging van de totale personele lasten eigen personeel van M€ 361,2 naar M€ 388,5 is het gevolg van het toegenomen aantal FTE's en de CAO loonsverhoging van 2% per 1 mei 2018 en eenmalige CAO uitkering van 0,6% van het brutoloon.

Eind 2018 was de personele bezetting van de instelling 5.421 FTE. Dit is 233 FTE hoger dan eind 2017. Het WP nam toe met 171 FTE, van 3.063 FTE in 2017 naar 3.234 FTE in 2018. Het OBP nam toe met 62 FTE, van 2.125 FTE in 2017 tot 2.187 FTE in 2018.

De stijging in het WP heeft enerzijds te maken met de stijgende studentaantallen. In de categorie HL, UHD, UD en docenten is het aantal FTE met 49 gestegen t.o.v. 2017. Er was een hogere instroom begroot (+79 FTE), maar in de huidige arbeidsmarkt blijft werving van goed personeel moeilijk.

In de categorie onderzoekers, promovendi, ontwerpers en overig WP zie we een stijging van 123 FTE ten opzichte van 2017. Deze stijging houdt direct verband met de gestegen baten uit projecten met derden.

De FTE stijging in het OBP is vooral het gevolg van het formeren van een robuuste vastgoedorganisatie en de uitbreiding van universiteitsdiensten.

Lasten personeel van derden

De inhuur van personeel van derden in 2018 is gelijk gebleven ten opzichte van 2017. De specificatie is als volgt:

Personeel van derden		
<i>in miljoenen euro's</i>	2017	2018
Onderwijs (inhuur hoogleraren & gastdocenten)	2,2	1,5
Uitzendkrachten	10,1	7,0
Vergoeding diensten derden	29,5	36,0
Reis- en verblijfkosten derden	3,0	2,5
Personeel van derden eerste geldstroom	44,8	47,0
Personeel van derden tweede en derde geldstroom	18,5	16,3
Totaal	63,3	63,3

De kosten personeel van derden ten laste van de eerste geldstroom in absolute zin stijgen over de jaren. Afgezet tegen de totale personeelslasten is het aandeel stabiel; rond de 10%.

Afschrijvingen

De afschrijvingen laten een stijging met M€ 4,0 zien tot M€ 43,6. Deze stijging heeft volledig betrekking op de afschrijvingen op apparatuur en inventaris. De afschrijvingen op gebouwen, terreinen en wegen zijn in 2018 op hetzelfde niveau als 2017.

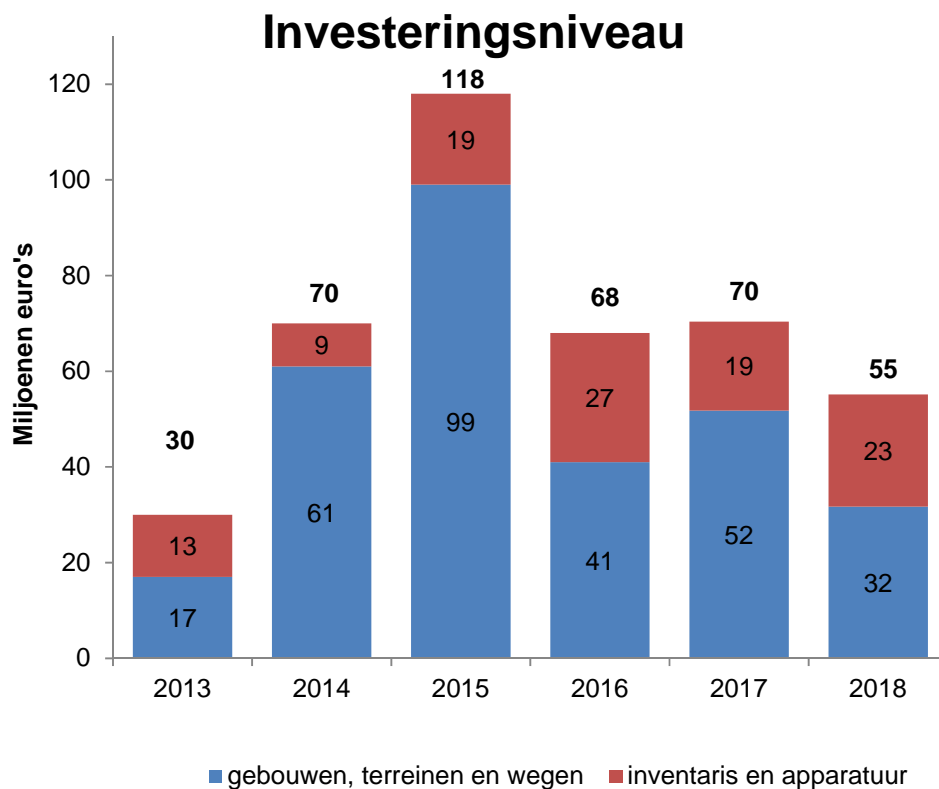
Overige lasten (inclusief huisvestingslasten)

De overige lasten (inclusief huisvestingslasten) van 2018 stijgen met M€ 18,6 ten opzichte van 2017. De huisvestingslasten zijn gestegen met M€ 14,5. Hierin opgenomen zit de dotatie aan de voorziening asbest (M€ 15,6).

De noodzaak tot het treffen van deze voorziening was al bekend, maar de juiste hoogte van de dotatie is in 2018 onderzocht en onderbouwd.

Investerings

De totale investeringen zijn in 2018 gedaald ten opzichte van 2017 (M€ 15,2). Het zijn met name de investeringen in gebouwen, terreinen en wegen die zijn gedaald met M€ 20,1. De belangrijkste investeringen in 2018 hadden betrekking op het onderwijsgebouw Pulse, ontwikkeling van de huisvesting van de faculteit EWI, het katalyselab en de herinrichting van het gebied rond de Leeghwaterstraat. Het jaar 2018 is gebruikt om diverse scenario's uit te werken voor de vastgoedstrategie de komende jaren. Dit wordt nader toegelicht in de continuïteitsparagraaf. Dit verklaart de tijdelijk daling van het investeringsvolume. In onderstaande grafiek is het investeringsniveau van de periode 2013-2018 zichtbaar gemaakt. De piek in 2015 wordt verklaard door de investering van M€ 61,7 in de nieuwbouw voor de faculteit Technische Natuurwetenschappen.

Voorzieningen

<i>in miljoenen euro's</i>	2017 ultimo	mutaties 2018			2018 ultimo
		<i>dotatie</i>	<i>vrijval</i>	<i>onttrekking</i>	
Personele voorzieningen	28,2	17,8	1,3	6,9	37,7
Studentenvoorzieningen	2,1	1,2	0,0	1,9	1,4
Overige voorzieningen	31,1	20,1	0,0	7,5	43,7
Totaal	61,4	39,1	1,3	16,3	82,9

De totale voorzieningen zijn in 2018 gestegen met M€ 21,5 van M€ 61,4 per begin van het jaar naar M€ 82,9 per einde van het jaar. De personele voorzieningen stijgen vooral door de groei van de reorganisatievoorziening (+M€ 2,9) en de transitievoorziening (+M€ 3,8). De overige voorzieningen worden vooral beïnvloed door de toename van de voorziening asbest (+M€ 12,6). In 2018 is aan de asbestvoorziening M€ 3,0 onttrokken en M€ 15,6 gedoteerd. De hoge dotatie is het gevolg van nadere analyse en onderbouwing van de asbestverplichtingen, die in 2018 heeft plaatsgevonden.

Profileringsfonds

De studentenvoorzieningen hebben betrekking op het Profileringsfonds. Via het Profileringsfonds kunnen specifieke studenten financiële ondersteuning aanvragen wanneer ze door bijzondere omstandigheden studievertraging oplopen. In 2018 is k€ 1.930 uitgekeerd uit het profileringsfonds. In onderstaande tabel staan de uitgekeerde bedragen uitgesplitst naar aard van de uitkering:

2018	Aard van de uitkering	
	Totaal realisatie	Overmacht
k€ 1.930	k€ 1.079	k€ 851

In totaal zijn in 2018 aan 1.354 studenten uitkeringen gedaan uit het profileringsfonds. Het aantal uitbetaalde beursmaanden is 5.457, wat betekent dat er gemiddeld 4,0 maand per student is uitgekeerd in 2018. De standaard uitkering exclusief eventuele individuele aanvullende toeslagen uit hoofde van overmacht is vastgesteld op € 291,61 per maand en uit hoofde van bestuur op € 262,45 per maand.

In onderstaande tabel zijn de uitkeringen gespecificeerd naar EU en non-EU studenten:

2018	EU	non-EU	Totaal
Aantal studenten	1.166	188	1354
Totaal bedrag RAS	k€ 1.100	k€ 830	k€ 1.930

Gedurende het collegejaar 2017/2018 zijn 1.493 aanvragen gedaan voor een uitkering uit het profileringsfonds. Er waren 551 aanvragen inzake overmacht en 942 aanvragen inzake bestuur. De aanvraag en de daadwerkelijke uitbetaling, vinden niet vanzelfsprekend in hetzelfde boekjaar plaats. Bij het vormen van de voorziening wordt hiermee rekening gehouden. De specificatie van deze aanvragen en het aantal toegekende maanden zijn in onderstaande tabellen weergegeven:

Aanvragen profileringsfonds 2017/2018 inzake overmacht

2017/2018	aanvragen	toegekend	Dossiers				Maanden		
			DUO	TUD	afgewezen	in behandeling	maanden toegekend	maanden DUO	maanden TUD
Ziekte	423	396	211	185	19	8	5.291	4.060	1.231
Familie omstandigheden	42	39	11	28	3	0	340	198	142
Handicap	7	0	6	0	1	0	0	120	0
Onderwijsk. overmacht	69	60	0	60	8	1	155	0	155
Topsport	4	4	1	3	0	0	90	60	30
Zwangerschap	3	3	1	2	0	0	24	18	6
Hardheidsclausule	3	1	0	1	2	0	12	0	12
Totaal	551	503	230	279	33	9	5912	4456	1576

Aanvragen profileringsfonds 2017/2018 inzake bestuur

2017/2018	aanvragen	Dossiers			Maanden toegekend
		toegekend	afgewezen	in behandeling	
Box 1 (gezelligheidsvereniging)	341	302	39	0	1171
Box 2a (studieverenigingen)	316	293	23	0	1.053
Box 2b (disputen)	0	0	0	0	0
Box 3 (sport en cultuur)	103	91	12	0	373
Box 4 (bestuur en belangen)	112	102	10	0	322
Box 5 (projecten)	70	63	7	0	372
Totaal	942	851	91	0	3.291

Vermogenspositie

Het groepsvermogen is gedaald met M€ 8,7 ten opzichte van ultimo 2017. Naast de onttrekking van het exploitatieresultaat van 2018 (M€ 11,7) aan het groepsvermogen, heeft er een eenmalige toevoeging van M€ 3,0 plaatsgevonden. Dit betreft de toevoeging van het vermogen van de stichting M2i, waarin TU Delft Services BV in 2018 overheersende zeggenschap heeft verworven.

Financiële kengetallen

Bedragen in miljoenen euro's

	2018	2017	2016	2015	2014
Baten	714,1	660,2	644,4	612,8	591,6
Rijks- en overige bijdragen	403,1	378,0	378,6	358,6	352,3
Baten projecten met derden	210,0	195,7	184,8	177,1	175,4
Lasten	723,2	664,0	625,1	606,7	582,0
Financiële baten en lasten	-1,4	0,7	0,3	1,5	3,7
Resultaat	-11,7	-4,7	19,5	5,8	12,1
Afschrijving op vaste activa	43,6	39,6	36,3	39,9	38,7
Investerings in vaste activa	55,1	70,4	67,7	117,6	70,2
Netto kasstroom	19,2	-30,5	-0,1	-40,2	-39,6
Liquiditeitspositie	187,5	168,3	198,8	199,8	240,0
Vaste activa	484,5	476,3	447,1	419,1	334,0
Werkkapitaal	-49,7	-57,4	-23,2	-20,2	53,8
Groepsvermogen	369,8	378,4	383,1	363,6	357,9
Voorzieningen	82,9	61,4	61,9	57,6	52,9

Ratio's

	OCW	2018	2017	2016	2015	2014
Groei totaal baten	n.v.t.	+8,2%	+2,5%	+5,2%	+3,6%	+2,3%
Groei werk voor derden	n.v.t.	+7,3%	+5,9%	+7,0%	+2,5%	+22,5%
Groei totaal lasten	n.v.t.	+8,9%	+6,2%	+3,0%	+3,9%	+5,6%
Rijksbijdrage/totaal baten	n.v.t.	56,4%	57,3%	58,8%	58,6%	59,6%
Werk voor derden/totaal baten	n.v.t.	29,4%	29,7%	29,8%	29,3%	29,6%
Personele lasten/totaal lasten	n.v.t.	67,5%	67,8%	66,9%	64,8%	66,1%
Solvabiliteit I	n.v.t.	44,6%	46,4%	47,5%	47,9%	49,4%
Solvabiliteit II	30,0%	54,6%	54,3%	55,1%	55,4%	56,7%
Current ratio	0,5	0,9	0,9	1,0	1,0	1,2

De solvabiliteitsratio II ((eigen vermogen+ voorzieningen)/totaal vermogen) valt binnen de signaleringswaarde van het Ministerie van OCW (minimaal 30%). De *current ratio* ligt met 0,9 ook boven de gestelde signaleringswaarde van 0,5.

Continuïteitsparagraaf

Inleiding

In overeenstemming met de vereisten van de Regeling jaarverslaglegging onderwijs (RJO) wordt in deze paragraaf inzicht gegeven in het voorgenomen beleid in de komende jaren en de verwachte gevolgen daarvan voor de financiële positie van de TU Delft. De gegevens zijn ontleend aan de begroting 2019 van de TU Delft, goedgekeurd in de Raad van Toezicht vergadering van 21 december 2018.

A Gegevensset

Ontwikkeling kengetallen (deel A1)

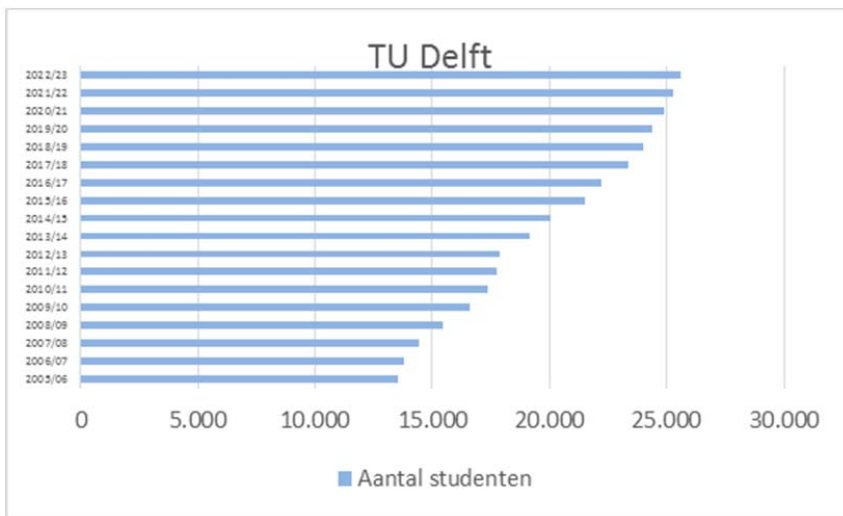
Verwachting studentenaantallen

Op korte termijn zal het aantal studenten aan de TU Delft de 25.000 passeren. In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie weergegeven. Het betreft de ingeschatte 1 december-standen per jaar van de studenten die collegegeld betalen aan de TU Delft. Op basis van deze standen zijn de verwachte collegegelden voor de komende jaren geraamd. Daar bovenop komen nog de schakelstudenten en de studenten die een gezamenlijke opleiding volgen in Rotterdam of Leiden en daar het collegegeld betalen. Deze aantallen zijn niet opgenomen in de tabel. Het gaat in 2018 om ruim 1.300 studenten, die naast de collegegeld betalende studenten een beslag leggen op de onderwijscapaciteit.

Tabel studentenaantallen

<i>inschatting stand 1/12</i>	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Studentenaantallen	23.900	24.000	24.400	24.900	25.300	25.600
Schakelstudenten/ studenten gezamenlijke opleidingen	1.300	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>

In de afgelopen 10 jaar is het aantal studenten met 68% gegroeid. Deze groei zal zich de komende jaren voortzetten. Deze ontwikkeling is zichtbaar gemaakt in onderstaande grafiek.

Tegelijk met deze groei is de student staf ratio in de afgelopen 10 jaar verslechterd van circa 15 op 1 naar circa 19 (begroot 2019) op 1. We gaan hierbij uit van de definitie¹ zoals gehanteerd in VSNU verband. De meeste medewerkers in deze categorieën zijn naast het geven van onderwijs ook nog belast met het doen van wetenschappelijk onderzoek. De genoemde ratio betreft het gemiddelde voor de gehele instelling. Op sommige plekken in de organisatie is de ratio bijna 35 op 1.

Verwachting personele bezetting

Onderstaande tabel geeft de verwachte ontwikkeling van de fte-aantallen met aanstelling bij de TUD weer. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de functiegroepen wetenschappelijk personeel (WP), ondersteunend personeel (OBP) en studentassistenten (SA). Deze indeling sluit aan bij de binnen de TU Delft gebruikelijke systematiek.

Opmerking: Bij de TUD zijn ultimo 2018, niet op de loonlijst, ca. 5400 personen (deeltijds) werkzaam, die een beroep doen op wp-staf, ondersteuning en faciliteiten.

FTE ontwikkeling

	Realisatie	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2018 (ultimo)	2018 (gemiddeld)	2019 (gemiddeld)	2020 (gemiddeld)	2021 (gemiddeld)	2022 (gemiddeld)	2023 (gemiddeld)
WP	3.234	3.138	3274	3318	3386	3441	3482
<i>HL, UHD, UD, Docent</i>	1.224	1.202	1.280	1.301	1.328	1.349	1.365
<i>Onderzoekers, promovendi, overig WP</i>	2.010	1.936	1.994	2.017	2.058	2.091	2.116
OBP	2149	2.118	2.221	2.223	2.269	2.305	2.333
SA	38	36	33	34	34	34	34
Totaal	5421	5292	5528	5576	5689	5780	5848

In 2018 is minder onderwijsgevend personeel in dienst gekomen dan was voorzien. Door de krapte op de arbeidsmarkt blijft het werven van goed personeel moeilijk. Vanwege de verder stijgende studentaantallen zal de capaciteit onderwijsgevend personeel de komende jaren moeten worden uitgebreid.

Bij de weergave van de verwachte ontwikkeling van het onderwijsgevend personeel (HL, UHD, UD, docent) is rekening gehouden met een gelijkblijvende student/staf ratio als de begroting 2019. De functiegroepen onderzoekers, promovendi en overig WP en OBP zijn op basis van historische verhoudingen geëxtrapoleerd naar de toekomstige jaren.

Vanwege hoge werkdruk op een aantal plekken binnen de instelling staat de kwaliteit van het onderwijs onder druk. Om hiervoor passende maatregelen (zoals het verbeteren van de student staf ratio) te treffen zal meer capaciteit nodig zijn dan in bovenstaande raming is weergegeven. De omvang van de benodigde maatregelen is zeer moeilijk in te schatten. Het aanstellen van meer onderwijsgevend personeel zal namelijk leiden tot meer onderzoek, en een grotere

¹ Aantal ingeschreven studenten/ aantal FTE onderwijs-gerelateerd personeel (HL, U(H)D en overige docenten)

omvang van 2^e en 3^e geldstroom, waardoor ook de aantallen postdocs en promovendi zullen stijgen. Dit heeft vervolgens effect op de noodzakelijke infrastructuur (o.a. huisvesting) en op de benodigde ondersteuning door ICT, legal services, finance en ander ondersteunend personeel. Een integraal grotere TU Delft zal het gevolg zijn.

Meerjarenbegroting (deel A2)

Een belangrijke uitdaging is om de TU Delft de komende jaren financieel gezond te houden. De financiële druk neemt toe door toenemende studentenaantallen met achterblijvende groei van overheidsmiddelen, noodzakelijke investeringsopgave op vastgoed gebied, en andere belangrijke investeringen. Investerings in wetenschappelijke infrastructuur en vastgoed zijn dringend nodig om de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te kunnen handhaven en de groeiende organisatie te kunnen faciliteren. Op dit moment is 60% van de vastgoedportefeuille van de TU Delft in (zeer) slechte staat. En er komt nog meer noodzakelijk onderhoud aan. Scenario's geven noodzakelijke investeringen aan van minimaal M€ 650 voor de komende 10 jaar.

Binnen het financiële beleid hanteert de TU Delft strenge financiële normen voor ratio's als de solvabiliteit, de *current ratio*, *leverage ratio* en *interest coverage ratio*. Door het sturen op deze ratio's laten deze ogenschijnlijk een gezond beeld zien. De afgelopen jaren is de overheidsbekostiging echter structureel tekort geschoten, waardoor onvoldoende middelen zijn besteed aan de ontwikkeling van het vastgoed en de borging van de kwaliteit van het onderwijs. Dit heeft ertoe geleid dat de uitdagingen dusdanig gegroeid zijn dat voor het borgen van de kwaliteit een substantieel extra bedrag nodig is.

Net zoals voor 2017 en 2018 is voor 2019 een negatief resultaat begroot. Het aantal studenten bij de TU Delft stijgt sneller dan eerder werd aangenomen. De instroom van studenten overstijgt ook de verwachtingen die het Ministerie van OC&W meeneemt in haar Referentieramingen. Dit heeft effect op de benodigde (studie)faciliteiten en de capaciteit van personeel en legt daarmee een grote druk op de beperkte financiële middelen.

De laatste jaren zijn investeringen in de campusontwikkeling geïntensiveerd. De noodzaak tot investeren is groot, vanwege de staat van de huidige gebouwen, de daarmee gepaard gaande hoge (toekomstige) onderhouds- en energiekosten, en de kwaliteits- en duurzaamheidseisen die aan hedendaagse onderwijs- en onderzoeksfaciliteiten worden gesteld.

De directie *Campus and Real Estate* heeft een drietal business cases uitgewerkt:

Basics Right scenario gericht op instandhouding van de huidige situatie en uitvoering van alleen strikt noodzakelijke investeringen.

Realistic Optimum scenario gericht op wat moet gebeuren en het accent leggen op wat maximaal toegevoegde waarde heeft.

Ambition Proof scenario gericht op het maximaal waarmaken van de ambities op onderzoeks- en onderwijsgebied.

Bij het uitwerken van de meerjarenbegroting wordt uitgegaan van het *Realistic Optimum* scenario. Ten behoeve hiervan is een investeringskader berekend voor de komende jaren. De volgende stap is om binnen het gekozen scenario inhoudelijke keuzes te maken tussen mogelijke alternatieven binnen dit kader. Momenteel worden deze alternatieven getoetst bij decanen. Een risico bij het uitwerken van dit scenario, gericht op maximale toegevoegde waarde voor de instelling is, dat er onvoldoende ruimte zal zijn om te voldoen aan de wensen en (wettelijke) eisen m.b.t. duurzaamheid.

De stijgende studentenpopulatie verhoogt de druk op de onderwijskwaliteit en de ruimte voor onderzoek. Op diverse plekken binnen de instelling is sprake van een te hoge werkdruk. Om de onderwijskwaliteit te borgen, bij de noodzakelijke ruimte voor onderzoek, zal extra moeten worden geïnvesteerd in het onderwijsgevend personeel en worden toegewerkt richting een wenselijke student/stafratio.

In de uitgewerkte meerjarenbegroting is rekening gehouden met een student/staf ratio op het niveau van begroting 2019 en het vastgoedprogramma Realistic Optimum. Kosten voor extra maatregelen voor het borgen van de kwaliteit van het onderwijs en het verlichten van de werkdruk zijn niet in de raming meegenomen. Zonder investeringen in extra maatregelen blijkt dat er al forse exploitatiemaatregelen nodig zijn om de komende jaren binnen een sluitende begroting te kunnen opereren. Om de kwaliteit van het onderwijs, en tegelijk een acceptabele werkdruk voor het onderwijsgevend personeel te waarborgen, zijn de beschikbare middelen ontoereikend. Hierover vindt overleg plaats met het Ministerie van OCW.

De gepresenteerde meerjarenbegroting in deze continuïteitsparagraaf is gebaseerd op de cijfers ten tijde van de door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting voor 2019 in december 2018.

Kernpunten begroting

In 2019 stijgt het aantal studenten en neemt ook de personele bezetting verder toe.

De focus in 2019 ligt op het ontwikkelen en tot uitvoering brengen van het optimale vastgoedscenario en de bijbehorende bestuurlijke aspecten. Ook de instroom van personeel in relatie tot de stijging van het aantal studenten en de kwaliteit van het onderwijs zijn belangrijke aandachtspunten.

Bijzondere eenmalige kosten en beklemd budget vastgoedonderhoud

In de begroting is een aantal eenmalige huisvestingskosten opgenomen. Het gaat om een totaalbedrag van M€ 5,2 en betreft met name kosten voor het project Tramlijn en incidentele verhuiskosten.

Verder is nog geen rekening gehouden met een voorwaardelijk budget van M€ 5,0 voor vastgoedonderhoud. We spreken hier van een beklemd budget, omdat dit deel van het onderhoud wel in de planvorming is meegenomen, maar vooralsnog niet is begroot. Over de daadwerkelijke uitvoering wordt in de loop van 2019 nog formeel besloten.

Investerings

De investeringen in gebouwen en terreinen is begroot op M€ 52 en de investeringen in apparatuur & inventaris op M€ 25 mln. Dit zijn o.a. investeringen in de onderwijszalenpoule. De vastgoed-gerelateerde investeringen hebben betrekking op een aantal lopende en nieuw op te starten projecten, zoals P-sports en het ESP Lab. Voor een aantal projecten worden de uitgangspunten van de planvorming in 2019 nog getoetst aan de kaders. Over deze projecten zal nog definitief worden besloten. Het gaat daarbij o.a. om het onderwijsgebouw ECHO, terreininrichting STEVIN, Geothermiebron Delft, parkeergarage Rotterdamseweg en horeca faculteit IO.

Wet Studievoorschot (sociaal leenstelsel)

De TU Delft investeert voortdurend in de kwaliteit van haar onderwijs. Daarnaast investeert de TU Delft vooruitlopend op de te verwachten middelen uit de Wet Studievoorschot een extra bedrag in onderwijskwaliteit. Sinds 2017 is dit M€ 8 per jaar. Baten in het kader van de Wet studievoorschot zijn in 2019 begroot op M€ 5,4. Dit budget blijft structureel toegekend aan de eenheden op basis van meerjarige plannen.

In 2019 is er voor bestedingen in het kader van de Wet Studievoorschot M€ 8,9 begroot. Naast de structureel ingezette M€ 8, worden niet bestede middelen uit 2016 en 2017 alsnog in 2019 besteed (M€ 0,4). Ook wordt met ingang van 2019 een investeringsfonds voor kortlopende kwaliteitsprojecten begroot. De studentenraad neemt het voortouw bij het initiëren van projectvoorstellen. De bestedingen van de TU Delft in het kader van de Wet Studievoorschot worden nader toegelicht in paragraaf 1.3 van het jaarverslag.

Collegegelden

De inkomsten uit ontvangen collegegelden stijgen. Enerzijds door de ontwikkeling van de studentenaantallen, anderzijds door prijsverhoging. De verhoging van het instellingstarief voor internationale studenten werkt vanaf 2019 door in de meerjarenbegroting.

Meerjarenbegroting

In onderstaand overzicht is de begroting voor de periode 2019 tot en met 2023 zichtbaar gemaakt. In deze opstelling zijn de effecten van loon- en prijsbijstellingen en de mogelijke compensatie vanuit het Ministerie van OC&W buiten beschouwing gelaten. Voor de jaren 2020-2023 is daarom uitgegaan van het prijsniveau in 2019. In deze raming zijn kosten voor maatregelen m.b.t. de hoge werkdruk nog niet meegenomen. Ook kunnen wettelijke eisen aan duurzaamheid van investeringen nog extra financiële druk leggen op de meerjarenbegroting.

Meerjarenbegroting

<i>bedragen in miljoenen euro's</i>	realisatie 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	Verwachting 2030
Baten							
Rijksbijdrage (incl. overige overheidsbijdragen en subsidies)	403	407	409	415	420	423	432
College- en examengelden	69	71	82	83	84	85	85
Baten projecten met derden	210	201	203	206	209	211	211
Overige baten	32	32	26	26	26	26	26
Totaal baten	714	711	720	730	739	744	753
Lasten							
Personeelslasten	485	499	504	512	520	526	533
Afschrijvingen	44	42	45	48	52	54	67
Huisvestingslasten	80	74	68	71	68	70	75
Overige lasten	115	109	109	109	109	109	109
Totaal lasten	723	724	726	741	750	759	784
Saldo baten en lasten	-9	-13	-6	-11	-12	-15	-30
Financiële baten en lasten	-1	0	1	0	-1	-1	-5
Resultaat	-10	-13	-5	-11	-12	-16	-35
Resultaat deelnemingen	-2	-2	0	0	0	0	0
Resultaat voor belastingen	-12	-15	-5	-11	-12	-16	-35
Belastingen	1	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	-12	-15	-5	-11	-12	-16	-35
Aandeel derden in geconsolideerde partijen	0	0	0	0	0	0	0
Netto resultaat	-12	-15	-5	-11	-12	-16	-35
Kosten verlichting werkdruk en borging kwaliteit		<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>
Exploitatiemaatregelen nader in te vullen		0	0	10	10	15	35
Netto resultaat na maatregelen	-12	-15	-5	-1	-2	-1	0

Uit bovenstaande meerjarenbegroting blijkt dat de komende jaren exploitatie-maatregelen nodig zijn die oplopen tot M€ 15 in 2023. Na de planperiode van 5 jaar zullen de benodigde maatregelen verder oplopen tot uiteindelijk M€ 35.

Raming van de kosten van maatregelen m.b.t. hoge werkdruk is complex. Uitbreiding van onderwijsgevend personeel ter verlichting van de werkdruk heeft namelijk zoals eerder genoemd effecten op de omvang van het wetenschappelijk onderzoek, de ontwikkeling van de aantallen promovendi en postdocs, de ondersteuning en de benodigde infrastructuur en faciliteiten. De samenhang tussen deze ontwikkelingen is inmiddels in beeld en een indicatie van de effecten op de exploitatie is ingebracht in overleggen met het Ministerie van OCW.

Er is geen rekening gehouden met de sectorplannen. Aangezien deze extra middelen alleen dekking bieden voor nieuwe plannen, zal het toevoegen van deze middelen geen oplossing bieden voor de bestaande financiële uitdagingen van de TU Delft.

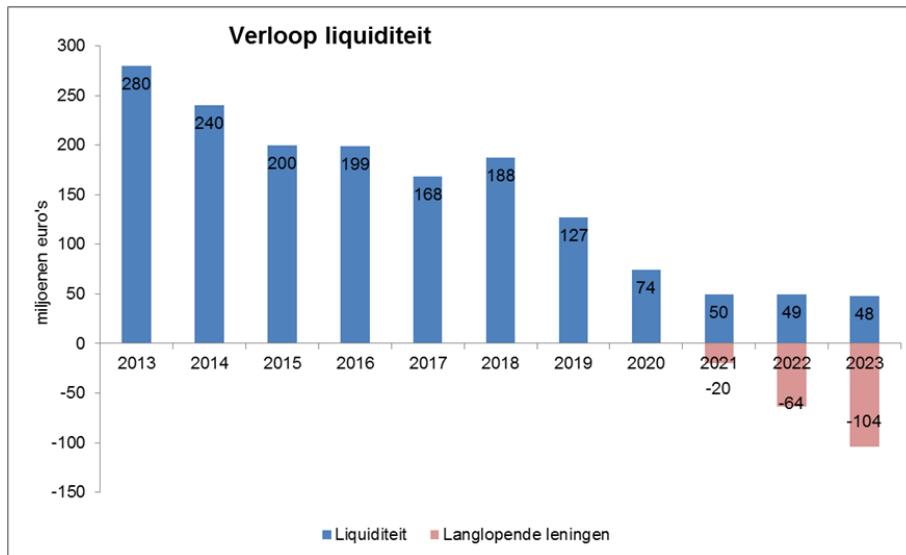
Conclusie is dat voor een financieel gezonde instelling, waarin de kwaliteit voldoende geborgd blijft, een substantieel extra bedrag nodig zal zijn in de komende jaren om de noodzakelijke kwaliteit te kunnen borgen.

Onderstaande balans geeft het beeld weer van de begroting 2019-2023:

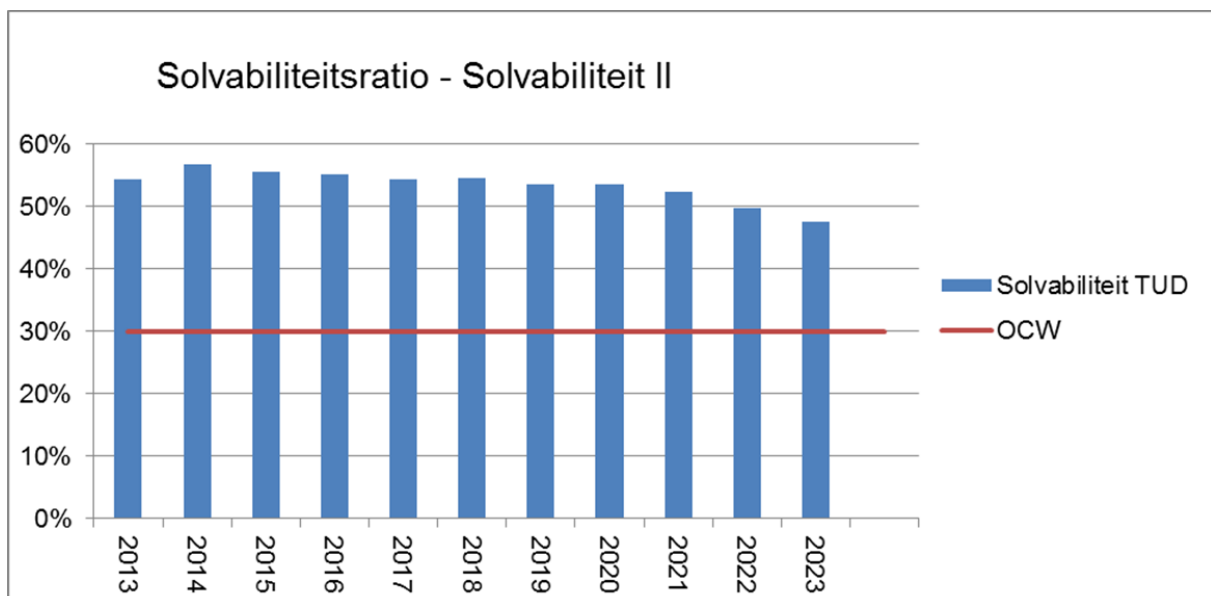
Meerjarenbegroting balans

Activa	realisatie 2018 M€	begroting 2019 M€	begroting 2020 M€	begroting 2021 M€	begroting 2022 M€	begroting 2023 M€
Vaste activa						
Immateriele vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiele vaste activa	473	528	581	629	676	720
Financiële vaste activa	11	8	8	8	8	8
	484	536	589	637	683	727
Vlottende activa						
Vorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	140	127	124	122	121	121
Effecten	18	18	18	18	18	18
Liquide middelen	187	127	74	50	49	48
	345	272	217	190	188	187
Totaal activa	830	808	805	827	872	914
Passiva						
Groepsvermogen						
Algemene reserve	344	341	336	335	334	333
Bestemmingsreserves	-4	-5	-5	-5	-6	-6
Overige reserves / fondsen	30	19	19	19	19	19
	370	355	350	349	347	346
Vorzieningen	83	78	81	83	86	89
Langlopende schulden	0	0	0	20	64	104
Kortlopende schulden	377	375	375	375	375	375
Totaal passiva	830	808	805	827	872	914

Door investeringen in de campusontwikkeling zien we dat de materiële vaste activa de komende jaren stijgen. Anderzijds heeft dit dalende liquide middelen tot gevolg. Deze trend zal zich voortzetten en ertoe leiden dat de TU Delft vanaf 2021 geld zal gaan lenen. Van een overschot aan financiële middelen zal dan geen sprake meer zijn. In grafiekvorm laten de liquide middelen onderstaand beeld zien:

Door de negatieve exploitatieresultaten in de komende jaren daalt de ratio solvabiliteit II, maar deze blijft de komende jaren boven de door het Ministerie van OC&W gestelde signaleringswaarde van 30%, zoals zichtbaar is gemaakt in onderstaande grafiek.

Definitie Solvabiliteit II: $((\text{eigen vermogen} + \text{voorzieningen}) / \text{totale passiva})$

B Overige rapportages

Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem (deel B1)

Het interne risicobeheersingssysteem binnen de TU Delft is toegespitst op de realiteit van de universitaire organisatie. Geïnspireerd door het COSO-raamwerk en Simons 'Levers of Control' is enkele jaren geleden een eigen referentiekader ontwikkeld voor de vormgeving van management control en risicobeheersing binnen een universitaire context. Een pragmatische invulling en toepassing van deze modellen blijkt het beste te passen binnen de complexe organisatorische context.

Karakter universitaire organisatie

De universiteit wordt gekenmerkt door de decentrale organisatie van de wetenschap met grote autonomie voor wetenschappers en faculteiten. De uitvoering van de primaire taken van de universiteit - wetenschappelijk onderzoek en onderwijs en valorisatie van onderzoek, zoals beschreven in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) - is belegd bij de faculteiten. Universiteiten zijn bovendien open netwerkorganisaties. De academische staf is verbonden met mondiale wetenschappelijke netwerken en daarmee ook met de maatschappelijke en economische omgeving. Door deze complexe netwerken zijn sturings- en besluitvormingsprocessen binnen de universiteit ingewikkeld.

Breed sturingsinstrumentarium

Universiteiten zijn grotendeels publiek gefinancierde organisaties die de verplichting hebben zich adequaat te verantwoorden. Om in deze complexe organisatie de sturing maar ook de verantwoording adequaat te realiseren, is het noodzakelijk de vele interne processen die de universiteit draaiende houden goed te beheersen. Door het karakter van de universitaire organisatie geeft de TU Delft aandacht aan zowel harde sturingsinstrumenten zoals regels en monitoringsrapportages, als zachte sturingsaspecten zoals gedeelde waarden en dialoog. Het sturingsinstrumentarium wordt daartoe geordend in vier groepen, te weten:

- Cultuur, gedrag en integriteit
Welke kernwaarden zijn onderdeel van de cultuur van de organisatie? Denk bijvoorbeeld aan het leveren van wetenschappelijke topkwaliteit in het licht van wetenschappelijke integriteit.
- Communicatie
Welke strategische plannen, risico's, kansen, onzekerheden en (mondiale) ontwikkelingen worden besproken in diverse formele en informele overleggen?
- Beleid en regelgeving
Welke beleidsuitgangspunten en wet- en regelgevingen zijn er om uitvoering van activiteiten te toetsen en risico's te vermijden?
- Monitoring en rapportage
Welke kwantitatieve en kwalitatieve bestuurlijke informatie en informatiesystemen worden gebruikt om de voortgang en effectiviteit van strategische plannen te monitoren? Zijn we op de goede weg of is bijsturing nodig?

Planning- en evaluatiecyclus

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem van de TU Delft is een continu proces, en heeft tevens een plek in de planning- en evaluatiecyclus (P&E-cyclus). De P&E-cyclus omvat het bestuurlijk overleg tussen het College van Bestuur, de decaan en het managementteam van de faculteiten en de universiteitsdienst en is een raamwerk dat het bestuur en beheer van de universiteit in staat stelt strategische en afgeleide beleidsdoelen te formuleren, risico's te identificeren, processen te monitoren en deze tijdig bij te sturen. Binnen de P&E-cyclus wordt de strategische planning en de interne procesbeheersing belicht en besproken vanuit de vier bovengenoemde invalshoeken. Het is een gestructureerde wijze van werken, steunend op een stelsel van instrumenten, systemen en afspraken en gedreven door waarden, normen en regels gericht op het realiseren van de strategische doelstellingen.

Decentrale risicobeheersing- en controle

Naast het centrale risicomanagement en de continue dialoog in de P&E-cyclus, wordt in enkele relevante ondersteunende domeinen gebruik gemaakt van risicobeheersingsinstrumenten (waaronder risicomatrices) ten behoeve van systematische monitoring van risico's en bijzondere ontwikkelingen.

Specifieke organen

Internal Audit

Internal Audit is een onafhankelijke en objectieve functie, die door het systematisch en planmatig uitvoeren van audits en adviesopdrachten meerwaarde levert door assurance (geven van zekerheid) en advies (geven van aanbevelingen en verbeteracties). De dienstverlening van Internal Audit is gericht op intern gebruik binnen de TU Delft met de focus op de bedrijfsvoering. Assurance en advies richten zich op governance, risicomanagement en interne sturing & beheersing op operationeel en IT-gebied. Internal Audit ondersteunt het College van Bestuur, de decanen en directeuren van TU Delft door hen te voorzien van analyses, bevindingen, evaluaties, oordelen en aanbevelingen betreffende de activiteiten die onderzocht zijn. Internal Audit heeft hiermee een belangrijke ondersteunende rol voor het College van Bestuur, de directie en de decanen van TU Delft om met het uitvoeren, verbeteren en verantwoorden van hun activiteiten 'in control' te zijn.

Auditcommissie

De Auditcommissie van de Raad van Toezicht monitort het interne risicobeheersings- en controlesysteem van de TU Delft. Aanvullend wordt door de commissie op basis van de input van de P&E-cyclus jaarlijks een risicoanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyse worden besproken met het College van Bestuur in de jaarlijkse strategiebijeenkomst.

Externe accountant

De externe accountant is een belangrijke schakel in het interne risicobeheersings- en controlesysteem. De controleverklaring van de externe accountant is erop gericht te controleren of de jaarrekening rechtmatig is en een getrouw beeld geeft van de financiële situatie. De zekerheid die de externe accountant met deze verklaring verschaft, is belangrijk voor het dechargeproces en ondersteunt de Raad van Toezicht bij het uitvoeren van haar verantwoordelijkheid. Naast de controleverklaring levert de externe accountant ook een accountantsverslag en een rapportage van interimbevindingen. In deze documenten rapporteert de externe accountant vanuit haar onafhankelijk rol over de kwaliteit van de interne beheersing en wordt advies gegeven over door te voeren verbeteringen. Als basis voor de

jaarrekeningcontrole voert de externe accountant jaarlijks een risicoanalyse uit, in samenspraak met de TU Delft. De externe accountant voert periodiek overleg met de Auditcommissie van de Raad van Toezicht, het College van Bestuur, Internal Audit en de directie Finance.

Veranderingen en ambities risicobeheersings- en controlesysteem

Per 1 januari 2018 is het bestuursmodel van de TU Delft gewijzigd. In dit nieuwe, zogeheten combinatiemodel wordt de functie van Rector Magnificus gecombineerd met de rol van voorzitter. Ook is voorzien in de posities van een Vice-President Education – in het huidige College van Bestuur tevens Vice-Rector Magnificus – en een Vice-President Operations. De bestuursherziening is mede ingegeven door het groeiend belang van en aandacht voor interne beheersing. Gezien de complexiteit en lange doorlooptijd van de vastgoedopgave van de universiteit, de daarmee voor de universiteit verbonden risico's en de noodzaak de primaire processen hun prioriteit te laten houden, vond de Raad van Toezicht het wenselijk om de inherente zwaarte en complexiteit van de portefeuille zodanig vorm te geven dat interne bedrijfsvoering de volledige aandacht en zorg van één collegelid opeist: dat is waar de nieuwe positie van Vice-President Operations in voorziet.

In het Strategisch Kader 2018-2024 is bovendien de ambitie opgenomen een risico- en nalevingsbeleid te ontwikkelen waarin risico's op verschillende organisatieniveaus en van verschillende risicocategorieën meer systematisch worden geïdentificeerd, beheerd en gemonitord, ten einde op een verantwoordelijke wijze met risico's en kansen om te gaan bij het realiseren van de doelen van de instelling. In deze risicomethodiek worden de risico's beoordeeld op zowel de kans dat het risico zich voordoet als de impact wanneer het risico zich daadwerkelijk realiseert. Dit geeft de mogelijkheid om de te treffen risicobeheersingsmaatregelen zo passend mogelijk te laten zijn.

Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden (deel B2)

In 2018 is binnen de TU Delft de nieuwe instellingsstrategie gepresenteerd voor de periode 2018-2024: het Strategisch Kader 2018-2024. In dit kader is ook een SWOT-analyse uitgevoerd voor elk van de vier operationele gebieden waarin de kernactiviteiten van de TU Delft zijn onderverdeeld: studenten & onderwijs, onderzoek & innovatie, mensen & gemeenschap en campus & dienstverlening. De SWOT-analyses zijn tot stand gekomen op basis van een brede serie interviews en discussiebijeenkomsten met interne en externe stakeholders. In onderstaand schema zijn de bedreigingen uit deze SWOT-analyses overgenomen. Voor deze bedreigingen zijn beheersmaatregelen opgenomen in de nieuwe instellingsstrategie, deze zijn eveneens in het schema opgenomen. Het Strategisch Kader 2018-2024, met inbegrip van de volledige SWOT-analyses, is te vinden op www.tudelft.nl/over-tu-delft/strategie.

Risicogebied	Risico	Beheersmaatregel
Studenten & Onderwijs	Te lage ratio medewerkers:studenten	De TU Delft streeft ernaar de omvang van de studentenpopulatie de komende jaren beter te beheersen en tegelijkertijd meer financiële middelen te verwerven om wetenschappelijk personeel aan te trekken.
Studenten & Onderwijs	Onevenwichtige toename studenten en beperkte wettelijke mogelijkheden om studenten te selecteren.	De TU Delft streeft naar een waardevolle diversiteit aan studenten en een goede balans tussen Nederlandse en Internationale studenten. De kwaliteit van ons onderwijs is daarbij leidend.
Studenten & Onderwijs	Onzekerheid rondom financieringsmodel (prestatieafspraken, studievoorschotmiddelen, etc.).	De TU Delft streeft ernaar beter voorbereid te zijn op toekomstige beleidsontwikkelingen door de informatievoorziening te verbeteren.
Onderzoek & Innovatie	Vermindering eerste geldstroom en toenemende afhankelijkheid van tweede en derde geldstroom.	De TU Delft streeft ernaar in de komende jaren een hoge mate van transparantie, verantwoordelijkheid en financiële beheersing in stand te houden. Daarom hanteren we strenge financiële normen voor ratio's zoals de solvabiliteitsratio de 'current ratio', rentedekkingsratio en de hefboomratio.
Onderzoek & Innovatie	Sterke wereldwijde concurrentie	De TU Delft streeft ernaar het aantal internationaal erkende en impactrijke wetenschappelijke zwaartepunten te vergroten.

Onderzoek & Innovatie	Gebrek aan maatschappelijke waardering voor wetenschap	De TU Delft streeft ernaar het onderzoek meer systematisch met maatschappelijke uitdagingen te verbinden en dat voor de buitenwereld ook zichtbaarder te maken. Studenten en medewerkers worden gestimuleerd om met publieke en private partners veelzijdige oplossingen voor maatschappelijke problemen te ontwikkelen.
Mensen & Gemeenschap	Hoge werklast en toenemende druk zowel voor medewerkers als studenten	De TU Delft vindt het belangrijk dat medewerkers over de tijd en middelen beschikken om hun werk zo goed mogelijk te doen, dat is dan ook een van onze prioriteiten. Studenten geven we de mogelijkheid hun ambities te realiseren in een langere periode, mits zij hun tijd waardevol besteden.
Mensen & Gemeenschap	Er is grote internationale concurrentie voor wetenschappelijk talent, bovendien is het Nederlandse overheidsbeleid m.b.t. beloning restrictief.	De TU Delft zal een gerichte strategie implementeren voor de werving van wetenschappelijk personeel, talentmanagement en persoonlijke loopbaanontwikkeling. We richten ons hierbij zowel op het aantrekken van (potentiele) leiders binnen wetenschappelijke vakgebieden (in opkomst) als op het ondersteunen van onze eigen onderzoekers van topniveau bij de ontwikkeling daarvan.
Campus & Dienstverlening	De komende jaren zijn er hoge onderhoudskosten voor de campus.	De TU Delft zal een beleid ontwikkelen dat erop gericht is om effectief en efficiënt gebruik te maken van bestaande ruimte, energie, apparatuur en materiaal. Verouderde en overbodige gebouwen worden afgestoten.
Campus & Dienstverlening	Grote reserves voor herontwikkeling van de campus veroorzaken bij externe partijen een vertekend beeld van de financiële positie van de TU Delft.	De TU Delft streeft naar een zo stringent mogelijk reservebeleid. Daarnaast zijn we transparant over de vastgoedopgave en gerelateerd financieel beleid om een mogelijk vertekend beeld te corrigeren.
Campus & Dienstverlening	De komende jaren is het voor de TU Delft noodzakelijk grote campusinvesteringen te doen voor de lange termijn. Een onzekere toekomst, onder meer wat betreft studentenaantallen, brengt echter een investeringsrisico met zich mee.	De TU Delft heeft als uitgangspunt zodanig in gebouwen te investeren dat deze relatief eenvoudig kunnen worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en onderzoek, zowel qua grootte als kwaliteit.

Rapportage toezichthoudend orgaan (deel B3)

In 2018 was de Raad van Toezicht als volgt samengesteld:

- Drs.ir. J. van der Veer, voorzitter, oud CEO Shell (benoemd tot 1 juli 2021, 2e termijn)
- Prof.dr. L.L.G. Soete, vicevoorzitter, oud Rector Magnificus Universiteit Maastricht, honorair hoogleraar School of Business and Economics aan de Universiteit van Maastricht en professorial fellow UNU-MERIT (benoemd tot 1 mei 2021, 1^e termijn)
- Mw. Ir. L.C.Q.M. Smits van Oyen MBA, DGA bedrijven in gezondheidszorg, ICT en toerisme (benoemd tot 1 januari 2021, 2^e termijn)
- Mw. Drs. C.G. Gehrels, lid dat in het bijzonder het vertrouwen geniet van de medezeggenschap, European Cities Director Arcadis (benoemd tot 1 juni 2019, 1^e termijn),
- Drs. G. de Zoeten RC, voormalig CFO Leaseplan (benoemd tot 1 mei 2020, 1^e termijn)

Visie en strategie

Op 30 oktober 2017 heeft de Raad van Toezicht een nieuw instellingsplan voor de periode 2018-2024 goedgekeurd, 'Impact voor een betere samenleving, TU Delft Strategisch Kader 2018-2024'. Op basis van dit instellingsplan heeft de Raad in 2018 de strategische ontwikkelingen bij de TU Delft gevolgd en hierop toezicht gehouden.

Strategische samenwerking

Op lokaal niveau is de Raad betrokken bij de strategische samenwerking van de TU Delft met de Gemeente Delft. De TU Delft en Gemeente zijn hiertoe een convenant overeengekomen; de afspraken die in dat verband zijn gemaakt worden de komende jaren uitgewerkt en uitgevoerd.

In regionaal verband werkt de samen TU Delft samen met de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam, in het LDE-verband. In 2018 heeft de Raad van Toezicht goedkeuring gegeven aan het verlengen van de Gemeenschappelijke Regeling LDE.

De TU Delft is in 2018 begonnen met de verkenning van nadere samenwerking met het Erasmus Medisch Centrum. Gezondheidszorg en techniek krijgen steeds meer raakvlakken, aanleiding om mogelijke samenwerking in kaart te brengen. De Raad van Toezicht onderhoudt hierover contacten met het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van het EMC.

In nationaal verband werkt de TU Delft samen met Technische Universiteit Eindhoven, Universiteit Twente en Wageningen University, de 4TU.Federatie.

Ook hebben de voorzitters van alle Raden van Toezicht van de Nederlandse universiteiten twee keer per jaar overleg over landelijke ontwikkelingen op het gebied van toezicht houden in het hoger onderwijs, waarvan eenmaal per jaar in aanwezigheid van de minister van OCW.

Onderwijs en onderzoek

De Raad van Toezicht is actief betrokken bij de ontwikkelingen op onderwijsgebied. Zaken als nieuwe opleidingen, het verplaatsen van opleidingen, het eventueel instellen van een numerus fixus voor een studie, het beleid op het gebied van kwaliteitszorg worden voor invoering met de Raad besproken.

Ook de (her)accreditatietrajecten van opleidingen en de onderzoeksvisitaties worden regelmatig met de Raad besproken. De voorbereiding van zowel de strategische ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en onderzoek als de activiteiten hieruit voortkomend vindt plaats in de Commissie Kwaliteitszorg Onderwijs en Onderzoek (KOO) die hiertoe twee maal per jaar bijeenkomen is.

Over de strategie en ontwikkelingen van de TU Delft op het gebied van online education, de ontwikkeling van en het delen van MOOCs, waarmee de TU Delft internationaal voorop loopt, en de Extension School wordt de voltallige Raad ieder kwartaal geïnformeerd.

Campus

Elk kwartaal worden vastgoedaangelegenheden van de TU Delft in de vergadering van de Raad van Toezicht besproken en vindt zo nodig nadere besluitvorming in de vorm van goedkeuring plaats. De voorbereidingen voor een update van de campusstrategie en de financiering daarvan heeft het hele jaar nauwgezet de aandacht van de Raad van Toezicht gehad.

De Raad van Toezicht heeft goedkeuring gegeven aan een samenwerkingsovereenkomst Science Park Fonds (SPF). Het SPF krijgt tot doel te investeren in vastgoed voor derden op science parken in Nederland. De samenwerkingsovereenkomst met het SPF moet voor de TU Delft leiden tot een structurele lange termijnoplossing om haar valorisatie doelstellingen bij het Science Park op de TU Delft Campus te kunnen ontwikkelen.

Bestuur en Beheer

Op 30 april 2017 heeft de Raad van Toezicht een nieuw universitair bestuursmodel van de TU Delft vastgesteld. Dit bestuursmodel is op 1 januari 2018 in werking getreden.

Dit model voorziet in een College van Bestuur bestaande uit drie leden: Rector Magnificus/Voorzitter College van Bestuur, Vice Rector Magnificus/Vice president Education, tevens vicevoorzitter College van Bestuur en een Vice President Operations.

De Raad van Toezicht heeft in 2018 vier maal regulier met het College van Bestuur en vier maal zonder het College vergaderd. Daarnaast hebben er twee strategische bijeenkomsten plaatsgevonden waarin enkele voor de TU strategische onderwerpen uitvoerig verkend zijn met het College van Bestuur. Hierbij valt te denken aan de landelijke adviestrajecten bekostiging Hoger Onderwijs, het Sectorakkoord OCW-VSNU en kwaliteitsafspraken, de (internationale) studenteninstroom en mogelijke scenario's om deze te beheersen.

De Raad heeft drie commissies: de Remuneratie- en benoemingscommissie, de Audit Commissie en de Commissie Kwaliteitszorg Onderwijs en Onderzoek (KOO). De Audit Commissie heeft in 2018 drie maal vergaderd en de Commissie KOO heeft twee maal vergaderd.

Raden van Toezicht hebben ook de taak om toezicht te houden op de naleving van wet- en regelgeving door het bestuur. Om de Raad van Toezicht in staat te stellen deze toezichthoudende taak goed te kunnen vervullen worden onderwerpen als (verwachte) wetswijzigingen, activiteiten op het gebied van wetenschappelijke integriteit, de 'code of ethics', integrale veiligheid en informatiebeveiliging regelmatig met de Raad besproken. Elk halfjaar bespreekt de Raad van Toezicht een wetgevingsoverzicht met de actuele ontwikkelingen in de wetgeving die betrekking heeft op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

De Raad was in 2018 te gast bij een aantal faculteiten en directies binnen de universiteit. Elk kwartaal wordt een activiteitenoverzicht opgesteld ten behoeve van de Raad waarin vanuit alle organisatieonderdelen, faculteiten en directies, opvallende prestaties, onderwerpen en ontwikkelingen worden gepresenteerd.

Leden van de Raad van Toezicht hebben individueel onregelmatig informeel overleg met directeuren van de verschillende onderdelen van de Universiteitsdienst.

De voorzitter van Raad van Toezicht heeft frequent informeel overleg met leden van het College van Bestuur met name met de voorzitter.

Financiën en bedrijfsvoering

Auditcommissie

De Auditcommissie vergaderde in 2018 drie keer. Belangrijke agendapunten waren onder andere grote investeringsprojecten in met name vastgoed, inclusief de financiering van deze investeringen. Onderwerpen die verder aan bod kwamen waren de rapportages, het auditjaarplan en de (planningen en resultaten van de) werkzaamheden van Internal Audit, en uiteraard de financiële resultaten en cashflow.

Daarnaast stonden tevens de bespreking van het accountantsverslag 2017, de management letter 2018 en de daaruit voortvloeiende verbeteracties, en de begroting 2019 op de agenda. Het accountantsverslag 2017 en de management letter 2018 zijn besproken in aanwezigheid van de externe accountant.

Raad van Toezicht

De Raad heeft in de vergadering op 25 mei 2018 het Jaarverslag en de Jaarrekening 2017 goedgekeurd; in zijn vergadering van 21 december 2018 heeft de Raad de Begroting 2019 goedgekeurd. In 2018 is in de vergaderingen van de Raad uitvoerig aandacht besteed aan de financiële positie van de TU Delft, voorbereid door de Auditcommissie (zie boven). In elke vergadering presenteerde de directie Finance een controllersletter met de resultaten over het afgelopen kwartaal.

De Raad van Toezicht concludeert dat de financiële positie van de TU Delft gezond is en de control op orde. De Raad van Toezicht is zich bewust van de neergaande lijn van het financiële resultaat door alle benodigde investeringen en kosten. De Raad heeft geadviseerd zorgvuldig overleg met betrokken partijen over deze ontwikkelingen, de prioriteiten en keuzes te voeren.

Medezeggenschap

In de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijke Onderzoek is een zelfstandig recht opgenomen op rechtstreeks overleg tussen de medezeggenschap en de Raad, alsmede het recht tot voordracht van een van de leden van de Raad en een adviesrecht op de profielen van de leden van de Raad. De Raad van Toezicht en de medezeggenschapsorganen hebben hierover procedurele afspraken gemaakt. Een van de leden van de Raad van Toezicht heeft daartoe enkele malen informeel overleg gevoerd met de vertrouwenscommissie van de Ondernemingsraad en Studentenraad. Daarnaast woonden verschillende leden van de Raad van Toezicht vergaderingen van de Ondernemingsraad en de Studentenraad bij.

Personele en interne aangelegenheden

Per 1 januari 2018 heeft de TU Delft afscheid genomen van twee leden van het College van Bestuur: Rector Magnificus prof.ir. Karel Luyben en Vice President Education & Operations drs. Anka Mulder. Als gevolg van de introductie van het nieuwe bestuursmodel heeft de Raad van Toezicht de in 2016 benoemde Voorzitter van het College van Bestuur, prof.dr.ir. Tim van der Hagen, per 1 januari 2018 benoemd tot Rector Magnificus/Voorzitter College van Bestuur. In het najaar 2017 is de Raad van Toezicht conform het nieuwe bestuursmodel gestart met de werving van een Vice President Operations. De Raad heeft drs. Nicolay Vermeulen per 1 januari 2018 benoemd op deze vacature. Voor de vacature Vice Rector Magnificus/Vice President Education heeft de Raad van Toezicht per 1 maart 2018 prof.dr. Rob Mudde benoemd. De Raad van Toezicht zal samen met de medezeggenschap begin 2019 het nieuw ingevoerde bestuursmodel evalueren.

De Remuneratie- en benoemingscommissie heeft ook in 2018 de jaarlijkse appraisalgesprekken gevoerd met de individuele leden van het College van Bestuur.

Conform artikel 4 van het Reglement Raad van Toezicht TU Delft is de Raad verantwoordelijk voor het vaststellen van de kwaliteit van zijn eigen functioneren. De Raad bespreekt daartoe elk jaar buiten aanwezigheid van het College van Bestuur zijn eigen functioneren als ook dat van de individuele leden, en de gevolgen die hieraan verbonden moeten worden. Aan de hand van een vooraf door alle leden ingevulde vragenlijst is ook in 2018 deze zelfevaluatie afgerond. Onder leiding van de vicevoorzitter heeft de Raad ook zijn voorzitter geëvalueerd.

Tot slot

Het beleid van de TU Delft aangaande de bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is passend binnen de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en ligt in lijn met afspraken met het Ministerie van OCW.

Naar het oordeel van de Raad van Toezicht heeft de raad ook in 2018 zijn taak in overeenstemming met de governance code uitgevoerd.

De Raad van Toezicht heeft ook in 2018 het principe van onafhankelijkheid geëerbiedigd.

Tot slot dankt de Raad van Toezicht de TU Delft en haar bestuurders voor de constructieve samenwerking.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

Bedragen in duizenden euro's (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

1 ACTIVA		2018		2017	
		EUR	%	EUR	%
VASTE ACTIVA					
1.2	Materiële vaste activa	473.062	57	463.904	57
1.3	Financiële vaste activa	11.426	1	12.396	1
TOTAAL VASTE ACTIVA		484.488	58	476.300	58
VLOTTENDE ACTIVA					
1.4	Voorraden	277	0	401	0
1.5	Vorderingen	139.575	17	143.988	18
1.6	Effecten	17.858	2	20.942	3
1.7	Liquide middelen	187.481	23	168.302	21
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		345.191	42	333.633	42
TOTAAL ACTIVA		829.679	100	809.933	100

2 PASSIVA		2018		2017	
		EUR	%	EUR	%
2.1	GROEPSVERMOGEN	369.813	45	378.438	46
2.2	VOORZIENINGEN	82.868	10	61.397	8
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	376.998	45	370.098	46
TOTAAL PASSIVA		829.679	100	809.933	100

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

Bedragen in duizenden euro's

		2018	Begroting 2018	2017
3	BATEN			
3.1	Rijksbijdrage	403.040	382.500	377.968
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	44	0	63
3.3	College- en examengelden	69.490	69.900	65.142
3.4	Baten projecten met derden	210.011	197.290	195.708
3.5	Overige baten	31.558	22.486	21.282
	TOTAAL BATEN	714.143	672.176	660.163
4	LASTEN			
4.1	Personeelslasten	485.187	450.859	448.533
4.2	Afschrijvingen	43.613	42.361	39.648
4.3	Huisvestingslasten	79.534	65.008	65.483
4.4	Overige lasten	114.890	124.791	110.294
	TOTAAL LASTEN	723.224	683.019	663.958
	SALDO BATEN EN LASTEN	-9.081	-10.843	-3.795
6	FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-1.399	30	717
	RESULTAAT	-10.480	-10.813	-3.078
7	BELASTINGEN	746	-5	-53
8	RESULTAAT DEELNEMINGEN	-1.921	0	-1.540
	RESULTAAT NA BELASTINGEN	-11.655	-10.818	-4.671
9	AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	-51	-94	-56
	NETTO RESULTAAT	-11.706	-10.912	-4.727

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2018

Bedragen in duizenden euro's

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	-11.706	-4.727
Aanpassingen voor:		
1.2 Afschrijvingen *	43.613	39.648
1.3 Mutaties belastinglatentie **	-791	0
2.2 Mutaties voorzieningen	21.471	-518
	64.293	39.130
Veranderingen in vlottende middelen:		
1.4 Voorraden	124	-5
1.5 Vorderingen ***	4.413	-10.373
1.6 Effecten	3.084	198
2.4 Kortlopende schulden ****	6.900	14.050
	14.521	3.870
	<u>67.108</u>	<u>38.273</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.2 Investerings in materiële vaste activa *	-55.141	-70.363
1.2 Desinvesteringen in materiële vaste activa	15	333
1.2 Overige mutaties in materiële vaste activa	2.355	0
1.3 Mutaties deelnemingen	1.953	2.580
1.3 Mutaties participaties	-262	-1.383
1.3 Mutaties leningen	70	11
	-51.010	-68.822
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
2.1 Consolidatie Stichting M2i	3.030	0
2.1 Aandeel derden in geconsolideerde partijen	51	57
2.3 Langlopende schulden	0	0
	3.081	57
Mutatie liquide middelen	<u>19.179</u>	<u>-30.492</u>
1.7 Liquide middelen begin van het jaar	168.302	198.794
Mutaties liquide middelen	19.179	-30.492
1.7 Liquide middelen eind van het jaar	<u>187.481</u>	<u>168.302</u>

*: voor nadere toelichting zie pagina 41

** : voor nadere toelichting zie pagina 44

***: voor nadere toelichting zie pagina 45

****: voor nadere toelichting zie pagina 52

ALGEMENE TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Activiteiten

Aan de Technische Universiteit Delft is op basis van artikel 1.2 Boek 2 BW en artikel 1.8 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) rechtspersoonlijkheid toegekend.

De wettelijke taak van de universiteit is beschreven in artikel 1.3.1 van de WHW: Universiteiten zijn gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. In elk geval verzorgen zij initiële opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs, verrichten zij wetenschappelijk onderzoek, voorzien zij in de opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker of technologisch ontwerper en dragen zij kennis over ten behoeve van de maatschappij.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

De Technische Universiteit Delft is gevestigd op Stevinweg 1, 2628 CN te Delft en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 27364265.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de instelling.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van de instelling opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de instelling overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

Aan het hoofd van de groep staat TU Delft te Delft. De jaarrekening van de instelling is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van TU Delft te Delft.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld. Deelnemingen waarop geen overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend (geassocieerde deelnemingen) worden niet betrokken in de consolidatie.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de groep.

Buiten de consolidatie blijven, naast geassocieerde deelnemingen, enkele deelnemingen die afzonderlijk en gezamenlijk van te verwaarlozen betekenis zijn.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie toegelicht welke nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Voor een overzicht van verbonden partijen wordt verwezen naar Model E: Verbonden partijen van dit financieel jaarverslag.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen instelling opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de betreffende instelling.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen instelling vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verworven financiële belangen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting bij op de betreffende jaarrekeningposten.

De TU Delft staat voor een omvangrijk investeringsprogramma voor vernieuwing van de onderwijs- en de onderzoeksfaciliteiten. Indien besloten is een gebouw af te stoten of te renoveren heeft dat gevolgen voor de waardering van deze bestaande gebouwen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, Titel 9 Boek 2 BW, en Hoofdstuk 660 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de stellige uitspraken van de overige hoofdstukken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving en met de bepalingen van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ('WNT').

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De jaarrekening is opgesteld in euro's en in duizenden tenzij anders vermeld.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande verslagjaar.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar onderstaande paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar onderstaande paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

De vervaardigingsprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen inclusief bijkomende (installatie-) kosten welke rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging. Indien voor het gebruiksklaar maken van de vervaardiging noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd benodigd is, worden eveneens de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Investeringen ten behoeve van 2e/3e geldstroom projecten worden in het jaar van aanschaf geactiveerd en maken direct en geheel onderdeel uit van de kostprijs van het project.

Investeringen in apparatuur en inventaris kleiner dan K€ 12,5 alsmede uitgaven aan boeken en kunstwerken, worden rechtstreeks verantwoord in de staat van baten en lasten.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtsreeks in de resultatenrekening verantwoord.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de instelling in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering. Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de staat van baten en lasten.

De participaties van Delft Enterprises B.V. worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Bij de participaties wordt een exitstrategie aangehouden. Het beleid hierbij is dat op termijn (gestreefd wordt naar een termijn tussen de 5 en 10 jaar) afscheid van de participatie wordt genomen.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. De participaties van Delft Enterprises B.V. worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Latente belastingvorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd.

De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen en obligaties gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere waardevermindering wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurrantheid van de voorraden.

Cryptocurrency

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksvakgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband Dutch Blockchain Coalition.

Om deze blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze cryptocurrency vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Het saldo van projecten uit hoofde van projecten met derden leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Projecten waarbij de vooruitbetaalde kosten de vooruit gefactureerde termijnen overschrijden, worden verantwoord onder de vorderingen. Projecten waarbij de vooruit gefactureerde termijnen de vooruitbetaalde kosten overschrijden, worden verantwoord onder de schulden. Een eventueel noodzakelijke voorziening op een project uit hoofde van projecten met derden wordt in mindering gebracht.

De methodiek met betrekking tot waardering balansprojecten en matching opbrengsten en kosten is vanaf 2015 verder verfijnd.

Effecten

Effecten welke onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Effecten als onderdeel van de vlottende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of -fondsen.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht. De bestemmingsfondsen zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door derden is aangebracht.

Aandeel derden

Het aandeel derden als onderdeel van het groepsvermogen wordt gewaardeerd tegen het bedrag van het nettobelang in de netto-activa van de desbetreffende groepsmaatschappijen.

Voor zover de betreffende groepsmaatschappij een negatieve nettovermogenswaarde heeft, worden de negatieve waarde alsmede eventuele verdere verliezen niet toegewezen aan het aandeel derden, tenzij de derden aandeelhouders een feitelijke verplichting hebben en in staat zijn om de verliezen voor hun rekening te nemen. Zodra de nettovermogenswaarde van de groepsmaatschappij weer positief is, worden resultaten toegekend aan het aandeel derden.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt en wanneer het zeer waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als actief in de balans verantwoord.

Voorziening jubileumgratificaties

De voorziening jubileumgratificaties wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5% (2017: 1,5%).

Voorzieningen asbest

Bij de berekening van de voorziening asbest wordt een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5%.

Voorzieningen riolering

Bij de berekening van de voorziening riolering wordt een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5% (2017: 1,5%).

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Leasing

Operationele leasing

Bij de instelling kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de instelling ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden financiële instrumenten die geen deel uitmaken van de handelsportefeuille gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Valutarisico

De instelling is voornamelijk werkzaam in Nederland. Het valutarisico voor de instelling heeft vooral betrekking op posities en toekomstige transacties in US-dollars. Het bestuur van de instelling heeft op basis van een risicoanalyse bepaald dat een deel van deze valutarisico's wordt ingedekt. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van valutatermijncontracten.

Rente- en kasstroomrisico

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten of als vooruitontvangen bedragen gepasseiveerd.

Projectopbrengsten en projectkosten

Voor projecten, waarvan het resultaat op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten en de projectkosten verwerkt als netto-omzet en kosten in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum. De voortgang van de verrichte prestaties wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de begrote totale projectkosten.

Als het resultaat op balansdatum niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, dan worden de opbrengsten als netto-omzet verwerkt in de staat van baten en lasten tot het bedrag van de gemaakte projectkosten. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen projectopbrengsten en projectkosten. Projectopbrengsten zijn de contractueel overeengekomen opbrengsten en opbrengsten uit hoofde van meer- en minderwerk, claims en vergoedingen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat deze worden gerealiseerd en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Projectkosten zijn de direct tot het project betrekking hebbende kosten, die kosten die in het algemeen aan projectactiviteiten worden toegerekend en toegewezen kunnen worden aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Indien het waarschijnlijk is dat de totale projectkosten de totale projectopbrengsten overschrijden, dan worden de verwachte verliezen onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. Voor de TU Delft vormen de projectopbrengsten een structurele bijdrage aan het resultaat, TU Delft heeft een grote diversiteit in soorten regelingen. De overeengekomen projectvoorwaarden zijn leidend voor de bepaling van het resultaat.

Opbrengstverantwoording

Verlenen van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Verlenen van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Giften

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten, worden deze gewaardeerd tegen de reële waarde.

Overige baten

Overige baten bestaan uit baten uit verhuur, verkopen, detachering, bijdragen derden en overige baten.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf de maand volgend op het moment van ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa worden in de staat van baten en lasten verwerkt.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkinggraad lager is dan 110% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als kortlopende schuld op de balans opgenomen. Naast de premiebetalingen bestaan er geen andere verplichtingen.

De beleidsdekkinggraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP van 31 december 2018 is 103,8%.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Dividenden

Te ontvangen dividenden van niet op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen en effecten, worden verantwoord zodra TU Delft het recht hierop heeft verkregen.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat deelnemingen is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan de instelling wordt toegerekend.

Vergelijking met voorgaand jaar

Voor een juiste vergelijking en presentatie zijn enkele vergelijkende cijfers van het boekjaar 2017 aangepast. Deze herrubricering heeft geen consequenties voor het eigen vermogen en/of het resultaat van voorgaande jaren.

Materiele vaste activa

In de rubriek materiele vaste activa van de geconsolideerde jaarrekening hebben herrubriceringen plaatsgevonden tussen de componenten: terreinen en wegen, gebouwen en installaties gereed/in aanbouw, apparatuur en inventaris en vooruitbetalingen. Het totaal van de boekwaarde materiele vaste activa is ongewijzigd.

Vorderingen en kortlopende schulden

In de rubrieken vorderingen en kortlopende schulden van zowel de geconsolideerde als de enkelvoudige jaarrekening heeft een herverdeling plaatsgevonden van het onderdeel voorziening tussen de componenten: vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten en vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten. Het totaal van het saldo vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten en vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten is ongewijzigd.

Eigen vermogen

In de verloopstaat eigen vermogen van de geconsolideerde jaarrekening hebben herrubriceringen plaatsgevonden tussen de componenten: algemene reserve, bestemmingsreserve en bestemmingsfonds.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	31 december 2018	31 december 2017
1.2.1 Terreinen en wegen	51.846	42.517
1.2.2 Gebouwen en installaties gereed	341.566	309.380
1.2.3 Gebouwen en installaties in aanbouw	21.437	57.036
1.2.4 Apparatuur en inventaris	50.286	49.743
1.2.5 Vooruitbetalingen	7.927	5.228
	473.062	463.904

Verloopoverzicht	Terreinen en wegen	Gebouwen en installaties gereed in aanbouw	Apparatuur en inventaris	Vooruit- betalingen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2017	46.300	753.484	57.036	209.337	1.071.385
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2017	-3.783	-444.104	0	-159.594	-607.481
Boekwaarde 31 december 2017	42.517	309.380	57.036	49.743	463.904
Investeringen	883	709	30.114	10.823	55.141
Desinvesteringen	-7	0	0	-9.106	-9.113
Transfer naar Terreinen en wegen	9.995	0	-9.995	0	0
Transfer naar Gebouwen gereed	0	53.333	-53.333	0	0
Transfer naar Apparatuur en inventaris	0	0	-30	9.943	-9.913
Afschrijvingen	-1.542	-21.856	0	-20.215	-43.613
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	9.098	9.098
Overige mutaties *	0	0	-2.355	0	-2.355
Mutaties 2018	9.329	32.186	-35.599	543	2.699
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2018	57.171	807.526	21.437	220.997	1.115.058
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2018	-5.325	-465.960	0	-170.711	-641.996
Boekwaarde 31 december 2018	51.846	341.566	21.437	50.286	473.062
Afschrijvingspercentage per jaar	0 - 3,3	1,7 - 6,7	0	10 - 33,3	0

TOELICHTING MATERIËLE VASTE ACTIVA

Terreinen, wegen en gebouwen

In het bedrag van Terreinen en wegen is een waarde van M€ 13 opgenomen voor het gebied Technopolis.

De actuele waarde van de gebouwen en terreinen is niet vastgesteld, derhalve ter indicatie de verzekerde waarde en WOZ-waarde:

- de Gebouwen gereed hebben ultimo 2018 een verzekerde waarde (herbouwwaarde) van M€ 1.188;
- de Gebouwen gereed en terreinen hebben ultimo 2018 een WOZ-waarde van M€ 311 (waardepeildatum 01-01-2018).

In verband met de financiële zekerheidsstelling voor ontmanteling RID zijn twee panden van de universiteit hypothecair belast.

Boeken / mediacollectie

De aankoop ten behoeve van het op peil houden van de collectie van de universiteitsbibliotheek wordt in het jaar van aanschaf ten laste van de exploitatierekening gebracht. Over 2018 betrof dit een bedrag van M€ 7.5 (2017: M€ 7.3).

De verzekerde waarde van de totale collectie bedraagt op balansdatum M€ 30.

* Onder overige mutaties is een bedrag opgenomen van - M€ 2.4 met betrekking tot een correctie van het saldo investeringen over voorgaande verslagjaren.

1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	<u>31 december</u> <u>2018</u>	<u>31 december</u> <u>2017</u>
1.3.1 Deelnemingen	4.991	6.944
1.3.2 Participaties	5.486	5.224
1.3.3 Leningen	158	228
1.3.4 Latente belastingvorderingen	791	0
	<u>11.426</u>	<u>12.396</u>

1.3.1 Deelnemingen:

Bioprocess Pilot Facility B.V.	852	969
Blue Sparrows Medtech Finance B.V.	10	5
Dutch Greentech Fund B.V.	247	174
HollandPTC B.V.	2.278	4.195
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V.	81	77
ROM InnovationQuarter B.V.	457	457
Mainport Innovation Fund B.V.	801	849
Mainport Innovation Fund II B.V.	45	25
Mapper Lithography Holding B.V.	0	0
M2I consult B.V.	0	0
Shift Invest Cooperatief UA	99	70
TUD Beijing Institute WFOE	76	76
UNI IQ B.V.	20	20
VINwater	25	27
Totaal deelnemingen	<u>4.991</u>	<u>6.944</u>

1.3.2 Participaties:

ADC Crop B.V.	0	38
Adjuvo Motion B.V.	150	150
ADR Technology B.V.	250	250
AeroVinci IP B.V.	0	150
Allotropica Technologies Inc.	0	0
Battolyser B.V.	0	0
BIOND Solutions B.V.	0	0
BlueBee Holding B.V.	148	148
Buckney Shoes B.V.	0	0
C2CA Technology B.V.	3	3
CarbonX B.V.	308	308
Clear Flight Solutions B.V.	125	125
Clinct Holding B.V.	328	328
CloudCuddle B.V.	16	16
DE-Birds B.V.	250	250
Delft Aerial Robotics B.V.	0	0
Delft Advanced Biofuels B.V.	1	0
Delft IMP B.V.	250	250
Delft Robotic Enterprises B.V.	0	46
Delmes B.V.	0	0
Delmic B.V.	307	307
DENSsolutions B.V.	100	100
EFC Separations B.V.	271	271
ElpaNav B.V.	0	0
Enevale B.V.	68	68
E-Stone Batteries B.V.	250	250
EXO Ligament B.V.	100	0
Field Factors B.V.	20	20
Fizyr B.V.	185	185
FlexSol Building Solutions B.V.	150	150
GBM Works B.V.	32	20
Gilbert Technologies B.V.	0	0
Green Basilisk B.V.	274	239
Hardt Group B.V.	150	113
HOMIE B.V.	0	0
IMSystems Holding B.V.	150	0
Inashco B.V.	25	104
Innatera Nanosystems B.V.	0	0
Interactive Robotics B.V.	18	18
Leveon Group B.V.	0	0
Mayht B.V.	230	143
MILabs B.V.	225	225
Mo989 Holding B.V.	0	6
MU-G Knowledge Management B.V.	1	0
OfficeVitae B.V.	0	0
Optimos Apto B.V.	0	0
ParaPy Holding B.V.	60	60
Polderdak B.V.	0	0
PHYSEE Group B.V.	20	20
OdepQ Systems B.V.	274	250
Qualinx B.V.	189	60
Scrapscanner B.V.	54	54
Skel-Ex B.V.	0	0
Slimy Green Stuff B.V.	5	0
SpringScan IP Holding B.V.	0	0
Stokhos B.V.	0	0
Teller B.V.	250	250
Tocano B.V.	240	240
TW Investments B.V.	0	0
Urban Mining Corp B.V.	9	9
Vertigo Technologies B.V.	0	0
VSParticle B.V.	0	0
Whiffle B.V.	0	0
Totaal participaties	<u>5.486</u>	<u>5.224</u>

Het verloop is als volgt:

	<u>Deelnemingen</u> <u>en Participaties</u>
Stand 1 januari 2018	12.168
Investeringen	614
Resultaat deelnemingen	-1.921
Waardeverandering financiële vaste activa	-385
Stand 31 december 2018	<u>10.476</u>

	31 december 2018	31 december 2017
1.3.3 Leningen aan:		
Studie- en studentenverenigingen	38	42
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	102	136
Stichting Zenith Innovations	0	30
Noodfonds Studenten	18	20
Technostarters	0	0
Totaal leningen	<u>158</u>	<u>228</u>

Het verloop is als volgt:

	Leningen
Stand 1 januari 2018	228
Verstrekkingsen	0
Aflossingen/inlossingen	-70
Stand 31 december 2018	<u>158</u>

Studie- en studentenverenigingen

Betreft een 3-tal meerjarige renteloze leningen.

Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft

In 2011 is een renteloze lening verstrekt aan Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft. Deze lening is voor de stichting benodigd om te herinvesteren in een vliegtuigcockpit t.b.v. onderzoeksdoeleinden van de TU Delft. De lening heeft een hoofdsom van K€ 341 en wordt in tien jaarlijkse termijnen van gelijke omvang afgelost. Tot en met 2018 zijn zeven termijnen afgelost van in totaal K€ 239.

Stichting Zenith Innovations

De activiteiten van het Delftse team dat deelneemt aan de World Solar Challenge in Australië zijn ondergebracht in de Stichting Zenith Innovations. Aan de stichting is een lening verstrekt ter overbrugging van het tijdig kunnen verbinden van voldoende sponsors aan het evenement.

In 2017 is een nieuwe lening verstrekt aan Stichting Zenith Innovations van K€ 30. In 2018 is de lening door Stichting Zenith Innovations in zijn geheel afgelost.

Noodfonds Studenten

Er is een noodfonds voor studenten met financiële problemen. Het noodfonds wordt alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet en het betreft altijd een lening en betreft in alle gevallen andere kosten dan collegegeld, zoals ziekenhuiskosten. Er wordt geen collegegeld vergoed.

Technostarters

Technostarters betreft een programma dat voorziet in begeleiding en verstrekken van leningen aan jonge ondernemers die aan de TU Delft zijn afgestudeerd. Tot en met 2005 zijn in dit kader leningen verstrekt. In het kader van de SKE-regeling van het Ministerie van Economische Zaken worden leningen vanaf 2006 via Rabobank Delfland verstrekt. In 2007 zijn de lopende technostartersleningen grotendeels overgedragen aan de Rabobank Delfland, een beperkt aantal leningen resteren bij de TU Delft. Ulltimo 2018 resteert een saldo van K€ 47.

Gezien de onzekerheid omtrent ontvangsten is het gehele saldo aan leningen opgenomen in een voorziening.

TU Delft Services B.V.

Er zijn drie leningen verstrekt aan TU Delft Services B.V. ten behoeve van de financiering van de realisatie van vastgoed. Dit betreft leningen met een hoofdsom van M€ 6.6, M€ 2.5 en M€ 6.5. De aflossing is variabel en er is geen einddatum overeengekomen.

	31 december 2018	31 december 2017
1.3.4 Latente belastingvorderingen		
Verrekenbare tijdelijke verschillen	180	0
Beschikbare voorwaartse verliescompensaties	611	0
	<hr/>	<hr/>
Totaal latente belastingvorderingen	791	0
	<hr/>	<hr/>
Het verloop is als volgt:		
	Verrekenbare tijdelijke verschillen	Verlies- compensatie
	<hr/>	<hr/>
Stand 1 januari 2018	0	0
Toevoeging	180	749
Vrijval	0	-138
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december 2018	180	611
	<hr/>	<hr/>

De latente belastingvorderingen zijn ontstaan uit verrekenbare tijdelijke verschillen en beschikbare voorwaartse verliescompensatie (carry-forward) binnen de geconsolideerde partijen van de 100% deelneming TU Delft Services B.V.

Verrekenbare tijdelijke verschillen

Deze post betreft een tijdelijk waarderingsverschil in de boekwaarde van de panden Yes!Delft 1 en Yes!Delft Labs wegens het bereiken van de bodemwaarde. Deze panden zijn in eigendom van de geconsolideerde partij: Technostarters Delft Vastgoed B.V.

Beschikbare voorwaartse verliescompensaties

Deze post is ontstaan als gevolg van de toekomstige waarschijnlijkheid van fiscale winsten binnen de fiscale eenheid van de volgende geconsolideerde partijen: Delft Projectmanagement B.V., FlexDelft B.V., FlexDelft Detacheringen B.V., Technostarters Delft Vastgoed B.V. en Suenso Molengraaffsingel B.V.

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2018	31 december 2017
1.4 VOORRADEN		
1.4.1 Verbruiksgoederen	277	401
1.5 VORDERINGEN		
1.5.1 Debiteuren	28.241	26.474
1.5.2 Vorderingen met betrekking tot Rijksbijdragen	7.398	9.522
1.5.3 Kasbeperking	1.171	1.677
1.5.4 Vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten	93.263	92.777
1.5.5 Overige vorderingen	986	1.239
1.5.6 Overlopende activa	8.516	12.299
	139.575	143.988

1.5.1 DEBITEUREN	28.241	26.474
-------------------------	---------------	---------------

Op het saldo debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht ten bedrage van K€ 3.011 (2017: K€ 2.411).

Onder de debiteuren zijn vorderingen opgenomen tot een bedrag van K€ 1.950 met een ouderdom langer dan een jaar.

1.5.2 VORDERINGEN MET BETREKKING TOT RIJKSBIJDRAGEN (exclusief overige bijdragen)	2018	2017
Saldo 1 januari	9.522	11.542
Rijksbijdrage (exclusief overige bijdragen) conform brief 2018/2/1035225 d.d. 19 december 2018	401.272	381.885
Rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education	10.456	10.225
BaMa compensatie, prijsbijstelling	164	224
Compensatie kasbeperking	1.677	2.381
	423.091	406.257
Ontvangen/verrekend	-401.778	-373.639
Doorgestort naar IHE Delft Institute for Water Education	-10.456	-10.225
BaMa compensatie	-2.288	-2.244
Prestatiebekostiging	0	-8.950
Kasbeperking	-1.171	-1.677
Saldo 31 december	7.398	9.522

Met ingang van boekjaar 2008 fungeert TU Delft als tussenpersoon voor betaling van de rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education afkomstig van het Ministerie van OCW. Bij ontvangst van de maandelijkse betalingen worden deze direct volledig doorgestort aan het instituut.

BaMa compensatie

In 2009 hebben het Ministerie van OCW, de VSNU en de afzonderlijke universiteiten (waaronder ook TU Delft) een document ondertekend waarin de hoofdafspraken zijn verwoord voor de mogelijke BaMa compensatie.

In dit document is onder andere vastgelegd dat:

- de invoering van de BaMa structuur niet budgettair is gerealiseerd;
- de minister het mogelijke tekort voor maximaal M€ 97 zal compenseren;
- de compensatie alleen geldt voor de jaren 2003 tot en met 2010 (voor de jaren daarna zal geen compensatie plaatsvinden);
- de minister de inspanningsverplichting op zich neemt om de mogelijke schuld af te lossen in een periode van maximaal 10 jaar.

In 2018 is een aflossing ontvangen van K€ 2.288 (2017: K€ 2.244). Ultimo 2018 resteert er een BaMa vordering van K€ 7.398 (2017: K€ 9.522).

1.5.3 KASBEPERKING

De kasbeperking betreft vorderingen op de Rijksoverheid als gevolg van in het verleden naar toekomstige jaren uitgestelde betalingen van Rijksbijdragen. Het opgevoerde bedrag sluit aan op de brief 2018 van het Ministerie van OCW met kenmerk 2018/2/1035225.

1.5.4 VOORUITBETAALDE KOSTEN MEERJARIGE PROJECTEN

	31 december 2018	31 december 2017
Vooruitbetaalde kosten projecten met een debetsaldo	502.630	486.539
Gedeclareerde termijnen	-348.012	-339.086
Voorziening	-61.355	-54.676
	<u>93.263</u>	<u>92.777</u>

De looptijd van de vordering is afhankelijk van de mate van bevoorschotting door deze externe financiers. Deze vorderingen hebben een looptijd van langer dan één jaar.

1.5.5 OVERIGE VORDERINGEN

College- en examengelden	387	574
Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	310	270
Voorschotten aan personeel	289	395
	<u>986</u>	<u>1.239</u>

1.5.6 OVERLOPENDE ACTIVA

Vooruitbetaalde bedragen	5.880	8.188
Nog in rekening te brengen bedragen	2.586	4.078
Nog te ontvangen gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	50	33
	<u>8.516</u>	<u>12.299</u>

1.6 EFFECTEN

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Het verloop van de effecten is als volgt:		
Boekwaarde 1 januari	20.942	21.140
Aankoop	9.766	9.518
Verkoop	-11.646	-10.626
Herwaardering	-1.204	910
Boekwaarde 31 december	<u>17.858</u>	<u>20.942</u>

Het betreft de portefeuilles van Stichting Het Lammingafonds ad K€ 2.286, Stichting Nanoscience TU Delft ad K€ 8.203 en Stichting Justus & Louise van Effen Fonds ad K€ 7.369.

De effectenportefeuille bestaat voor K€ 10.732 uit aandelen en voor K€ 7.126 uit obligaties en staat ter vrije beschikking van de rechtspersonen.

1.7 LIQUIDE MIDDELEN

	<u>31 december</u> <u>2018</u>	<u>31 december</u> <u>2017</u>
1.7.1 Kassen	62	30
1.7.2 Banksaldi in rekening-courant	87.419	68.272
1.7.3 Deposito's en parkeerrekeningen	100.000	100.000
	<u>187.481</u>	<u>168.302</u>

Het geheel van kassen en banksaldi in rekening-courant is direct oproepbaar door de TU Delft en haar geconsolideerde entiteiten. De rentevergoeding op deze rekeningen is variabel en gekoppeld aan de ontwikkeling van het Euribor-tarief.

2 PASSIVA

	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
2.1 GROEPSVERMOGEN		
2.1.1 Groepsvermogen Technische Universiteit Delft	369.617	378.293
2.1.2 Aandeel derden in geconsolideerde partijen*	196	145
	<u>369.813</u>	<u>378.438</u>

* Dit betreft de minderheidsdeelname in het belang van aandelen Yes!Delft B.V.

Het belang in aandelen Yes!Delft B.V. is als volgt verdeeld:

60% TU Delft Services B.V.
20% Gemeente Delft
20% TNO Deelnemingen B.V.

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
2.1.1 GROEPSVERMOGEN TECHNISCHE UNIVERSITEIT DELFT		
Saldo 1 januari	378.293	383.020
Resultaat boekjaar	-11.706	-4.727
Overige mutaties	3.030	0
Saldo 31 december	<u>369.617</u>	<u>378.293</u>

	<u>31 december 2017</u>	<u>Voorstel resultaat</u>	<u>Overige mutaties</u>	<u>31 december 2018</u>
Algemene reserve				
Algemene reserve	356.329	-12.265	0	344.064
	<u>356.329</u>	<u>-12.265</u>	<u>0</u>	<u>344.064</u>
Bestemmingsreserve				
TU Delft Services B.V. (publiek)	-10.173	1.032	0	-9.141 ***
Delft Enterprises B.V. (privaat)	2.888	193	0	3.081
LDE Samenwerking (publiek)	1.996	-296	0	1.700
	<u>-5.289</u>	<u>929</u>	<u>0</u>	<u>-4.360</u>
Bestemmingsfonds (= privaat vermogen)				
Stichting Nanoscience TU Delft	10.239	-149	0	10.090
Stichting Het Lammingafonds	2.544	-113	0	2.431
Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	13.280	-1.822	0	11.458
Geconsolideerde stichtingen TU Delft Services B.V.	1.190	1.714	3.030 **	5.934 ***
	<u>27.253</u>	<u>-370</u>	<u>3.030</u>	<u>29.913</u>
	<u>378.293</u>	<u>-11.706</u>	<u>3.030</u>	<u>369.617</u>

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
2.1.2 EIGEN VERMOGEN AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN		
Saldo 1 januari	145	88
Mutatie aandeel derden	51	57
Saldo 31 december	<u>196</u>	<u>145</u>

De bestemmingsreserve

Dit betreffen de reserves welke op grond van een besluit van het college van bestuur zijn gevormd voor voorgenomen specifieke bestedingen in het kader van onderwijs en onderzoek bij de faculteiten en diensten.

De bestemmingsreserve (publiek) heeft betrekking op het publieke deel van de activiteiten van TU Delft Services B.V. en de beschikbaar gestelde middelen in het kader van het samenwerkingsverband tussen de Universiteit Leiden, TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam (LDE).

Het bestemmingsfonds

Het bestemmingsfonds (privaat) heeft betrekking op:

Stichting Nanoscience TU Delft: het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van nanoscience, in het bijzonder binnen het Kavli Institute of Nanoscience Delft van de TU Delft.

Stichting Het Lammingafonds: financiële ondersteuning aan onderzoekprojecten binnen het natte domein van de Civiele Techniek, die van betekenis zijn voor landen in ontwikkeling.

Stichting Justus & Louise van Effen Fonds: financiële ondersteuning aan studenten van de TU Delft en uit het buitenland van wie de studieresultaten als uitstekend worden beschouwd.

Per 1 januari 2019 is het voltallige bestuur van Stichting Justus en Louise van Effen Fonds overgedragen aan het stichtingsbestuur van Stichting Universiteitsfonds Delft. Omdat hiermee de beslissende zeggenschap van de TU Delft is geeïndigd, zal per verslagjaar 2019 de deconsolidatie plaatsvinden van Stichting Justus en Louise van Effenfonds.

** Per 1 januari 2018 heeft TU Delft Services B.V. overheersende zeggenschap verworven in Stichting M2i. De 'Overige mutatie' betreft de toevoeging van het vermogen van Stichting M2i van K€ 3.030 (2017) aan de bestemmingsreserve van TU Delft Services B.V.

*** Per 1 januari 2018 is het eigen vermogen van de geconsolideerde stichtingen afgezonderd van het eigen vermogen van TU Delft Services B.V. Het totale groepsvermogen is ongewijzigd.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Statutaire regeling resultaatbestemming

TU Delft heeft geen statuten. Een statutaire regeling inzake de resultaatbestemming is derhalve niet van toepassing.

Het resultaat ad K€ 11.706 (negatief) wordt als volgt bestemd:

Onttrekking van algemene reserve	-12.265
Toevoeging aan bestemmingsreserve	1.225
Onttrekking van bestemmingsreserve	-296
Toevoeging aan bestemmingsfondsen	1.714
Onttrekking van bestemmingsfondsen	-2.084
	<hr/>
	-11.706
	<hr/>

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier behoeven te worden toegelicht.

EIGEN VERMOGEN

Aansluiting van enkelvoudig en geconsolideerd eigen vermogen

Eigen vermogen enkelvoudige jaarrekening	345.638
Eigen vermogen Stichting Nanoscience TU Delft	10.090
Eigen vermogen Stichting Het Lammingafonds	2.431
Eigen vermogen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	11.458
	<hr/>
	369.617
Eigen vermogen Aandeel derden	196
Eigen vermogen geconsolideerde jaarrekening	<hr/>
	369.813
	<hr/>

RESULTAAT

Aansluiting van enkelvoudig en geconsolideerd resultaat

Resultaat enkelvoudige jaarrekening	-9.622
Resultaat Stichting Nanoscience TU Delft	-149
Resultaat Stichting Het Lammingafonds	-113
Resultaat Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	-1.822
	<hr/>
Resultaat geconsolideerde jaarrekening	-11.706
	<hr/>

	31 december 2018	31 december 2017
2.2 VOORZIENINGEN		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	37.733	28.176
2.2.2 Studentenvoorzieningen	1.400	2.118
2.2.3 Diverse voorzieningen	43.735	31.103
	82.868	61.397

2.2.1 PERSONEELSVORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Wachtgelden	14.616	531	4.354	3.854	14.585
Sabbatical leave	854	38	173	0	989
Herijking	1.863	66	0	285	1.512
Reorganisaties	3.523	655	4.153	569	6.452
Jubileumgratificaties	6.328	0	2.439	567	8.200
Transitievoorziening	61	0	5.320	1.514	3.867
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	59	0	403	131	331
Eigenrisicodragerschap WGA	872	0	925	0	1.797
	28.176	1.290	17.767	6.920	37.733

- Voorziening wachtgelden: dit betreft de voorziening voor toekomstige uitkeringen aan (voormalige) medewerkers die aanspraak (kunnen) maken op de wachtgeldregeling.
- Voorziening sabbatical leave: betreft de verplichtingen die samenhangen met sabbatical leave.
- Voorziening herijking: deze voorziening is gevormd om de organisatorische wijzigingen die voortkomen uit het proces herijking te bekostigen.
- Voorziening reorganisaties: de voorziening heeft betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit de reorganisaties met betrekking tot de organisatieonderdelen.
- Voorziening jubileumgratificaties: betreft de verplichtingen die samenhangen met ambtsjubilea. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekeninghoudend met een prijsindexatie van 2,5% per jaar en een disconteringsvoet van 1,5%.
- Transitievoorziening: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde transitievergoedingen aan medewerkers bij beëindiging van het tijdelijk dienstverband van 2 jaar of langer.
- Eigenrisicodragerschap ZW-flex: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde Ziektewet-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.
- Eigenrisicodragerschap WGA: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde WGA-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.

2.2.2 STUDENTENVOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Regeling afgestudeerde studenten (RAS)	2.118	0	1.212	1.930	1.400
	2.118	0	1.212	1.930	1.400

Bovenstaande voorziening heeft betrekking op directe dan wel indirecte financiële ondersteuning van studenten.

2.2.3 DIVERSE VOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Splijststoffen	3.364	0	483	239	3.608
Asbest	4.400	0	15.614	3.014	17.000
Riolering	5.777	0	1.329	4.241	2.865
Amovering RID	17.562	0	2.700	0	20.262
	31.103	0	20.126	7.494	43.735

Splijststoffen

Deze voorziening wordt gevormd door de kosten welke voortkomen uit hoofde van afvoer en opslag van splijststoffen. Het bedrag is bepaald naar aard van de afzonderlijke activiteiten van het afvoer en opslag en is berekend door een interne specialist aan de hand van externe contracten (COVRA). Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van een prijsindexatie van 3% per jaar.

Zie pagina 54 voor een nadere toelichting over het Reactor Instituut Delft (RID).

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest. De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Riolering

De TU Delft heeft een voorziening opgenomen om in de komende jaren de rioolstelsels te vervangen in verband met de slechte staat waarin deze zich bevinden. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Amovering RID

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn twee panden van de TU Delft hypothecair belast.

In de jaarrekening is in 2011 voor het eerst een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

De voorziening amovering RID is in 2016 opnieuw getoetst. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgekomen van materiële aard.

De looptijd van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Saldo 31 december 2018	Onderverdeling saldo		
		< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Personeelsvoorzieningen	37.733	9.433	19.621	8.679
Studentenvoorzieningen	1.400	812	588	0
Diverse voorzieningen	43.735	3.651	4.817	35.267
TOTALE VOORZIENINGEN	82.868	13.896	25.026	43.946

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

De TU Delft heeft geen langlopende schulden.

	31 december 2018	31 december 2017
2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN		
2.4.1 Crediteuren	959	7.990
2.4.2 Omzetbelasting	2.193	2.887
2.4.3 Loonheffing	18.975	18.045
2.4.4 Pensioenpremies	4.726	4.187
2.4.5 Vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten	183.540	161.455
2.4.6 Overlopende passiva	166.605	175.534
	<u>376.998</u>	<u>370.098</u>

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

2.4.5 VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN MEERJARIGE PROJECTEN

Gedeclareerde termijnen	426.807	417.715
Vooruitbetaalde kosten projecten met een creditsaldo	-250.027	-263.625
Voorziening	6.760	7.365
	<u>183.540</u>	<u>161.455</u>

2.4.6 OVERLOPENDE PASSIVA

Overlopende vakantiedagen	19.781	16.456
Nog te betalen bedragen	64.946	77.652
Nog te betalen rente	46	218
Vooruitontvangen college- en examengelden (1 januari - 31 augustus)	34.143	31.626
Nog verschuldigde vakantietoelagen (1 juni - 31 december)	11.019	10.430
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	8.506	8.442
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	2.302	3.955
Vooruitontvangen penvoerderschappen	13.378	14.710
Vooruitontvangen bedragen	12.484	12.045
	<u>166.605</u>	<u>175.534</u>

MODEL G: VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES

Bedragen in duizenden euro's

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2018	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking:	
	Kenmerk	Datum			geheel uitgevoerd	nog niet geheel afgerond
Open en online onderwijs - PRESTO	HO/560030261	24-4-2017	90	90	x	
Betasteunpunt Zuid-Holland	TNVOHO-17008	30-11-2017	43	43	x	
Betasteunpunt Zuid-Holland	TNVOHO-17008	28-6-2018	27	27		x
Open en online hoger onderwijs - GBL	1349917	23-4-2018	68	68		x

G2-A Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 31-12-2017	Ontvangen t/m 2018	Lasten in 2018	Totale kosten 31-12-2018	Saldo nog te besteden ultimo 2018
	Kenmerk	Datum						
Professionele Leergemeenschappen - Docent Ontwikkelteam Nieuwe Natuurkunde	MUO/2013/54031U	2-12-2013	200	0	200	0	200	0
Professionele Leergemeenschappen - Flipping the Classroom	MUO/2013/54184U	2-12-2013	200	-33	150	17	200	-50

G2-B Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 31-12-2017	Ontvangen t/m 2018	Lasten in 2018	Totale kosten 31-12-2018	Saldo nog te besteden ultimo 2018
	Kenmerk	Datum						

n.v.t.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Technopolis

Onder de naam Technopolis wordt het TU-Zuid gebied getransformeerd tot een internationaal Research & Development park, waar tevens plaats is voor kennisintensieve bedrijven en starters. De vastgoedontwikkeling voor dit project zal naar verwachting voor de 1e fase totaal 20 jaar in beslag nemen. Uit dit project komen vooralsnog geen financiële verplichtingen voor de TU Delft voort.

In december heeft het College van Bestuur van de TU Delft formeel besloten om de naam Technopolis te laten vallen. Het gebied Technopolis wordt samengevoegd met de campus van de TU Delft en gaat verder onder de gezamenlijke nieuwe naam TU Delft Campus.

Reactor Instituut Delft

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn twee panden van de TU Delft hypothecair belast. In de jaarrekening is ultimo 2018 een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd van M€ 20,3 waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

Een verlengde levensduur van het RID als gevolg van het investeringsproject OYSTER leidt tot nieuwe hoeveelheden radioactief afval welke niet ondergebracht konden worden onder de reeds bestaande overeenkomst met COVRA. TU Delft heeft, in samenwerking met EPZ en ECN, een nieuwe basisklantenovereenkomst opgesteld met COVRA ter opslag van de aanvullende hoeveelheden hoogradioactief afval. In de nieuwe overeenkomst is een structurele jaarlijkse bijdrage opgenomen van M€ 0,1 ter dekking van de exploitatiekosten van de COVRA-faciliteit. De jaarlijkse bijdrage is onderworpen aan indexering.

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest.

De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten waar besluitvorming nog over onderhanden is.

Investeringsverplichting

Ultimo boekjaar heeft de TU Delft investeringsverplichtingen uitstaan ter grootte van M € 3,4.

Mapper Lithography Holding B.V.

De TU Delft had tot en met 2016 een conversie-overeenkomst met Mapper Lithography Holding B.V. afgesloten. Aan de hand van deze overeenkomst werd de dienstverlening vanuit de TU Delft omgezet in aandelen Mapper Lithography Holding B.V. Met ingang van 1 januari 2017 is deze conversie-overeenkomst beëindigd en hebben zij de normale status van debiteur.

Op 28 december 2018 is Mapper Lithography B.V. failliet verklaard nadat surseance van betaling was beëindigd. Het aandelenbelang van TU Delft in Mapper Lithography Holding B.V. betreft ultimo 2018 ongeveer 1 %, dit was gelijk aan het aandelenbelang ultimo 2017. Het faillissement heeft geen financiële impact gehad op de financiële cijfers van de TU Delft, omdat de deelneming de afgelopen jaren tegen nihil werd gewaardeerd. De financiële afwikkeling van het faillissement vindt plaats in februari 2019.

Garantstelling Stichting Techniek Promotie

Voor de exploitatie van de Stichting Techniek Promotie is afgesproken dat vanuit de middelen van het 4TU Sectorplan Technologie een garantstelling wordt gedaan ter hoogte van K€ 300 gelijkelijk te verdelen over 3 van de 4 instellingen TU Delft, TU Eindhoven en Universiteit Twente. In het jaar 2014 heeft de TU Delft de garantstelling ter hoogte van K€ 100 afgedragen aan de Stichting financieel beheer 4TU.Federatie.

Valutatermijncontract

De TU Delft heeft om financiële risico's van materiële omvang te reduceren valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomstenstromen die in US dollars van externe partijen worden verkregen. Dit is overeenkomstig het treasury statuut van de TU Delft (zie ook pagina 89).

De totaal afgedekte positie in dollars bedraagt ultimo 2018 M\$ 8,1 (2017: M\$ 13,9) en komt overeen met de contractueel vastgelegde bijdrage van externe partijen. Deze toekomstige inkomende middelen worden ontvangen over de jaren 2019 en 2020. De waardeverandering van de transacties van de afgedekte posities bedraagt ultimo 2018 K € 11 positief (2017: K€ 767 positief).

Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd.

Garantstelling HollandPTC

TU Delft staat garant voor 1/3 deel van de daadwerkelijk opgenomen leningen die de European Investment Bank (EIB) aan HollandPTC BV heeft verstrekt. In de garantstellingsovereenkomst stelt iedere aandeelhouder zich voor 33,33% van de uitstaande verplichtingen (rente en aflossingen) garant. Dit betreft een maximale omvang van M € 38,5 per aandeelhouder. Voor de vergoeding van het afgeven van de garantiestelling door de TU Delft aan de EIB zijn tussen HollandPTC BV en TU Delft afspraken gemaakt.

Ultimo 2018 heeft HollandPTC totaal M€ 89,6 aan leningen opgenomen bij de EIB. Dit correspondeert met een bedrag van M€ 29,9 aan garantstelling per aandeelhouder.

Quantum Technologie (QuTech)

De TU Delft heeft een partnerconvenant gesloten met de Minister van Economische Zaken (EZ) en de Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Stichting TKI HTSM voor een strategisch partnerschap op het gebied van Quantum Technologie (QuTech). Het partnerconvenant heeft een looptijd tot 1 juli 2025. De financiële verplichting die hieruit voortkomt voor de TU Delft, betreft een in kind bijdrage van M€ 3 per jaar en een cash bijdrage van M€ 2 per jaar.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 BATEN

	2018	2017	Begroting 2018
RIJKS- EN OVERIGE BIJDRAGEN			
3.1 Rijksbijdrage	401.436	382.109	382.500
Van/naar balans	1.604	-4.141	0
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	44	-150	0
Van/naar balans	0	213	0
	403.084	378.031	382.500
3.1 RIJKSBIJDRAGE			
Volgens bekostigingsmodel	394.057	365.777	382.500
Overige toewijzingen	7.379	16.332	0
Rijksbijdrage <i>conform brief 2018/2/1035225</i>	401.436	382.109	382.500
Overige toewijzingen			
Prestatiebekostiging	0	8.950	0
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	3.384	3.203	0
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.831	3.955	0
BaMa compensatie, prijsbijstelling	164	224	0
	7.379	16.332	0
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	-66	-1.081	
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	1.653	-3.955	
4TU Sectorplan Technologie 2014-2017	0	809	
Professionele Leergemeenschappen	17	86	
	1.604	-4.141	
3.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN -SUBSIDIES			
Open en online hoger onderwijs - OT BMI	0	15	0
Open en online onderwijs - PrESTO	18	72	0
Open en online hoger onderwijs - Game-based thesis preparation with peer review	68	0	0
Betastepunt Zuid-Holland	27	43	0
Stichting SOFOKLES (VSNU)	-69	-67	0
Sirius Programma - Chalant	0	-126	0
Integrale Veiligheid - fase 2	0	-87	0
	44	-150	0
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Sirius Programma - Chalant	0	126	
Integrale Veiligheid - fase 2	0	87	
	0	213	

3.3	COLLEGE- EN EXAMENGELDEN	Begroting		
		2018	2017	2018
	Collegiegelden sector WO	69.490	65.142	69.900
		69.490	65.142	69.900

3.4	BATEN PROJECTEN MET DERDEN	Begroting		
		2018	2017	2018
	Contractonderzoek:			
	Nationale overheden	27.116	24.070	24.265
	Internationale overheden	32.692	36.616	36.912
	Overige non-profitorganisaties	10.970	10.177	10.259
	Bedrijven	80.849	72.394	72.979
	Tweede geldstroomorganisaties (o.a. NWO, KNAW)	58.384	52.451	52.875
		210.011	195.708	197.290

In het saldo baten projecten met derden is een eenmalige baten opgenomen van M€ 3,6, ontstaan vanuit in 2018 nieuw verkregen inzichten en het feit dat er geen nadere projectverplichtingen meer aanwezig zijn.

	ONDERVERDEELD NAAR ORGANISATIEONDERDEEL	Begroting		
		2018	2017	2018
	PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN			
	Faculteit Bouwkunde	10.577	9.549	9.019
	Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	34.983	29.492	28.425
	Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	25.005	21.415	22.386
	Faculteit 3mE	21.911	21.803	22.980
	Faculteit Industriële Ontwerpen	6.673	5.565	5.731
	Faculteit Technische Natuurwetenschappen	52.256	48.926	45.755
	Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	12.149	10.389	11.269
	Faculteit Techniek, Bestuur en Management	10.668	10.294	7.896
	QuTech	15.882	19.045	27.516
		190.104	176.478	180.977
	ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
	Universiteitsdienst	7.213	6.060	3.356
	Valorisation Centre	10.361	10.496	12.449
	Geconsolideerde deelnemingen	2.333	2.674	508
		19.907	19.230	16.313
		210.011	195.708	197.290

3.5	OVERIGE BATEN	2018	2017	Begroting 2018
	Verhuur onroerend goed	5.358	3.457	4.666
	Verkopen aan derden *	2.797	1.412	653
	Specifieke bijdragen van derden	4.500	2.506	2.299
	Restitutie omzetbelasting op indirecte kosten	3.917	3.138	2.000
	Externe bijdrage Kavli Foundation	175	559	180
	Externe bijdrage Stichting Het Lamminga Fonds	3	0	0
	Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	310	269	300
	Overig	14.498	9.941	12.389
		31.558	21.282	22.486

*: Betreft het saldo van verkoop van materialen en bestaat uit:

Omzet	3.457	2.096
Kostprijs omzet	-660	-684
	2.797	1.412

4 LASTEN

4.1 PERSONEELSLASTEN

4.1.1	BELONING VOOR ARBEID	2018	2017	Begroting 2018
	Salarissen	281.885	265.244	280.072
	Overwerkgeden	164	136	200
	Gratificaties	1.981	1.745	2.000
	Vakantietoelagen	19.617	18.490	19.000
	Overige toelagen	8.718	6.542	9.000
		312.365	292.157	310.272

4.1.2 SOCIALE LASTEN (INCLUSIEF PENSIOENPREMIE)

Premie ZVW	16.455	14.887	17.000
Pensioenpremie	40.987	36.661	41.000
Premies sociale wetten	18.697	17.451	19.000
	76.139	68.999	77.000

4.1.3 OVERIGE PERSONEELSLASTEN	2018	2017	Begroting 2018
Personeel van derden	63.304	63.330	51.438
Mutatie reservering vakantiedagen	3.300	1.105	0
Vorming en training	4.894	4.894	1.195
Congressen en symposia	2.269	2.070	301
Overig	6.439	10.373	8.189
	<u>80.206</u>	<u>81.772</u>	<u>61.123</u>
4.1.4 PERSONEELSVORZIENINGEN (DOTATIE/VRIJVAL)			
Wachtgelden	3.823	5.400	2.464
Sabbatical leave	135	-88	0
Herijking	-66	-831	0
Reorganisaties	3.498	178	0
Jubileumgratificaties	2.439	-233	0
Transitievoorziening	5.320	61	0
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	403	246	0
Eigenrisicodragerschap WGA	925	872	0
	<u>16.477</u>	<u>5.605</u>	<u>2.464</u>
Totale personeelslasten naar kostensoort	<u>485.187</u>	<u>448.533</u>	<u>450.859</u>

OVERZICHT PERSONELE BEZETTING

De personele bezetting van de organisatieonderdelen in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

Organisatieonderdelen	Wetenschappelijk personeel		Ondersteunend personeel		Totaal	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Faculteit Bouwkunde	295,1	290,0	83,1	84,0	378,2	374,0
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	503,3	496,5	112,9	111,0	616,2	607,5
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	564,7	511,2	127,1	124,0	691,8	635,2
Faculteit 3mE	449,3	410,0	108,5	104,0	557,8	514,0
Faculteit Industrieel Ontwerpen	172,2	155,0	52,0	50,0	224,2	205,0
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	617,8	596,0	258,5	254,0	876,3	850,0
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	289,8	279,0	65,7	63,0	355,5	342,0
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	230,1	232,0	39,2	38,0	269,3	270,0
QuTech	112,2	93,0	22,0	16,0	134,2	109,0
Universiteitsdienst	0,0	0,0	1.318,0	1.281,0	1.318,0	1.281,0
	3.234,5	3.062,7	2.187,0	2.125,0	5.421,5	5.187,7

De personele bezetting naar functie in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

	BK	CiTG	EWI	3mE	IO	TNW	LR	TBM	QuTech	UD	Totaal
WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL											
Hoogleraar	24,8	43,7	46,1	39,1	24,1	41,7	18,2	22,5	0,0	0,0	260,2
Universitair hoofddocent	39,5	38,9	51,9	30,4	14,1	42,4	19,8	34,2	0,0	0,0	271,2
Universitair docent	57,8	68,9	77,9	66,7	32,2	51,6	47,6	42,2	0,0	0,0	444,9
Promovendi	33,3	212,6	247,1	194,0	31,8	267,8	131,6	62,8	62,0	0,0	1.243,0
Assistenten in opleiding	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	52,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,0
Overig wetenschappelijk personeel	139,7	138,2	141,7	119,1	70,0	162,3	72,6	68,4	50,2	0,0	962,2
	295,1	503,3	564,7	449,3	172,2	617,8	289,8	230,1	112,2	0,0	3.234,5
ONDERSTEUNEND EN BEHEERSPERSONEEL											
Rangcategorie schaal 16 en hoger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	18,1	19,1
Rangcategorie schaal 11 t/m 15	12,7	21,6	42,5	32,7	13,6	40,0	14,9	4,7	5,1	487,5	675,3
Rangcategorie schaal 1 t/m 10	55,5	74,5	84,6	75,8	37,7	217,2	47,0	33,7	15,9	809,4	1.451,3
Student assistenten	14,9	16,3	0,0	0,0	0,7	1,3	3,8	0,8	0,0	0,4	38,2
Overig	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	3,1
	83,1	112,9	127,1	108,5	52,0	258,5	65,7	39,2	22,0	1.318,0	2.187,0
TOTAAL	378,2	616,2	691,8	557,8	224,2	876,3	355,5	269,3	134,2	1.318,0	5.421,5

De personele bezetting binnen de geconsolideerde deelnemingen van TU Delft Services B.V. bedraagt ultimo boekjaar 64,2 fte (2017: 49,3 fte).

De overige geconsolideerde partijen hebben geen personeel in dienst.

Er waren in 2018 geen werknemers buiten Nederland werkzaam (2017: 0,0 fte).

PERSONEELSLASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2018	2017	Begroting 2018
Faculteit Bouwkunde	37.190	34.885	34.310
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	54.873	51.090	50.712
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	53.732	48.998	52.212
Faculteit 3mE	45.335	41.691	45.629
Faculteit Industrieel Ontwerpen	21.620	20.795	21.824
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	71.482	72.099	64.558
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	28.597	26.479	28.548
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	25.253	24.178	23.796
QuTech	10.952	7.638	8.496
	349.034	327.853	330.085
ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	118.229	105.596	101.965
Valorisation Centre	13.852	12.653	13.508
Geconsolideerde deelnemingen	4.072	2.431	5.301
	136.153	120.680	120.774
	485.187	448.533	450.859

			Begroting
	2018	2017	2018
4.2 AFSCHRIJVINGEN			
4.2.1 Gebouwen, terreinen en wegen	23.398	23.425	24.318
4.2.2 Apparatuur en inventaris	20.215	16.223	18.043
	<u>43.613</u>	<u>39.648</u>	<u>42.361</u>
4.3 HUISVESTINGSLASTEN			
4.3.1 Huur	1.323	625	1.033
4.3.2 Wettelijke lasten	2.706	2.191	2.480
4.3.3 Onderhoud en exploitatie	27.708	26.119	34.055
4.3.4 Energie	5.040	6.323	8.679
4.3.5 Dotatie aan voorziening amovering RID	2.700	2.700	2.700
4.3.6 Dotatie aan voorziening riolering	1.329	0	0
4.3.7 Dotatie aan voorziening asbest	15.614	4.644	0
4.3.8 Overige huisvestingslasten	23.114	22.881	16.061
	<u>79.534</u>	<u>65.483</u>	<u>65.008</u>
4.4 OVERIGE LASTEN			
4.4.1 Apparatuur en inventaris	46.943	34.835	38.926
4.4.2 Diverse lasten	67.947	75.459	85.865
	<u>114.890</u>	<u>110.294</u>	<u>124.791</u>
4.4.1 APPARATUUR EN INVENTARIS			
Onderhoud	12.774	10.108	13.360
Huur	3.028	3.426	1.704
Overige apparatuur	31.141	21.301	23.862
	<u>46.943</u>	<u>34.835</u>	<u>38.926</u>
4.4.2 DIVERSE LASTEN			
Materiaalgebonden lasten	21.125	22.819	29.676
Bureaunkosten	3.103	16.966	12.655
Reis- en verblijfkosten	9.473	9.209	9.360
Subsidies en bijdragen *	26.240	17.109	17.005
Kosten uitbesteed werk	3.917	5.107	4.546
Dotatie/vrijval aan studentenvoorzieningen	1.212	2.700	2.000
Dotatie/vrijval aan voorziening dubieuze debiteuren	1.171	-315	0
Dotatie/vrijval aan voorziening splijtstoffen	483	921	0
Overige **	1.223	943	10.623
	<u>67.947</u>	<u>75.459</u>	<u>85.865</u>

* In het saldo subsidies en bijdragen is een bedrag opgenomen van M€ 6.6 (2017: M€ 0) met betrekking tot de doorgestorte financiering bestemd voor het wetenschappelijke consortia in de Zwaartekracht-programma's: Frontiers of Nanoscience en Building a Synthetic Cell. De TU Delft treedt hierbij op als penvoerende instelling en ontvangt de Zwaartekracht-financiering als een onderdeel in de Rijksbijdrage.

** In het saldo overige is een bedrag van - K€ 263 (2017: K€ 428) opgenomen in verband met valutakoersverschillen.

AFSCHRIJVINGEN, HUISVESTINGSLASTEN EN OVERIGE LASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2018	2017	Begroting 2018
Faculteit Bouwkunde	8.121	8.610	9.051
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	14.020	15.569	16.754
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	16.139	14.984	16.152
Faculteit 3mE	14.683	14.985	16.885
Faculteit Industrieel Ontwerpen	5.443	5.367	6.070
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	53.230	40.461	41.639
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	10.315	9.377	9.814
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	4.250	4.681	5.410
QuTech	6.146	9.946	19.437
	<u>132.347</u>	<u>123.980</u>	<u>141.212</u>
 ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	93.097	77.690	77.761
Valorisation Centre	11.310	9.810	9.477
Geconsolideerde deelnemingen	1.283	3.945	3.710
	<u>105.690</u>	<u>91.445</u>	<u>90.948</u>
	<u>238.037</u>	<u>215.425</u>	<u>232.160</u>

6 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2018	2017	Begroting 2018
6.1 FINANCIËLE BATEN			
6.1.1 RENTEBATEN	459	1.408	563
6.1.2 DIVIDENDEN	0	229	0
6.1.3 WAARDEVERANDERING FINANCIËLE VASTE ACTIVA	-385	-520	-533
	<u>74</u>	<u>1.117</u>	<u>30</u>

6.1.3 WAARDEVERANDERING FINANCIËLE VASTE ACTIVA

ADC Crop B.V.	-15	0	0
Adjuvo Motion B.V.	0	0	0
ADR Technology B.V.	0	0	0
AeroVinci IP B.V.	-150	-72	-74
Allotropica Technologies Inc.	0	-7	-7
Bioprocess Pilot Facility B.V.	-117	-283	-290
Blue Sparrows Medtech Finance B.V.	0	0	0
BlueBee Holding B.V.	0	0	0
Buckney Shoes B.V.	0	-25	-26
C2CA Technology B.V.	0	0	0
CarbonX B.V.	0	0	0
Chrysalix RoboValley US Limited Partners	-8	0	0
Clear Flight Solutions B.V.	0	0	0
Clinct Holding B.V.	0	178	182
CloudCuddle B.V.	0	1	1
DE-Birds B.V.	0	0	0
Delft Aerial Robotics B.V.	0	-231	-237
Delft IMP B.V.	0	0	0
Delft Robotic Enterprises B.V.	0	0	0
Delmes B.V.	0	-97	-99
Delmic B.V.	0	42	43
DENSolutions B.V.	0	0	0
Dutch Greentech Fund B.V.	-13	-99	-101
EFC Separations B.V.	0	21	22
ElpaNav B.V.	0	-213	-218
Enevale B.V.	0	48	49
E-Stone Batteries B.V.	0	0	0
EXO Ligament B.V.	0	-116	-119
Field Factors B.V.	0	0	0
Fizyr B.V.	0	0	0
FlexSol Building Solutions B.V.	0	0	0
GBM Works B.V.	0	0	0
Gilbert Technologies B.V.	0	0	0
Green Basilisk B.V.	0	1	1
Hardt Group B.V.	0	0	0
HOMIE B.V.	0	0	0
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V.	0	-104	-107
Inashco B.V.	0	0	0
Interactive Robotics B.V.	0	0	0
Leveon Group B.V.	0	0	0
Mainport Innovation Fund II B.V.	-7	-5	-5
Mayht B.V.	0	0	0
MILabs B.V.	0	70	72
Mo989 Holding B.V.	0	-2	-2
Optimos Apto B.V.	0	0	0
ParaPy Holding B.V.	0	0	0
PowerWindow B.V.	0	0	0
QdepQ Systems B.V.	25	-25	-26
Qualinx B.V.	-90	0	0
ROM InnovationQuarter B.V.	0	19	19
SerapsCammer B.V.	0	0	0
Shift Invest Cooperatief UA	-10	10	10
Skel-Ex B.V.	0	0	0
M2i Consult B.V.	0	0	0
Teller B.V.	0	125	128
Tocano B.V.	0	240	246
TW Investments B.V.	0	0	0
Urban Mining Corp B.V.	0	4	4
VSParticle B.V.	0	0	0
Whiffle B.V.	0	0	0
	<u>-385</u>	<u>-520</u>	<u>-533</u>

6.2 FINANCIËLE LASTEN

6.2.2 RENTELASTEN	-1.473	-400	0
	<u>-1.473</u>	<u>-400</u>	<u>0</u>

7 BELASTINGEN

7.1 VENNOOTSCHAPSBELASTING GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	746	-53	-5
	<u>746</u>	<u>-53</u>	<u>-5</u>

De volgende geconsolideerde partijen zijn vennootschapsbelastingplichtig: Delft Projectmanagement B.V., FlexDelft B.V. FlexDelft Detacheringen B.V., Stichting Enterprises Accounting, Stichting SAM|XL, Stichting RoboValley, Suenso Molengraaffsingel B.V. Technostarters Delft Vastgoed B.V., TU Delft Services B.V. en YES|Delft B.V.

De TU Delft is niet vennootschapsbelastingplichtig.

8 RESULTAAT DEELNEMINGEN

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN	-1.921	-1.540	0
	<u>-1.921</u>	<u>-1.540</u>	<u>0</u>

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN

HollandPTC B.V.	-1.918	-1.476	0
Mainport Innovation Fund B.V.	0	-43	0
Stichting The Berlage	0	1	0
M2i consult B.V.	-2	0	0
TUD Beijing Institute WFOE	0	-18	0
UNIQ B.V.	0	0	0
VINwater	-1	-4	0
	<u>-1.921</u>	<u>-1.540</u>	<u>0</u>

9 AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN

9.1 AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	-51	-56	-94
	<u>-51</u>	<u>-56</u>	<u>-94</u>

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

Bedragen in duizenden euro's (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

1 ACTIVA		2018		2017	
		EUR	%	EUR	%
VASTE ACTIVA					
1.2	Materiële vaste activa	447.572	57	437.873	55
1.3	Financiële vaste activa	40.583	5	35.883	5
TOTAAL VASTE ACTIVA		488.155	62	473.756	60
VLOTTENDE ACTIVA					
1.4	Vorraden	277	0	401	0
1.5	Vorderingen	140.740	18	146.107	20
1.6	Effecten	0	0	0	0
1.7	Liquide middelen	161.015	20	154.787	20
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		302.032	38	301.295	40
TOTAAL ACTIVA		790.187	100	775.051	100

2 PASSIVA		2018		2017	
		EUR	%	EUR	%
2.1	EIGEN VERMOGEN	345.639	44	352.231	45
2.2	VOORZIENINGEN	82.868	10	61.397	8
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	361.680	46	361.423	47
TOTAAL PASSIVA		790.187	100	775.051	100

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

Bedragen in duizenden euro's

		2018	Begroting 2018	2017
3	BATEN			
3.1	Rijksbijdrage	403.040	382.500	377.968
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	44	0	63
3.3	College- en examengelden	69.490	69.900	65.142
3.4	Baten projecten met derden	210.392	196.782	195.862
3.5	Overige baten	22.285	15.286	14.546
	TOTAAL BATEN	705.251	664.468	653.581
4	LASTEN			
4.1	Personeelslasten	481.115	445.558	446.101
4.2	Afschrijvingen	42.218	40.753	38.410
4.3	Huisvestingslasten	78.905	64.506	64.602
4.4	Overige lasten	115.631	123.191	108.468
	TOTAAL LASTEN	717.869	674.008	657.581
	SALDO BATEN EN LASTEN	-12.618	-9.540	-4.000
6	FINANCIELE BATEN EN LASTEN	57	150	-52
	RESULTAAT	-12.561	-9.390	-4.052
7	BELASTINGEN	0	0	0
8	RESULTAAT DEELNEMINGEN	2.939	0	-1.463
	RESULTAAT NA BELASTINGEN	-9.622	-9.390	-5.515
9	AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	0	0	0
	NETTO RESULTAAT	-9.622	-9.390	-5.515

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Voor de grondslagen voor waardering van activa en passiva wordt verwezen naar de pagina's 36, 37 en 38 van de geconsolideerde jaarrekening.

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	31 december 2018	31 december 2017
1.2.1 Terreinen en wegen	48.414	39.067
1.2.2 Gebouwen en installaties gereed	320.132	287.425
1.2.3 Gebouwen en installaties in aanbouw	21.437	57.036
1.2.4 Apparatuur en inventaris	49.662	49.117
1.2.5 Vooruitbetalingen	7.927	5.228
	447.572	437.873

Verloopoverzicht	Terreinen en wegen	Gebouwen en installaties gereed in aanbouw	Apparatuur en inventaris	Vooruit- betalingen	Totaal	
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2017	42.782	729.144	57.036	207.922	5.228	1.042.112
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2017	-3.715	-441.719	0	-158.805	0	-604.239
Boekwaarde 31 december 2017	39.067	287.425	57.036	49.117	5.228	437.873
Investeringen	867	0	30.114	10.686	12.612	54.279
Desinvesteringen	-7	0	0	-9.098	0	-9.105
Transfer naar Terreinen en wegen	9.995	0	-9.995	0	0	0
Transfer naar Gebouwen gereed	0	53.333	-53.333	0	0	0
Transfer naar Apparatuur en inventaris	0	0	-30	9.943	-9.913	0
Afschrijvingen	-1.508	-20.626	0	-20.084	0	-42.218
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	9.098	0	9.098
Overige mutaties *	0	0	-2.355	0	0	-2.355
Mutaties 2018	9.347	32.707	-35.599	545	2.699	9.699
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2018	53.637	782.477	21.437	219.453	7.927	1.084.931
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2018	-5.223	-462.345	0	-169.791	0	-637.359
Boekwaarde 31 december 2018	48.414	320.132	21.437	49.662	7.927	447.572
Afschrijvingspercentage per jaar	0 - 3,3	1,7 - 6,7	0	10 - 33,3	0	

TOELICHTING MATERIËLE VASTE ACTIVA

Terreinen, wegen en gebouwen

In het bedrag van Terreinen en wegen is een waarde van M€ 13 opgenomen voor het gebied Technopolis.

De actuele waarde van de gebouwen en terreinen is niet vastgesteld, derhalve ter indicatie de verzekerde waarde en WOZ-waarde:
 - de Gebouwen gereed hebben ultimo 2018 een verzekerde waarde (herbouwwaarde) van M€ 1.188;
 - de Gebouwen gereed en terreinen hebben ultimo 2018 een WOZ-waarde van M€ 311 (waardepeildatum 01-01-2018).

In verband met de financiële zekerheidsstelling voor ontmanteling RID zijn twee panden van de universiteit hypothecair belast.

Boeken / mediacollectie

De aankoop ten behoeve van het op peil houden van de collectie van de universiteitsbibliotheek wordt in het jaar van aanschaf ten laste van de exploitatierekening gebracht. Over 2018 betrof dit een bedrag van M€ 7.5 (2017: M€ 7.3).

De verzekerde waarde van de totale collectie bedraagt op balansdatum M€ 30.

* Onder overige mutaties is een bedrag opgenomen van - M€ 2.4 met betrekking tot een correctie van het saldo investeringen over voorgaande verslagjaren.

1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
1.3.1 Deelnemingen in:		
TU Delft Services B.V.	23.044	17.267
Delft Enterprises B.V.	3.081	2.888
Mapper Lithography Holding B.V.	0	0
Subtotaal	<u>26.125</u>	<u>20.155</u>
1.3.2 Leningen aan:		
Studie- en studentenverenigingen	38	42
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	102	136
Stichting Zenith Innovations	0	30
Noodfonds Studenten	18	20
Technostarters	0	0
TU Delft Services B.V.	14.300	15.500
Subtotaal	<u>14.458</u>	<u>15.728</u>
	<u>40.583</u>	<u>35.883</u>
De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:		
	Deel-	Leningen
	nemingen	
Stand op 1 januari 2018	20.155	15.728
Verwerving/verstrekking	3.030 *	0
Aflossingen/inlossingen	0	-1.270
Resultaat boekjaar	2.940	0
Stand op 31 december 2018	<u>26.125</u>	<u>14.458</u>

Twee 100% deelneming zijn onder de financiële vaste activa opgenomen tegen netto-vermogenswaarde.

Aan het resultaat hebben de volgende 100% deelnemingen bijgedragen:

TU Delft Services B.V.	K€ 2.747 positief
Delft Enterprises B.V.	K€ 193 positief

* Per 1 januari 2018 heeft TU Delft Services B.V. overheersende zeggenschap verworven in Stichting M2i.

Studie- en studentenverenigingen

Betreft een 3-tal meerjarige renteloze leningen.

Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft

In 2011 is een renteloze lening verstrekt aan Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft. Deze lening is voor de stichting benodigd om te herinvesteren in een vliegtuigcockpit t.b.v. onderzoeksdoeleinden van de TU Delft. De lening heeft een hoofdsom van K€ 341 en wordt in tien jaarlijkse termijnen van gelijke omvang afgelost. Tot en met 2018 zijn zeven termijnen afgelost van in totaal K€ 239.

Stichting Zenith Innovations

De activiteiten van het Delftse team dat deelneemt aan de World Solar Challenge in Australië zijn ondergebracht in de Stichting Zenith Innovations. Aan de stichting is een lening verstrekt ter overbrugging van het tijdig kunnen verbinden van voldoende sponsors aan het evenement. In 2017 is een nieuwe lening verstrekt aan Stichting Zenith Innovations van K€ 30. In 2018 is de lening door Stichting Zenith Innovations in zijn geheel afgelost.

Noodfonds Studenten

Er is een noodfonds voor studenten met financiële problemen. Het noodfonds wordt alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet en het betreft altijd een lening en betreft in alle gevallen andere kosten dan collegegeld, zoals ziekenhuiskosten. Er wordt geen collegegeld vergoed.

Technostarters

Technostarters betreft een programma dat voorziet in begeleiding en verstrekken van leningen aan jonge ondernemers die aan de TU Delft zijn afgestudeerd. Tot en met 2005 zijn in dit kader leningen verstrekt. In het kader van de SKE-regeling van het Ministerie van Economische Zaken worden leningen vanaf 2006 via Rabobank Delfland verstrekt. In 2007 zijn de lopende technostartersleningen grotendeels overgedragen aan de Rabobank Delfland, een beperkt aantal leningen resterend bij de TU Delft. Ulltimo 2018 resteert een saldo van K€ 47. Gezien de onzekerheid omtrent ontvangsten is het gehele saldo aan leningen opgenomen in een voorziening.

TU Delft Services B.V.

Er zijn drie leningen verstrekt aan TU Delft Services B.V. ten behoeve van de financiering van de realisatie van vastgoed. Dit betreft leningen met een hoofdsom van M€ 6.6, M€ 2.5 en M€ 6.5. De aflossing is variabel en er is geen einddatum overeengekomen.

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2018	31 december 2017
1.4 VOORRADEN		
1.4.1 Verbruiksgoederen	277	401
1.5 VORDERINGEN		
1.5.1 Debiteuren	28.873	29.590
1.5.2 Vorderingen met betrekking tot Rijksbijdragen	7.398	9.522
1.5.3 Kasbeperking	1.171	1.677
1.5.4 Vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten	93.263	92.777
1.5.5 Overige vorderingen	986	1.239
1.5.6 Overlopende activa	9.049	11.302
	140.740	146.107

1.5.1 DEBITEUREN	28.873	29.590
-------------------------	---------------	---------------

Op het saldo debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht ten bedrage van K€ 2.862 (2017: K€ 2.251).

Onder de debiteuren zijn vorderingen opgenomen tot een bedrag van K€ 4.432 met een ouderdom langer dan een jaar.

1.5.2 VORDERINGEN MET BETREKKING TOT RIJKSBIJDAGEN (exclusief overige bijdragen)	2018	2017
Saldo 1 januari	9.522	11.542
Rijksbijdrage (exclusief overige bijdragen) conform brief 2018/2/1035225 d.d. 19 december 2018	401.272	381.885
Rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education	10.456	10.225
BaMa compensatie, prijsbijstelling	164	224
Compensatie kasbeperking	1.677	2.381
	423.091	406.257
Ontvangen/verrekend	-401.778	-373.639
Doorgestort naar IHE Delft Institute for Water Education	-10.456	-10.225
BaMa compensatie	-2.288	-2.244
Prestatiebekostiging	0	-8.950
Kasbeperking	-1.171	-1.677
Saldo 31 december	7.398	9.522

Met ingang van boekjaar 2008 fungeert TU Delft als tussenpersoon voor betaling van de rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education afkomstig van het Ministerie van OCW. Bij ontvangst van de maandelijkse betalingen worden deze direct volledig doorgestort aan het instituut.

BaMa compensatie

In 2009 hebben het Ministerie van OCW, de VSNU en de afzonderlijke universiteiten (waaronder ook TU Delft) een document ondertekend waarin de hoofdafspraken zijn verwoord voor de mogelijke BaMa compensatie.

In dit document is onder andere vastgelegd dat:

- de invoering van de BaMa structuur niet budgettair is gerealiseerd;
- de minister het mogelijke tekort voor maximaal M€ 97 zal compenseren;
- de compensatie alleen geldt voor de jaren 2003 tot en met 2010 (voor de jaren daarna zal geen compensatie plaatsvinden);
- de minister de inspanningsverplichting op zich neemt om de mogelijke schuld af te lossen in een periode van maximaal 10 jaar.

In 2018 is een aflossing ontvangen van K€ 2.288 (2017: K€ 2.244). Ultimo 2018 resteert er een BaMa vordering van K€ 7.398 (2017: K€ 9.522).

1.5.3 KASBEPERKING

De kasbeperking betreft vorderingen op de Rijksoverheid als gevolg van in het verleden naar toekomstige jaren uitgestelde betalingen van Rijksbijdragen. Het opgevoerde bedrag sluit aan op de brief 2018 van het Ministerie van OCW met kenmerk 2018/2/1035225.

1.5.4 VOORUITBETAALDE KOSTEN MEERJARIGE PROJECTEN

	31 december 2018	31 december 2017
Vooruitbetaalde kosten projecten met een debetsaldo	502.630	486.539
Gedeclareerde termijnen	-348.012	-339.086
Voorziening	-61.355	-54.676
	93.263	92.777

De looptijd van de vordering is afhankelijk van de mate van bevoorschotting door deze externe financiers. Deze vorderingen hebben een looptijd van langer dan één jaar.

1.5.5 OVERIGE VORDERINGEN

College- en examengelden	387	574
Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	310	270
Voorschotten aan personeel	289	395
	986	1.239

1.5.6 OVERLOPENDE ACTIVA

Vooruitbetaalde bedragen	8.182	10.806
Nog in rekening te brengen bedragen	817	463
Nog te ontvangen gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	50	33
	9.049	11.302

1.7	LIQUIDE MIDDELEN	31 december 2018	31 december 2017
		<hr/>	<hr/>
1.7.1	Kassen	62	30
1.7.2	Banksaldi in rekening-courant	60.953	54.757
1.7.3	Deposito's en parkeerrekeningen	100.000	100.000
		<hr/>	<hr/>
		161.015	154.787
		<hr/>	<hr/>

Het geheel van kassen en banksaldi in rekening-courant is direct oproepbaar door de TU Delft.
De rentevergoeding op deze rekeningen is variabel en gekoppeld aan de ontwikkeling van het Euribor-tarief.

2 PASSIVA

	31 december 2018	31 december 2017
2.1 EIGEN VERMOGEN		
2.1.1 Technische Universiteit Delft	345.639	352.231
	<u>345.639</u>	<u>352.231</u>

	2018	2017
2.1.1 EIGEN VERMOGEN TECHNISCHE UNIVERSITEIT DELFT		
Saldo 1 januari	352.231	357.746
Resultaat boekjaar	-9.622	-5.515
Overige mutaties	3.030	0
Saldo 31 december	<u>345.639</u>	<u>352.231</u>

	31 december 2017	Voorstel resultaat	Overige mutaties	31 december 2018
Algemene reserve				
Algemene reserve	350.235	-9.326	3.030 *	343.939
	<u>350.235</u>	<u>-9.326</u>	<u>3.030</u>	<u>343.939</u>
Bestemmingsreserve				
LDE Samenwerking (publiek)	1.996	-296	0	1.700
	<u>1.996</u>	<u>-296</u>	<u>0</u>	<u>1.700</u>
	<u>352.231</u>	<u>-9.622</u>	<u>3.030</u>	<u>345.639</u>

De bestemmingsreserve

Dit betreffen de reserves welke op grond van een besluit van het college van bestuur zijn gevormd voor voorgenomen specifieke bestedingen in het kader van onderwijs en onderzoek bij de faculteiten en diensten.

De bestemmingsreserve (publiek) heeft betrekking op de beschikbaar gestelde middelen in het kader van het samenwerkingsverband tussen de Universiteit Leiden, TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam (LDE).

* Per 1 januari 2018 heeft TU Delft Services B.V. overheersende zeggenschap verworven in Stichting M2i. De 'Overige mutatie' betreft de toevoeging van het vermogen van Stichting M2i van K€ 3.030 (2017) aan de algemene reserve van de TU Delft.

	31 december 2018	31 december 2017
2.2 VOORZIENINGEN		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	37.733	28.176
2.2.2 Studentenvoorzieningen	1.400	2.118
2.2.3 Diverse voorzieningen	43.735	31.103
	82.868	61.397

2.2.1 PERSONEELSVORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Wachtgelden	14.616	531	4.354	3.854	14.585
Sabbatical leave	854	38	173	0	989
Herijking	1.863	66	0	285	1.512
Reorganisaties	3.523	655	4.153	569	6.452
Jubileumgratificaties	6.328	0	2.439	567	8.200
Transitievoorziening	61	0	5.320	1.514	3.867
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	59	0	403	131	331
Eigenrisicodragerschap WGA	872	0	925	0	1.797
	28.176	1.290	17.767	6.920	37.733

- Voorziening wachtgelden: dit betreft de voorziening voor toekomstige uitkeringen aan (voormalige) medewerkers die aanspraak (kunnen) maken op de wachtgeldregeling.
- Voorziening sabbatical leave: betreft de voorziening voor de verplichtingen die samenhangen met sabbatical leave.
- Voorziening herijking: deze voorziening is gevormd om de organisatorische wijzigingen die voortkomen uit het proces herijking te bekostigen.
- Voorziening reorganisaties: de voorziening heeft betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit de reorganisaties met betrekking tot de organisatieonderdelen.
- Voorziening jubileumgratificaties: betreft de voorziening voor de verplichtingen die samenhangen met ambtsjubilea. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekeninghoudend met een prijsindexatie van 2,5% per jaar en een disconteringsvoet van 1,5%.
- Transitievoorziening: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde transitievergoedingen aan medewerkers bij beëindiging van het tijdelijk dienstverband van 2 jaar of langer.
- Eigenrisicodragerschap ZW-flex: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde Ziektewet-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.
- Eigenrisicodragerschap WGA: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde WGA-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.

2.2.2 STUDENTENVOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Regeling afstudeeresteun studenten (RAS)	2.118	0	1.212	1.930	1.400
	2.118	0	1.212	1.930	1.400

Bovenstaande voorziening heeft betrekking op directe dan wel indirecte financiële ondersteuning van studenten.

2.2.3 DIVERSE VOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2018	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2018
Splijststoffen	3.364	0	483	239	3.608
Asbest	4.400	0	15.614	3.014	17.000
Riolering	5.777	0	1.329	4.241	2.865
Amovering RID	17.562	0	2.700	0	20.262
	31.103	0	20.126	7.494	43.735

Splijststoffen

Deze voorziening wordt gevormd door de kosten welke voortkomen uit hoofde van afvoer en opslag van splijststoffen. Het bedrag is bepaald naar aard van de afzonderlijke activiteiten van het afvoer en opslag en is berekend door een interne specialist aan de hand van externe contracten (COVRA). Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van een prijsindexatie van 3% per jaar.

Zie pagina 54 voor een nadere toelichting over het Reactor Instituut Delft (RID).

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest. De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Riolering

De TU Delft heeft een voorziening opgenomen om in de komende jaren de rioolstelsels te vervangen in verband met de slechte staat waarin deze zich bevinden. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Amovering RID

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn twee panden van de TU Delft hypothecair belast.

In de jaarrekening is in 2011 voor het eerst een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

De voorziening amovering RID is in 2016 opnieuw getoetst. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgekomen van materiële aard.

De looptijd van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Saldo 31 december 2018	Onderverdeling saldo		
		< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Personeelsvoorzieningen	37.733	9.433	19.621	8.679
Studentenvoorzieningen	1.400	812	588	0
Diverse voorzieningen	43.735	3.651	4.817	35.267
TOTALE VOORZIENINGEN	82.868	13.896	25.026	43.946

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

De TU Delft heeft geen langlopende schulden.

	31 december 2018	31 december 2017
2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN		
2.4.1 Crediteuren	1.739	8.638
2.4.2 Omzetbelasting	2.288	2.962
2.4.3 Loonheffing	18.975	18.045
2.4.4 Pensioenpremies	4.726	4.187
2.4.5 Vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten	183.527	161.443
2.4.6 Overlopende passiva	150.425	166.148
	<u>361.680</u>	<u>361.423</u>

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

2.4.5 VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN MEERJARIGE PROJECTEN

Gedeclareerde termijnen	426.794	417.703
Vooruitbetaalde kosten projecten met een creditsaldo	-250.027	-263.625
Voorziening	6.760	7.365
	<u>183.527</u>	<u>161.443</u>

2.4.6 OVERLOPENDE PASSIVA

Overlopende vakantiedagen	19.500	16.200
Nog te betalen bedragen	52.966	71.256
Nog te betalen rente	46	1
Vooruitontvangen college- en examengelden (1 januari - 31 augustus)	34.143	31.626
Nog verschuldigde vakantietoelagen (1 juni - 31 december)	11.019	10.430
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	8.506	8.442
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	2.302	3.955
Vooruitontvangen penvoerderschappen	13.378	14.710
Vooruitontvangen bedragen	8.565	9.528
	<u>150.425</u>	<u>166.148</u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Voor de grondslagen voor bepaling van het resultaat wordt verwezen naar pagina 39 van de geconsolideerde jaarrekening.

3 BATEN

	2018	2017	Begroting 2018
RIJKS- EN OVERIGE BIJDRAGEN			
3.1 Rijksbijdrage	401.436	382.109	382.500
Van/naar balans	1.604	-4.141	0
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	44	-150	0
Van/naar balans	0	213	0
	<u>403.084</u>	<u>378.031</u>	<u>382.500</u>
3.1 RIJKSBIJDRAGE			
Volgens bekostigingsmodel	394.057	365.777	382.500
Overige toewijzingen	7.379	16.332	0
Rijksbijdrage <i>conform brief 2018/2/1035225</i>	<u>401.436</u>	<u>382.109</u>	<u>382.500</u>
Overige toewijzingen			
Prestatiebekostiging	0	8.950	0
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	3.384	3.203	0
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.831	3.955	0
BaMa compensatie, prijsbijstelling	164	224	0
	<u>7.379</u>	<u>16.332</u>	<u>0</u>
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	-66	-1.081	
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	1.653	-3.955	
4TU Sectorplan Technologie 2014-2017	0	809	
Professionele Leergemeenschappen	17	86	
	<u>1.604</u>	<u>-4.141</u>	
3.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN -SUBSIDIES			
Open en online hoger onderwijs - OT BMI	0	15	0
Open en online onderwijs - PrESTO	18	72	0
Open en online hoger onderwijs - Game-based thesis preparation with peer review	68	0	0
Betasteunpunt Zuid-Holland	27	43	0
Stichting SOFOKLES (VSNU)	-69	-67	0
Sirius Programma - Chalant	0	-126	0
Integrale Veiligheid - fase 2	0	-87	0
	<u>44</u>	<u>-150</u>	<u>0</u>
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Sirius Programma - DHC	0	126	
Integrale Veiligheid	0	87	
	<u>0</u>	<u>213</u>	

3.3	COLLEGE- EN EXAMENGELDEN	Begroting		
		2018	2017	2018
	Collegegelden sector WO	69.490	65.142	69.900
		69.490	65.142	69.900

3.4	BATEN PROJECTEN MET DERDEN	Begroting		
		2018	2017	2018
	Contractonderzoek:			
	Nationale overheden	27.165	24.089	24.202
	Internationale overheden	32.752	36.645	36.817
	Overige non-profitorganisaties	10.990	10.185	10.233
	Bedrijven	80.995	72.451	72.791
	Tweede geldstroomorganisaties (o.a. NWO, KNAW)	58.490	52.492	52.739
		210.392	195.862	196.782

In het saldo baten projecten met derden is een eenmalige baten opgenomen van M€ 3.6, ontstaan vanuit in 2018 nieuw verkregen inzichten en het feit dat er geen nadere projectverplichtingen meer aanwezig zijn.

	ONDERVERDEELD NAAR ORGANISATIEONDERDEEL	Begroting		
		2018	2017	2018
	PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN			
	Faculteit Bouwkunde	10.577	9.549	9.019
	Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	34.983	29.492	28.425
	Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	25.005	21.415	22.386
	Faculteit 3mE	21.911	21.803	22.980
	Faculteit Industriële Ontwerpen	6.673	5.565	5.731
	Faculteit Technische Natuurwetenschappen	52.256	48.926	45.755
	Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	12.149	10.389	11.269
	Faculteit Techniek, Bestuur en Management	10.668	10.294	7.896
	QuTech	15.882	19.045	27.516
		190.104	176.478	180.977
	ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
	Universiteitsdienst	7.213	6.060	3.356
	Valorisation Centre	13.075	13.324	12.449
		20.288	19.384	15.805
		210.392	195.862	196.782

3.5	OVERIGE BATEN	2018	2017	Begroting 2018
	Verhuur onroerend goed	3.373	3.457	3.100
	Verkopen aan derden *	2.797	1.412	653
	Specifieke bijdragen van derden	218	298	90
	Restitutie omzetbelasting op indirecte kosten	3.917	3.138	2.000
	Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	310	269	300
	Overig	11.670	5.972	9.143
		<u>22.285</u>	<u>14.546</u>	<u>15.286</u>

*: Betreft het saldo van verkoop van materialen en bestaat uit:

Omzet	3.457	2.096
Kostprijs omzet	-660	-684
	<u>2.797</u>	<u>1.412</u>

4 LASTEN

4.1 PERSONEELSLASTEN

4.1.1 BELONING VOOR ARBEID

	2018	2017	Begroting 2018
Salarissen	271.694	256.046	268.838
Overwerkgeden	164	136	200
Gratificaties	1.981	1.745	2.000
Vakantietoelagen	19.617	18.490	19.000
Overige toelagen	8.718	6.542	9.000
	<u>302.174</u>	<u>282.959</u>	<u>299.038</u>

4.1.2 SOCIALE LASTEN (INCLUSIEF PENSIOENPREMIE)

Premie ZVW	16.455	14.887	17.000
Pensioenpremie	40.987	36.661	41.000
Premies sociale wetten	16.358	15.344	19.000
	<u>73.800</u>	<u>66.892</u>	<u>77.000</u>

4.1.3 OVERIGE PERSONEELSLASTEN	2018	2017	Begroting 2018
Personeel van derden	71.953	72.232	57.489
Mutatie reservering vakantiedagen	3.300	1.200	0
Vorming en training	4.894	4.894	1.195
Congressen en symposia	2.269	2.070	301
Overig	6.248	10.249	8.071
	<u>88.664</u>	<u>90.645</u>	<u>67.056</u>
4.1.4 PERSONEELSVORZIENINGEN (DOTATIE/VRIJVAL)			
Wachtgelden	3.823	5.400	2.464
Sabbatical leave	135	-88	0
Herijking	-66	-831	0
Reorganisaties	3.498	178	0
Jubileumgratificaties	2.439	-233	0
Transitievoorziening	5.320	61	0
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	403	246	0
Eigenrisicodragerschap WGA	925	872	0
	<u>16.477</u>	<u>5.605</u>	<u>2.464</u>
Totale personeelslasten naar kostensoort	<u>481.115</u>	<u>446.101</u>	<u>445.558</u>

OVERZICHT PERSONELE BEZETTING

De personele bezetting van de organisatieonderdelen in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

Organisatieonderdelen	Wetenschappelijk personeel		Ondersteunend personeel		Totaal	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Faculteit Bouwkunde	295,1	290,0	83,1	84,0	378,2	374,0
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	503,3	496,5	112,9	111,0	616,2	607,5
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	564,7	511,2	127,1	124,0	691,8	635,2
Faculteit 3mE	449,3	410,0	108,5	104,0	557,8	514,0
Faculteit Industrieel Ontwerpen	172,2	155,0	52,0	50,0	224,2	205,0
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	617,8	596,0	258,5	254,0	876,3	850,0
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	289,8	279,0	65,7	63,0	355,5	342,0
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	230,1	232,0	39,2	38,0	269,3	270,0
QuTech	112,2	93,0	22,0	16,0	134,2	109,0
Universiteitsdienst	0,0	0,0	1.318,0	1.281,0	1.318,0	1.281,0
	3.234,5	3.062,7	2.187,0	2.125,0	5.421,5	5.187,7

De personele bezetting naar functie in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

	BK	CiTG	EWI	3mE	IO	TNW	LR	TBM	QuTech	UD	Totaal
WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL											
Hoogleraar	24,8	43,7	46,1	39,1	24,1	41,7	18,2	22,5	0,0	0,0	260,2
Universitair hoofddocent	39,5	38,9	51,9	30,4	14,1	42,4	19,8	34,2	0,0	0,0	271,2
Universitair docent	57,8	68,9	77,9	66,7	32,2	51,6	47,6	42,2	0,0	0,0	444,9
Promovendi	33,3	212,6	247,1	194,0	31,8	267,8	131,6	62,8	62,0	0,0	1.243,0
Assistenten in opleiding	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	52,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,0
Overig wetenschappelijk personeel	139,7	138,2	141,7	119,1	70,0	162,3	72,6	68,4	50,2	0,0	962,2
	295,1	503,3	564,7	449,3	172,2	617,8	289,8	230,1	112,2	0,0	3.234,5
ONDERSTEUNEND EN BEHEERSPERSONEEL											
Rangcategorie schaal 16 en hoger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	18,1	19,1
Rangcategorie schaal 11 t/m 15	12,7	21,6	42,5	32,7	13,6	40,0	14,9	4,7	5,1	487,5	675,3
Rangcategorie schaal 1 t/m 10	55,5	74,5	84,6	75,8	37,7	217,2	47,0	33,7	15,9	809,4	1.451,3
Student assistenten	14,9	16,3	0,0	0,0	0,7	1,3	3,8	0,8	0,0	0,4	38,2
Overig	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	3,1
	83,1	112,9	127,1	108,5	52,0	258,5	65,7	39,2	22,0	1.318,0	2.187,0
TOTAAL	378,2	616,2	691,8	557,8	224,2	876,3	355,5	269,3	134,2	1.318,0	5.421,5

Er waren in 2018 geen werknemers buiten Nederland werkzaam (2017: 0,0 fte).

PERSONEELSLASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2018	2017	Begroting 2018
Faculteit Bouwkunde	37.190	34.885	34.310
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	54.873	51.090	50.712
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	53.732	48.998	52.212
Faculteit 3mE	45.335	41.691	45.629
Faculteit Industrieel Ontwerpen	21.620	20.795	21.824
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	71.482	72.099	64.558
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	28.597	26.479	28.548
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	25.253	24.178	23.796
QuTech	10.952	7.638	8.496
	349.034	327.853	330.085
 ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	118.229	105.595	101.965
Valorisation Centre	13.852	12.653	13.508
	132.081	118.248	115.473
	481.115	446.101	445.558

			Begroting
	2018	2017	2018
4.2 AFSCHRIJVINGEN			
4.2.1 Gebouwen, terreinen en wegen	22.134	22.615	22.867
4.2.2 Apparatuur en inventaris	20.084	15.795	17.886
	42.218	38.410	40.753
4.3 HUISVESTINGSLASTEN			
4.3.1 Huur	1.128	606	926
4.3.2 Wettelijke lasten	2.706	2.191	2.480
4.3.3 Onderhoud en exploitatie	27.708	26.119	34.055
4.3.4 Energie	5.281	6.095	8.851
4.3.5 Dotatie aan voorziening amovering RID	2.700	2.700	2.700
4.3.6 Dotatie aan voorziening riolering	1.329	0	0
4.3.7 Dotatie aan voorziening asbest	15.614	4.644	0
4.3.8 Overige huisvestingslasten	22.439	22.247	15.494
	78.905	64.602	64.506
4.4 OVERIGE LASTEN			
4.4.1 Apparatuur en inventaris	46.943	34.836	38.447
4.4.2 Diverse lasten	68.688	73.632	84.744
	115.631	108.468	123.191
4.4.1 APPARATUUR EN INVENTARIS			
Onderhoud	12.774	10.108	12.980
Huur	3.028	3.426	1.652
Overige apparatuur	31.141	21.302	23.815
	46.943	34.836	38.447
4.4.2 DIVERSE LASTEN			
Materiaalgebonden lasten	21.125	22.819	29.590
Bureaunkosten	2.674	16.532	12.514
Reis- en verblijfkosten	9.334	9.138	9.298
Subsidies en bijdragen *	29.528	19.125	19.329
Kosten uitbesteed werk	3.900	5.098	4.434
Dotatie/vrijval aan studentenvoorzieningen	1.212	2.700	2.000
Dotatie/vrijval aan voorziening dubieuze debiteuren	1.168	-387	0
Dotatie/vrijval aan voorziening splijtstoffen	483	921	0
Overige	-736	-2.314	7.579
	68.688	73.632	84.744

* In het saldo subsidies en bijdragen is een bedrag opgenomen van M€ 6.6 (2017: M€ 0) met betrekking tot de doorgestorte financiering bestemd voor het wetenschappelijke consortia in de Zwaartekracht-programma's: Frontiers of Nanoscience en Building a Synthetic Cell. De TU Delft treedt hierbij op als penvoerende instelling en ontvangt de Zwaartekracht-financiering als een onderdeel in de Rijksbijdrage.

** In het saldo overige is een bedrag van - K€ 263 (2017: K€ 428) opgenomen in verband met valutakoersverschillen.

AFSCHRIJVINGEN, HUISVESTINGSLASTEN EN OVERIGE LASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2018	2017	Begroting 2018
Faculteit Bouwkunde	8.121	8.610	9.051
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	14.020	15.569	16.754
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	16.139	14.984	16.152
Faculteit 3mE	14.683	14.985	16.885
Faculteit Industrieel Ontwerpen	5.443	5.367	6.070
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	53.230	40.461	41.639
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	10.315	9.377	9.814
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	4.250	4.681	5.410
QuTech	6.146	9.946	19.437
	132.347	123.980	141.212
ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	93.097	77.690	77.761
Valorisation Centre	11.310	9.810	9.477
	104.407	87.500	87.238
	236.754	211.480	228.450

6 **FINANCIËLE BATEN EN LASTEN**

	<u>2018</u>	<u>2017</u>	Begroting 2018
6.1 FINANCIËLE BATEN			
6.1 RENTEBATEN	57	-52	150
	<u>57</u>	<u>-52</u>	<u>150</u>

8 **RESULTAAT DEELNEMINGEN**

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN	2.939	-1.463	0
	<u>2.939</u>	<u>-1.463</u>	<u>0</u>

ACCOUNTANTSKOSTEN

Specificatie van betaalde honoraria aan de onafhankelijke huisaccountant (bedragen inclusief omzetbelasting):

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Onderzoek van de jaarrekening	363	179
Andere controleopdrachten	268	244
Adviesdiensten op fiscaal terrein	24	18
Andere niet-controlediensten	29	18
	<u>683</u>	<u>459</u>

Voor de bepaling van de accountantskosten is de methode gehanteerd dat de kosten zijn verantwoord in het jaar waarin de facturen zijn betaald.

Delft, 24 april 2019

Het College van Bestuur,

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen, Rector Magnificus / Voorzitter
Prof.dr. R.F. Mudde, Vice Rector Magnificus / Vice-voorzitter
Mw. Drs. N.A. Vermeulen MBA, Vice President Operations

Ondertekend te Delft, 24 april 2019

Namens het College van Bestuur,

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen
Rector Magnificus / Voorzitter

Prof.dr. R.F. Mudde
Vice Rector Magnificus / Vice-voorzitter

Mw. Drs. N.A. Vermeulen MBA
Vice President Operations

Namens de Raad van Toezicht,

Drs.ir. J. van der Veer
Voorzitter

Mw. ir. L.C.Q.M. Smits van Oyen MBA

Drs. G. de Zoeten RC

Mw. Drs. C.G. Gehrels

Prof.dr. L.L.G. Soete

MODEL E: VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen in duizenden euro's

Onderstaande gegevens zijn ontleend uit de meest recent ontvangen definitieve jaarrekening van de betreffende verbonden partij.

Naam	Vestigingsplaats	Code activiteit	Jaar	Eigen Vermogen	Resultaat	Deelnemings %	Art 2:403
Geconsolideerde verbonden partijen:							
TU Delft Services B.V. *	Delft	4	2018	23.043	2.746	100%	Nee
Delft Enterprises B.V. **	Delft	4	2018	3.081	193	100%	Nee
Stichting Het Lammingafonds	Delft	4	2018	2.433	-112	n.v.t.	Nee
Stichting Nanoscience TU Delft	Delft	2	2018	10.090	-149	n.v.t.	Nee
Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	Delft	4	2018	11.458	-1.819	n.v.t.	Nee
Niet geconsolideerde verbonden partijen:							
Stichting Bedrijvenspiegel	Delft	4	2016	75	-14	n.v.t.	Nee
Stichting Biotechnology Academy Delft	Delft	1	2017	968	-39	n.v.t.	Nee
Stichting Energy Delta Gas Research	Groningen	4	***	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting Far and Large Offshore Wind	Amsterdam	2	***	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	Delft	4	2018	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting FMLC	Delft	4	2016	197	-20	n.v.t.	Nee
Stichting Universiteitsfonds Delft	Delft	4	2017	4.963	1	n.v.t.	Nee
Stichting Imagine Life Sciences	Delft	4	2016	67	1	n.v.t.	Nee
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	Haarlemmermeer	2	2016	1	0	n.v.t.	Nee
Stichting Molengraaff-fonds	Delft	4	2018	864	-5	n.v.t.	Nee
Stichting Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS)	Amsterdam	1	***	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting Cyber Security Academy	Den Haag	1	2016	33	33	n.v.t.	Nee
Stichting European Process Intensification Center	Delft	2	***	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting BLUE BOX EVENTS	Delft	4	***	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting Dutch Composite Maintenance Center (DCMC)	Woensdrecht	2	2016	0	0	n.v.t.	Nee
*: Geconsolideerde verbonden partijen via TU Delft Services B.V.:							
Delft Project Management B.V.	Delft	4	2018	308	183	100%	Nee
FlexDelft B.V.	Delft	4	2018	2.895	1.351	100%	Nee
FlexDelft Detacheringen B.V.	Delft	4	2018	298	43	100%	Nee
Stichting Bijlboegfonds	Delft	4	2018	-2	0	100%	Nee
Stichting Energy Endeavour	Delft	4	2018	47	41	100%	Nee
Stichting Enterprises Accounting	Delft	4	2018	107	56	100%	Nee
Stichting Green Village	Delft	3	2018	-15	15	100%	Nee
Stichting Materials innovation institute (M2I)	Delft	4	2018	3.021	-9	100%	Nee
Stichting RoboValley	Delft	4	2018	-17	-106	100%	Nee
Stichting SAM XL (Smart Advanced Manufacturing XL)	Delft	4	2018	-186	-186	100%	Nee
Stichting Techno Impuls	Delft	4	2018	3.686	895	100%	Nee
Suense Molengraaffsingel B.V.	Rotterdam	4	2018	-389	13	100%	Nee
Technostarters Vastgoed B.V.	Delft	3	2018	6.862	45	100%	Nee
YES Delft B.V.	Delft	4	2018	488	127	60%	Nee
*: Niet geconsolideerde verbonden partijen via TU Delft Services B.V.:							
Blue Sparrows MedTech Fonds	Leiderdorp	4	**	0	0	4%	Nee
Bioprocess Pilot Facility B.V.	Delft	4	2018	30.429	-816	19%	Nee
Delft Aardwarme Project B.V.	Delft	4	2011	-3	-10	11%	Nee
Dutch Greentech Fund B.V.	Amsterdam	4	2017	6.311	1.808	5%	Nee
Holland Particle Therapy Centre B.V.	Delft	4	2018	6.833	-5.879	33%	Nee
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V. (ICF II)	Badhoevedorp	4	2017	2.174	-154	4%	Nee
Mainport Innovation Fund B.V.	Amsterdam	4	2017	9.328	-106	25%	Nee
Mainport Innovation Fund II B.V.	Amsterdam	4	2017	1.220	-344	2%	Nee
ROM Innovation Quarter B.V.	Den Haag	4	2017	56.059	-1.208	1%	Nee
Shift Invest Cooperatief UA	Amstelveen	4	2017	4.875	-741	2%	Nee
TUD Beijing Institute WFOE	4	**	0	0	100%	Nee	
VINwater	4	2017	52	-2	49%	Nee	
**: Niet geconsolideerde verbonden partijen via Delft Enterprises B.V.:							
ADC Crop B.V.	Den Haag	4	**	0	0	50%	Nee
Adjuvo Motion B.V.	Delft	4	**	0	0	11%	Nee
ADR Technology B.V.	Rotterdam	4	2017	-162	-65	100%	Nee
AF&B B.V.	Hendrik Idio Ambacht	4	2017	-1	1	1%	Nee
Allotropica B.V.	Chapel Hill	4	**	0	0	15%	Nee
Battolyser B.V.	Delft	4	**	0	0	59%	Nee
BIOND Solutions B.V.	Den Haag	4	**	0	0	25%	Nee
BlueBee Holding B.V.	Ulrecht	4	2015	-1.452	-1.970	2%	Nee
C2CA Technology B.V.	Ulrecht	4	2017	7	-3	50%	Nee
Carbon X B.V.	Amsterdam	4	**	0	0	5%	Nee
Clear Flight Solutions B.V.	Enschede	4	2016	900	-306	7%	Nee
Clinct Holding B.V. (Calender42)	Delft	4	2016	2.517	1.188	13%	Nee
CloudCuddle B.V.	Delft	4	2016	2	-2	22%	Nee
DE-Birds B.V.	Delft	4	2017	233	-17	50%	Nee
Delft Advanced Biofuels B.V.	Delft	4	2017	-329	509	76%	Nee
Delft IMP B.V.	Delft	4	**	0	0	43%	Nee
Delft Robotic Enterprises B.V.	Delft	4	2016	-43	-83	30%	Nee
Delmic B.V.	Delft	4	2015	-489	-633	11%	Nee
DENS solutions B.V.	Delft	4	2016	383	19	27%	Nee
Diadrometrics B.V.	Delft	4	2017	-7	5	36%	Nee
EFC Holding B.V.	Delft	4	2016	-1.049	-531	58%	Nee
Enevate B.V.	Delft	4	**	0	0	24%	Nee
E-Stone Batteries B.V.	Noordwijk	4	**	0	0	29%	Nee
Exo Ligament B.V.	Delft	4	2016	-77	-275	38%	Nee
Fastree 3D B.V.	Amsterdam	4	**	0	0	15%	Nee
Field Factors B.V.	Delft	4	2017	19	18	20%	Nee
GBM Works B.V.	Den Haag	4	2017	17	-23	12%	Nee
Gilbert Technologies B.V.	Naarden	4	2015	5.557	-199	15%	Nee
Green Basilisk B.V.	Delft	4	2015	7	7	56%	Nee
HGMIE B.V.	Den Haag	4	**	0	0	7%	Nee
Inashco B.V. ****	Rotterdam	4	2016	5.585	-4.437	0%	Nee
InexTeam B.V.	Delft	4	**	0	0	30%	Nee
Innatera Nanosystems B.V.	Delft	4	**	0	0	11%	Nee
Interactive Robotics B.V.	Delft	4	**	0	0	25%	Nee
Mayht B.V.	Amsterdam	4	2016	10	-20	25%	Nee
Milabs B.V.	Ulrecht	4	2017	2.143	135	9%	Nee
Mobile Canal Control B.V.	Brouwershaven	4	2013	62	44	5%	Nee
MU-G Knowledge Management B.V.	Delft	4	**	0	0	20%	Nee
Nub Systems B.V.	Delft	4	2016	1	1	20%	Nee
OfficeVita B.V.	Delft	4	**	0	0	20%	Nee
ParaPy Holding B.V.	Delft	4	**	0	0	10%	Nee
Polderdak B.V.	Rotterdam	4	**	0	0	25%	Nee
Physee B.V.	Amsterdam	4	2017	2	1	13%	Nee
Qateq Systems B.V.	Delft	4	2016	-238	-136	35%	Nee
Qualinx B.V.	Delft	4	2017	-132	-130	34%	Nee
Scrapscanner B.V.	Delft	4	2016	12	-8	30%	Nee
Slimy Green Stuff B.V.	Delft	4	2017	-3	-1	100%	Nee
SpringScan IP Holding B.V.	Delft	4	**	0	0	26%	Nee
Teller B.V.	Den Haag	4	2014	-149	-89	10%	Nee
Tocano B.V.	Delft	4	2017	59	-322	16%	Nee
Urban Mining Corp B.V.	Delft	4	2017	-712	-247	24%	Nee
Vertigo Technologies B.V.	Delft	4	**	0	0	31%	Nee
VSParticle B.V.	Delft	4	**	0	0	11%	Nee
Whiffie Holding B.V.	Delft	4	**	0	0	10%	Nee

***: bij het opstellen van deze jaarrekening waren nog geen financiële gegevens bekend
****: financiële gegevens over een verlengd boekjaar

Verklaring Code activiteit

- 1 = contractonderwijs
- 2 = contractonderzoek
- 3 = onroerende zaken
- 4 = overig

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de TU Delft. Het voor de TU Delft toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000. Met 19 complexiteitspunten valt de TU Delft in klasse G van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren. Bij klasse G is het hiervoor genoemde bezoldigingsmaximum van toepassing.

Complexiteitspunten	Punten
1A Driejaarsgemiddelde van de totale baten	10
1B Driejaarsgemiddelde van het aantal bekostigde studenten	4
1C Het gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	5
Totaal	19

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen	Prof.dr. R.F. Mudde	Mw. Drs. N.A. Vermeulen MBA
Functiegegevens	Rector Magnificus / Voorzitter	Vice Rector Magnificus / Vice-voorzitter	Vice President Operations
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12*	01/03 - 31/12*	01/01 - 31/12*
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 169.773	€ 137.798	€ 169.376
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.227	€ 15.828	€ 19.377
Subtotaal	€ 189.000	€ 153.626	€ 188.753
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 158.449	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	€ 189.000	€ 153.626	€ 188.753
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	n.v.t.	n.v.t.
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0		
Dienstbetrekking	ja		
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.341		
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.659		
Subtotaal	€ 181.000		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000		
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.		
Totale bezoldiging	€ 181.000		

* : nog in dienst ultimo 2018

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Drs.ir. J. van der Veer	Prof.dr. L.L.G. Soete	Mw. ir. L.C.O.M. Smits van Oyen MBA
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12**	01/01 - 31/12**	01/01 - 31/12**
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 22.000	€ 15.100	€ 15.100
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 28.350	€ 18.900	€ 18.900
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/05 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 20.850	€ 9.533	€ 14.300
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 27.150	€ 12.067	€ 18.100

bedragen x € 1	Drs. G. de Zoeten RC	Mw. Drs. C.G. Gehrels
Functiegegevens	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12**	01/01 - 31/12**
Bezoldiging		
Totale bezoldiging	€ 15.100	€ 15.100
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.900	€ 18.900
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging		
Totale bezoldiging	€ 14.300	€ 14.300
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.100	€ 18.100

** : benoemingsperiode loopt door naar toekomstig jaar

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Niet van toepassing

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

3a. Bezoldiging niet-topfunctionarissen

bedragen x € 1			
Funcțiegegevens	Decaan	Decaan	Decaan
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 174.887	€ 176.704	€ 175.055
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.059	€ 20.003	€ 19.657
Totaal bezoldiging	€ 194.946	€ 196.707	€ 194.712
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 189.000	€ 189.000	€ 189.000
Verplichte motivering	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.
Gegevens 2017			
Funcție(s) in 2017	Decaan	Decaan	Decaan
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/03 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 181.318	€ 179.878	€ 134.249
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.776	€ 18.776	€ 14.899
Totale bezoldiging 2017	€ 200.094	€ 198.654	€ 149.148

bedragen x € 1			
Funcțiegegevens	Decaan	Decaan	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 175.697	€ 170.539	€ 178.200
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.765	€ 19.529	€ 19.931
Totaal bezoldiging	€ 195.462	€ 190.068	€ 198.131
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 189.000	€ 189.000	€ 189.000
Verplichte motivering	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.
Gegevens 2017			
Funcție(s) in 2017	Decaan	Decaan	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 173.665	€ 168.107	€ 175.372
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.346	€ 18.159	€ 18.551
Totale bezoldiging 2017	€ 192.011	€ 186.266	€ 193.923

bedragen x € 1	
Funcțiegegevens	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 19/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 195.217
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.875
Totaal bezoldiging	€ 211.092
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 182.903
Verplichte motivering	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen.
Gegevens 2017	
Funcție(s) in 2017	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1,0
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 113.168
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.125
Totale bezoldiging 2017	€ 129.293

* : nog in dienst ultimo 2018

TREASURYBELEID & REGELING BELEGGEN EN BELENEN

De TU Delft verricht haar treasurytransacties overeenkomstig het treasury statuut van de TU Delft. Het treasurybeleid is met name gericht op het in kaart brengen en waar nodig afdekken van risico's en rente-optimalisatie van tijdelijk overtollige liquide middelen. De inhoud van het treasury statuut is afgestemd met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016, welke door het Ministerie van OCW op 6 juni 2016 is vastgesteld.

Omdat transparante scheiding van de tijdelijk overtollige liquide middelen niet eenduidig is te maken, heeft de TU Delft ervoor gekozen om in haar financiële administratie geen onderscheid te maken tussen publieke en private middelen. Uitzondering hierop betreffen de private middelen die zijn ondergebracht in specifieke gelieerde en meegeconsolideerde rechtspersonen van de TU Delft.

Alle tijdelijke liquiditeitsoverschotten die bij de TU Delft afkomstig zijn van haar kerntaken onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie, zijn publieke middelen en worden door de TU Delft uitgezet op spaarproducten bij diverse Nederlandse commerciële banken die minimaal een A-rating hebben. Het totale saldo aan liquide middelen is op korte termijn (binnen 30 dagen) opneembaar en is zo risicomijdend en flexibel mogelijk uitgezet. Optimalisatie van rente wordt binnen deze uitgangspunten nagestreefd.

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksvakgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband Dutch Blockchain Coalition. Om de techniek achter de blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft per balansdatum een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze cryptocurrency vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats. Leningen worden door de TU Delft uitsluitend verstrekt aan rechtspersonen die nauw verbonden zijn aan de universiteit of één van haar kerntaken (zoals studentenverenigingen en TU Delft Services B.V.). De verstrekte leningen zijn per balansdatum opgenomen onder de financiële vaste activa.

Om financiële risico's van materiële omvang sterk te reduceren heeft de TU Delft in 2015 enkele valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomende subsidiestromen die in vreemde valuta (USD) van externe partijen worden verkregen. Het afsluiten van deze valutatermijncontracten vindt alleen plaats als aan aantal criteria is voldaan. Hierbij is het met name van belang dat er zekerheid bestaat over de daadwerkelijke ontvangst en het tijdschema van ontvangsten van de subsidies en dat deze middelen in zijn geheel worden besteed in Euro-valuta. Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd.

In de jaarrekening 2018 is per balansdatum voor een totaal bedrag van M€ 17,9 aan effecten verantwoord. Deze beleggingen betreffen private middelen die in bezit zijn van de in de jaarrekening van de TU Delft meegeconsolideerde rechtspersonen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds, Stichting Nanoscience TU Delft en Stichting Het Lammingafonds. Deze rechtspersonen hebben eigen financiële administraties, ontvangen geen publieke middelen en vallen derhalve niet onder de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. De gehele effectenportefeuilles van deze meegeconsolideerde rechtspersonen zijn ondergebracht bij externe vermogensbeheerders, waarbij het vermogensbeheer is ingericht aansluitend bij de doelstelling van de rechtspersonen en de lange termijn beleggingshorizon. Concreet resulteert dit in effectenportefeuilles die door externe vermogensbeheerders worden beheerd met een gemiddeld gezien neutraal risicoprofiel.

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Technische Universiteit Delft

Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Technische Universiteit Delft te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Technische Universiteit Delft op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Technische Universiteit Delft, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

RYZZZXCQXUCR-1043993508-236

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 7 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 15,8 miljoen.

Deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3. Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018. In deze paragraaf van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 zijn tevens voor diverse posten/onderwerpen een specifieke materialiteit en specifieke rapportagegrens opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 528.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Technische Universiteit Delft staat aan het hoofd van een groep van organisaties. De groep bestaat verder uit TU Delft Services B.V. (en onderliggende entiteiten), Delft Enterprises B.V. (en onderliggende entiteiten), Stichting Het Lamminga Fonds, Stichting Nanoscience TU Delft en Stichting Justus & Louise van Effen Fonds. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Technische Universiteit Delft.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op het significante onderdeel Technische Universiteit Delft. Bij dit onderdeel is een controle van de volledige financiële informatie uitgevoerd omdat deze individueel een significante omvang heeft. De overige groepsonderdelen die worden geconsolideerd, zijn individueel op basis van omvang, aard en omstandigheden als niet-significant aangemerkt. De groepsonderdelen vertegenwoordigen individueel geen van allen meer dan 2% van de geconsolideerde baten of 5% van het geconsolideerde balanstotaal.

In totaal hebben wij met het uitvoeren van deze werkzaamheden de volgende dekking over onderstaande jaarrekeningposten verkregen:

Baten	98%
Balanstotaal	95%

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Kernpunten

Toerekening van baten projecten met derden

De toelichtingen op baten projecten met derden (contractonderzoek) zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referentie 1.5, 2.4 en 3.4.

De totale baten projecten met derden bedragen in 2018 totaal € 210 miljoen waarvan het merendeel afkomstig is uit meerjarige onderzoeksprojecten. De hieruit voortkomende balansposities per 31 december 2018 betreffen een positie vooruitbetaalde kosten meerjarige subsidieprojecten van € 93,3 miljoen en vooruitontvangen bedragen meerjarige subsidieprojecten van € 183,5 miljoen.

De verantwoordelijkheid inzake de uitvoering en beheersing van de onderzoeksprojecten ligt bij de faculteiten. Dit houdt in dat de procedures omtrent het contractonderzoek decentraal zijn ingericht, waaronder de periodieke herijking van de totale verwachte uitvoeringskosten en de daarmee samenhangende toerekening van baten. Het voeren van de projectadministratie en het opstellen van de financiële verantwoording vindt plaats conform centraal vastgelegde procedures, waarbij gebruik wordt gemaakt van projectqueries die door de projectleiders worden geanalyseerd en waarvan de uitkomsten worden verwerkt in de financiële administratie. Periodiek wordt door de dienst Finance de voortgang en verwachte kostenontwikkeling besproken met de projectleiders.

De onderzoeksprojecten kennen vaak een looptijd van meerdere jaren waarbij verschillende subsidieregelingen van toepassing zijn. De baten worden toegerekend aan de jaren in lijn met de ontwikkeling van de (verwachte) uitvoeringskosten.

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij inzicht verkregen in de interne beheersing rondom de systematiek voor het toerekenen van personele kosten op basis van urenbesteding zoals geregistreerd in het urenregistratiesysteem, overhead en materiële kosten aan onderzoeksprojecten, en hebben we deze getoetst. In het kader van onze controle hebben wij gesteund op deze beheersingsmaatregelen.

Wij hebben voor de projecten die in 2018 zijn afgesloten, de eerdere financiële inschattingen getoetst, teneinde de redelijkheid van de managementinschattingen vast te stellen met als doel de aard en omvang van onze werkzaamheden te bepalen.

Wij hebben een deelwaarneming verricht en voor de geselecteerde projecten van de verschillende faculteiten de juistheid en volledigheid van de toegerekende kosten getoetst, alsmede de classificatie. Onze werkzaamheden op personele kosten bestonden onder andere uit het maken van de aansluiting met geautoriseerde urenregistraties, een controle van de juiste berekening en de juiste toepassing van de gehanteerde uurtarieven. De belangrijkste aannames met betrekking tot de gehanteerde uurtarieven, zoals de directe personele kosten, de overhead en de productiviteit, hebben wij getoetst op basis van de werkelijke loonkosten, productiviteit en overeenstemming met de subsidievoorwaarden.

Voor de geselecteerde projecten is ook de toerekening van de baten en de daaruit voortkomende balanswaardering geëvalueerd, alsmede de presentatie in de balans. De voortgang, gebaseerd op de gerealiseerde en de volgens de projectleiders nog te verwachte uren en de hieraan gerelateerde kosten, zijn vergeleken met de subsidievoorwaarden en de in de projectbegroting en actuele prognoses opgenomen kosten.

Kernpunten

Het grootste deel van deze uitvoeringskosten betreffen personele lasten. Inherent kent het uitvoeren van onderzoek een onvoorspelbaar karakter. Dit vraagt periodieke herijking van de verwachte uitvoeringskosten, met name ten aanzien van de personele inzet, en daarmee samenhangend de toerekening van baten.

Gegeven de omvang van de baten contract-onderzoek, het decentrale karakter, de diversiteit van subsidieregelingen en het schattingselement omtrent de nog te maken uitvoeringskosten vinden wij dit een kernpunt in onze controle.

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Op een aantal faculteiten zijn wegens bevindingen nadere deelwaarnemingen verricht.

Bij onze werkzaamheden hebben wij geen materiële verschillen aangetroffen.

Kernpunt

Waardering voorziening asbest

De toelichtingen op waardering van de voorziening asbest zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referentie 2.2.3.

TU Delft heeft het beleid dat, wanneer bij (ver)bouwwerkzaamheden asbest wordt aangetroffen, dit wordt opgeruimd. De verwachte kosten van asbestsverwijdering voor de geplande werkzaamheden worden verantwoord in een voorziening asbest. Tot 2018 waren er geen concrete besluiten ten aanzien van de campusstrategie, waardoor er geen duidelijkheid was ten aanzien van de aanpak van gebouwen op langere termijn. De voorziening asbest kende daarmee een kortlopend karakter. De mogelijke asbestproblematiek voor de langere termijn werd voor het inzicht toegelicht in de 'niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

In 2018 heeft het college van bestuur de campusstrategie 'Realistisch optimum' vastgesteld. Daarmee is besloten welke gebouwen de komende jaren worden gerenoveerd, gesloopt of afgestoten. De voor deze panden verwachte kosten voor asbestverwijdering zijn per 31 december 2018 voorzien voor € 17 miljoen.

Het college van bestuur heeft ten behoeve van de bepaling van de voorziening voor verwachte uitgaven voor asbestverwijdering gebruik gemaakt van een kostenopgave van een externe asbestspecialist. De externe asbestspecialist heeft bij zijn onderzoek rekening gehouden met de uitgangspunten ten aanzien van renovatie en sloop, zoals door het college van bestuur zijn opgenomen in de campusstrategie.

Onze controlewerkzaamheden op het kernpunt

Wij hebben vastgesteld dat het college van bestuur diverse besluiten heeft genomen ten aanzien van de (uitvoering van de) campusstrategie 'Realistisch optimum' en daarmee welke gebouwen de komende jaren (in fases) worden gerenoveerd, gesloopt of afgestoten.

Wij hebben kennisgenomen van de uitgangspunten inzake de scope en reikwijdte die door het college van bestuur is verstrekt voor het uitwerken van een kostenopgave. Hierbij is vastgesteld dat deze uitgangspunten, waaronder de betreffende gebouwen en de wijze van sanering, zijn gehanteerd bij de opstelling van de kostenopgave en deze uitgangspunten in overeenstemming zijn met de goedgekeurde campusstrategie.

Wij hebben de verwachte kosten voor asbestverwijdering in de voorziening aangesloten met de kostenopgave. Om de kwaliteit van de kostenopgave te toetsen, hebben wij diverse werkzaamheden verricht. Wij hebben allereerst de deskundigheid en onafhankelijkheid van de externe asbestspecialist geëvalueerd. Tevens hebben we inzicht verkregen in de werkzaamheden en methode die als basis voor de kostenopgave is gebruikt, door onder meer overleg met de externe asbestspecialist. Ook hebben we de in het verleden gehanteerde kosteninschatting voor asbestsanering vergeleken met de werkelijke kosten in 2018 welke door dezelfde deskundige zijn opgesteld en uitgevoerd.

Bij de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële verschillen aangetroffen.

Kernpunt

Het onderzoek door deze externe asbestspecialist heeft geleid tot een kostenopgave voor asbestverwijdering en deze kostenopgave is door TU Delft gehanteerd bij het opmaken van de jaarrekening.

Gegeven de hoogte van de dotatie van de voorziening vinden wij de waardering van deze voorziening een kernpunt in onze controle.

Onze controlewerkzaamheden op het kernpunt

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht op 8 mei 2013 benoemd als accountant van Technische Universiteit Delft vanaf de controle van het boekjaar 2013 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord college van bestuur;
- Verslag van de raad van toezicht;
- Kengetallen;
- De TU Delft;
- Studenten & Onderwijs;
- Onderzoek & Valorisatie;
- Mensen & Gemeenschap;
- Campus & Dienstverlening;
- Financieel verslag;
- Continuïteitsparagraaf;
- De overige gegevens;
- Bijlagen 1 tot en met 7.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 24 april 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door R. Goldstein RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten, alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.